

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kerpesi-ut 25.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felelős szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: **1886. ÉVI SZERKESZTŐSÉG.**

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

„Meine Armee“ ...

Budapest, szeptember 18.

(v.) Chlopyban megfélekedtek egy csekélysegről. Arról, hogy nem a dinasztia adott alkotmányt ennek a néptörzsnek, hanem a magyar alkotmány adott trónt az uralkodóháznak. Pedig ezen a csekélységen fordul meg minden. Mert ha ez az alkotmány olyan eleven, szilárd és hatalmas valami, hogy idegen népek legfőbb hadurai általa lettek e földön királyokká, akkor egy egész armádia minden tüdejében együttvéve nincsen annyi szusz, hogy azt amugy egyszerűen elfújhasák a föld színéről. Erősebb, szívósabb és vitézebb ám ez az alkotmány a legfőbb hadur minden haderejénél. Mert az a haderő védte ugyebár Velencét és Lombardiát? S az a tényező, melyet Kossuth Lajos a történelem logikájának nevez, mégis kitette az osztrák birodalom szűrét ama tartományból. Továbbá ugyancsak a dicső és egységes hadsereg biztosította a Habsburgok szupremáciáját a német birodalomban. Mégis tetemes és szügyenletes vereségek után ki kellett onnan is takarodni. Hát ugyan mit tudott ez az egységes haderő sikeresen megvédeni? Abból, amire mások fenték a fogukat, semmit. Megvédeni csak azt tudta, amire már igazán senki nem pályázott. Ellenben az a dohos szagu pergamentdarab, amelynek magyar alkotmány a neve, az uralkodóház anynyi katasztrófájának közepette rendkívül sokat tudott megvédeni. Hogy csak kettőt említsünk, hát elsősorban magát a dinasztíát, másodsorban pedig saját magát — sajátos módon ezt az utóbbit mindig a dinasztíával szemben. Amiből világosan következik ismét két dolog. Az egyik az, hogy ez az alkotmány nem olyan értéktelen csafatám, ami egyebet sem érdemel, mint azt, hogy sáros bakkanccokkal rugdossák meg a gácsországi főhadiszálláson. A másik pedig az, hogy ha a dinasztia mindig sikertelenül támatta az alkotmányt, ellenben az alkotmány mindig sikeresen védte a dinasztíát, akkor semmisen nyilvánvalóbb, mint az, hogy a magyar alkotmány hatalma — kimondom, ha karóba huznak is érte — nagyobb a legfőbb hadurénál is.

Ennélfogva igazán mosolygással fogadjuk, hogy Chlopyban megtették minket amolyan címzetes nemzeté, mely tulajdonképpen néptörzs csupán. A hadseregben általában divik ugyan a titulás-korporalok és titulás-feldveblük nemes intézménye, mely arról nevezetes, hogy a tehetséget és az érdemet magosabb rangfokozattal és alacsonyabb zsoldal jutalmazza. A nagy egésznek legfőbb hadura igazi katonás módon Magyarország népével is így bánat el. Eszünkbe juttatta, hogy *titulár-nation* vagyunk, mely tulajdonképp csak néptörzs, de tehetségére és érdemeire való tekintettel legfelsőbb kegyelemből a *nemzet* magosabb rangfokozatát viseli. Ez a közjogi művelet persze nem megy olyan simán. A

legfőbb hadur nem tűnetheti el másként az ezeréves alkotmányt, mint úgy, hogy föléje ragasztja a tegnapi Armeebefehlét. Hiu erőlködés! Gyerekes tévedés! Majdnem olyan hiu és gyerekes, mint az egyszeri emberé, aki mikor napernyőt adtak a kezébe, azt hitte, hogy a mennyboltról letaszították a napot. Annyi furfang, amennyivel tegnap elsinkófálták a magyar alkotmányt, telik bizony egy plakáragasztótól is.

Sebaj, megjő nemsokára az okulás. S ha nem jó magától, meghozza egy visszhang: az a *másik* soha. Ez lesz az ezeréves alkotmányunk félelmetesen frappáns felelete. Ő is azt fogja mondani: soha! A nemzet hadiparancsa csupán ebből az egy szóból fog állani. De ennek az egy szónak rengeteg lesz az akusztikai hatása. Olyat dörög az, mintha az egységes hadsereg valamennyi puskájával és ütegeivel egyszerre adnának sortüzet. Nagy dolog az, mikor egy ezeréves alkotmány beszélni kezd s elmondja azt az *egy szót*, amely az ő egész szókinccse. Az alkotmányok tudniillik nem cserélnek Demosthenesnek, sőt a Chlopyban szerkesztett hadiparancs szerzőjének legragyogóbb ékesszólásával sem, ha jól ki tudják ejteni ezt az egy szót: soha. Már pedig a magyar alkotmány nagyon beletanult e szó kiejtésébe. A patvarba is, ezer esztendő jó nagy darab idő, elegendő arra, hogy rutint adjon két szótág hatásos kiejtésére. Hát a mód, ahogy a mi alkotmányunk e két szótágot ki tudja ejteni, többszörösen kitünően vált be. Mikor az Anjou-korban az oligarchák tulhatalma fenyegetni kezdte a nemzet közszabadságát, az alkotmány azt dörögte, hogy soha, s e szavától a kiskirályok nyers erőszaka megdőlt s helyreállt a nemzeti béke egyensúlya. Mikor a török veszedelem fojtogatta a nemzetet, az ország területének nagyobb része a pogány hadak rabbiincseit nyögte, koronájának birtoka miatt pedig ugyanakkor testvérgyilkos pártoskodás dulta, az alkotmány ismét csak annyit mondott: soha, s a vége az lett, hogy kitakarodott a pogány, a nemzet ismét urrá lett honában, véres visszavonásait megszüntette s újra helyreállította az ország épségét, erejét s békéjét. A többi példát akár el se mondjuk; megtalálja őket a legfőbb hadur a saját legfelségesebb uralkodóháza történetében. Ott fog találni dacos lelkű, gazdag szellemű, óriás hatalmu császárokat, akik meg se koronáztatták magukat magyar királyokká s e módon nyíltan vallották be, hogy ezt az országot ama nagy egész egyik tartományának tekintik csupán; fog találni más császárokat, akik óvatosabbak voltak, megkoronáztatták magukat, adtak hitelevet is, az esküt is letették, de szép csöndben azon dolgoztak, hogy ez a néptörzs észrevétlenül kebeleztessék be a nagy egészbe. Talál aztán császárokat, akiket lemondattak, mert esküt szegni nem akartak, de a semmi esküvel nem kötött utódra bizták,

hogy még egy másik nagyhatalom katonai erejét is igénybe véve, pozdorjává zuzza e néptörzs állami és nemzeti mitóltát. De ez az ezeresztendő magyar alkotmány a nyílt erőszaknak s az alattomos fondorlatoknak ezt a nagy özőnét pocscékká tette mindmennyiszor azzal az egyetlen szavával, hogy: soha. Ekkora ereje, ilyen lebirhatatlan őshatalma van a magyar alkotmányunknak. Lám, nem csupán az én hadseregemnek vannak bevált intézményei, amikhez érdemes ragaszkodni. Akad ilyen a mi néptörzsünk szertárában is. Ragaszkodunk is hozzá váltig. Nem adunk fel belőle egyetlen betűt sem. S nem engedjük, hogy bárki keze hozzányuljon. Még a legfőbb haduré sem. Azért van nekünk koronás és alkotmányos királyunk, hogy ezt ne tűrje. Nekünk magunknak pedig azért van ezeréves állami és nemzeti hagyományunk, mert sohasem túrtük, hogy a magyar király ilyesmit eltűnjön.

Chlopy tehát egy világraszózó balsiker révén lesz emlékezetessé a történelemben. Amolyan vérelnküli Königrätz lesz belőle: az agyakra borult chlumi köddel és zavarodott ijedtség között véghez vitt Rückwärts-koncentrirunggal. Ezt pedig nem holmi jóslatul mondjuk, hanem elmaradhatatlan bizonyossággal. A dolog igen egyszerű. Aki azt mondja a hadseregről, hogy az én hadseregem, s aki ezt a formulát úgy fogja fel, hogy ami az övé, azzal a saját kénye-kedve szerint bánhat el, az a nélkül, hogy sejtene, e formulájával már el is döntötte a kérdést. Az én hadseregem? Nem a nemzeté? Nem a magyar államé? Hiszen akkor a dolog teljesen rendben van. Ha a hadsereg nem azé, aki a pénzt és embert adja hozzá, akkor adjon hozzá pénzt és embert az, akié. Van-e ennél logikusabb, világosabb, egyszerűbb dolog a világon? Az ország csak nem evett keféet, hogy másnak tartson hadsereget. A saját királyának ezer örömmel, kiapadhatatlan lelkesedéssel és minden áldozatkészséggel. De egy legfőbb hadurnak, aki lenéptörzsez bennünket, aki azt izeni a kaszárnyákba, hogy a mi nemzeti akaratunk közveszélyes dolog, amit féken kell tartani s ha sora esik, le is kell verni, nohát annak a magyar állam s a magyar nemzet nem tarthat hadsereget. Nagyon kérjük felséges királyunkat, fejtsé ezt ki a tőle megszokott bölcseséggel a legfőbb hadur s az osztrák császár előtt. Az ő szavára talán hajtanak, azt még sem merik amolyan könnyedén legyűrni egy hadiparancscsal. Legyen kegyes velük megértetni, hogy a katonák zsoldja, a tiszték fizetése, a lovak ára, a menázi és a takarmány, az egyenruha, a puska, az ágyú, a munició, mindez nem a legmagasabb privát chatouilleből fizetődik, hanem az ország kincstárából; oda pedig az a temérdek pénz nem a holdból potyog alá, hanem e lefitymált néptörzs tagjainak szorgalma és áldozatkészsége teremti elő. Ennélfogva az a hadsereg lehet

a magyar nemzeté s e révén elsősorban a magyar királyé, aki a legelső magyar ember, lehet a magyar államé s e révén a magyar királyé, aki ezen államnak koronás feje; ámde nem lehet a legfőbb hadúr, akinek a szemében mi egyszerű néptörzs vagyunk, sem pedig az osztrák császáré, aki érthető idegenkedéssel viseltetik e néptörzs nyelve, zászlója és cimere iránt. Mindezt meg kell értenie a legfőbb hadúrnak is, az osztrák császárnak is, akiknek a magyar király ellen alkotott csínytevése mélyen felháborítja az alkotmányos fejedelméhez öröklött hűséggel ragaszkodó magyar nemzetet. S ha megértik, akkor csakhamar tisztába jő minden. Vagy elégtételt adnak a magyar királynak, olyat, amely a magyar nemzetet megnyugtathatja. Vagy pedig, ha nem, hát akkor fizessenek maguknak egy ár-mádiát, szerezzék meg hozzá valahonnan az emberanyagot, nevezésként azt az én hadsereg-gemnek s ha kedvük tartja, uszítsák a magyar nemzet s a magyar állam ellen. Oltalmat e támadás ellen mi alkotmányos királyunknál fogunk keresni és találni, akinek e célra lángoló lelkesedéssel bocsátjuk rendelkezésére mindenünket: pénzünket az utolsó garasig, vérünket az utolsó cseppig, öröklött vitészgünket az utolsó magyar sziv utolsó dobbanásáig. Neki mindent. Amazoknak semmit.

Soha!

A válság.

Budapest, szeptember 18.

Forradalmi hangulat nincs, de nota már van. Utcaszerte éneklék a *Sultán* keringőt;

Chippy-chippy azt dobozza szívem,
Chippy-chippy, hogy szeretek híven...

Talán ezért gondolja a *Pester Lloyd*, hogy a publikum kezdi már a dolgot a mulatságosabb oldaláról felfogni. Nono — *Pester Lloyd*! Nem jó azt félhivatalosan elismerni, hogy van ennek a drámnak mulatságos oldala, mert ebben az a boismerés foglaltatik, hogy tehát van olyan oldala is, amelyik csöppet sem mulatságos.

TÁRCA

Cserebogár.

≡ A *Budapesti Napló* eredeti tárcája. ≡

Írta: *Krúdy Gyula*.

Cserebogár tanár volt... Ah, mosolyognak; tanár, persze hogy tanár volt Cserebogár, azok közül a tanárok közül, akikre diákkorunk óta rossz viceket csinálnak, felszégeikben mulatunk és uton-utfélen kigunyolunk. Könnyű a tanár urakon mulatni, vásott nebuló módjára, mondják önök. Sajnálom, azért mégis tanár volt Cserebogár, még pedig egy alföldi város gimnáziumában; három gyereke volt és felesége... Es felesége. Az olvasó itt sejtjeni kezdi, hogy az írő nem hiába írta utóljára a feleséget. A feleséggel lesz valami e történetben, mint a francia drámák óta Püncge Gaszton novelláig. A tanárné bizonyosan kikapós menyecske volt és bodros barna fejében egy röpködtek az alaváló gondolatok, mint az operett-hercegnők parókás fejében... Ah, a tanárné nem volt operett-hercegnő! Lompos, sárgafogu, nagy darab felérsemély volt a vörös alsószoknyában járt mindig otthon, amelyről le lehetett olvasni az egész heti menüt, ha lett volna valaki, aki leolvassa. De nem volt senki, mert a tanárék házához nem járt senki. Künön laktak, messze a kerék alatt, hová a tanár ur dében, estefelé kalaplevéve, hosszú turista-lépésekkel járt, hogy a kényelmetlen állapotot hasznosra fordítsa. Felöltöjté ilyenkor karján vitte és nem nézett sem jobbra, sem balra az utcában. Azon hízásnak indult, félig kopasz, szőke férfiak közül való volt, akik a maguk dolgán kívül nem igen ütik másba az orrukat. Már huszéves korában asztmatikusan szuszogott és fekete gérokjja olyan zsiros volt, mint egy disznókereskedő. A haja kihullott, mint a ruhakétfőből a szőre: előbb csak egy-két szál hiányzott, végül kikopott az

De az igaz: forradalmi hangulat nincs. A közvélemény egyszerűen nem hajlandó — beugrani. Sem azoknak, akik fenyegetik, sem azoknak, akik gunyolják. A legteljesebb flegmával állapodott meg a közvélemény, hogy semmi oka dűbe gurulni, míg ő el van tőkélve, hogy pénzt és ujoncot nem ad — már pedig nem ad! — addig nem 'kell törőnie se fenyegetéssel, se gunyolódással. Csak tessék, ha jól esik. Nekünk meg az tetszik, hogy nem adunk pénzt és nem adunk ujoncot. Még pedig a legnagyobb flegmával nem adunk. Ebből a szempontból elsőrangú jelentősége van a kiskun-félegyházi példának, melyet most már csak követni kell. És méltóztatik tudni, mi az a kiskun-félegyházi példa? Az, hogy a város képviselőtestülete ma nagy többséggel kimondta: *állami adók a közpénztárnál fizetésre nem fogadtatnak el!* Nos tehát próbáljon valaki önként adót fizetni, egyelőre Kis-Kun-Félegyházán! Nem lehet. Nem fogadják el. S amit Kiskun-Félegyháza tud, azt más város is tudja. Mi szükség van ilyen körülmények közt forradalomra? Hiszen nem mi éhezünk! Mi éhezhetünk.

Nyugodtan tallózzunk a politikai mezőn.

A hadiparancs ma megjelent a *Budapesti Közlöny* élén. Általános ámulás. Miért közli a *Budapesti Közlöny*? Hiszen, azt mondja Khuen ur, ez a hadiparancs *csak a katonáknak szól*. A katonák pedig csak az *Armeezeltemgt* olvassák, ha egyáltalán olvasnak valamit. S olyan sok helye van a magyar hivatalos lapnak, hogy fölsleges dolgokat is leközlölhet? Talán csak árvereznek még Magyarországon. Közölje a hivatalos lap az árverési hirdetéseket. Vagy talán már Magyarországot árverezik?

A *szabadelvűpártot* ott hagytuk el, mikor a magyar miniszterelnök naiv arccal kérdezte tőle, hogy miért ez a nagy felbuzdulás, hiszen a hadiparancs katonáknak s legfőlebb még cseheknek szól? A *szabadelvűpárt* olyanformán nézett a miniszterelnökre, mint aki azt kérdi: te vagy bolond vagy engem nézel bolondnak? Egyébként hagyta a miniszterelnököt Bécsbe utazni, s azon is gunyosan mosolygott, hogy a miniszterelnök urnak csak Bécsben jutott észébe megtelefonálni a *Pester Lloyd*nak: „Kedves Lloyd, legyen szíves kijelenteni, hogy az Armeebefehl kizárólag katonai tanácsosok sugallták, s én csak tegnapielőtt hallottam valamit harangozni, akkor is csak annyit, hogy lesz valami hadiparancs, de hogy milyen tartalma, azt én is csak akkor tudtam meg,

mikor mások!” A kedves *Lloyd* ezt ma este kijelentette s a *szabadelvűpártban* sokan nevetve bujtak össze, konstatálván azt a régi akciósmát, hogy mindig a *ferj* a legutolsó, aki megtudja a balesetet. Egyébként a *szabadelvűpárt* ma hidegen is úgy festett, mint tegnap azon melegében. Az árnyalatok összefortáltak, egyaránt követelik az értekezletet, meg is tartják, még pedig, ha más-ként nem lehet, az elnökség megkerülésével is. Nincs nemzeteltérés ma sem, nincs visszakapálás ma sem. Elhatározott dolog, hogy *hétfőn este szűkebb értekezletet* tartanak, melyre a pártelnök kör-táviratban hívta meg a párt összes tagjait. Ezen a szűkebb értekezleten megpróbálnak valamelyes egyöntetű megállapodást elérni: de akár sikerül, akár nem, a pártértekezletet megtartják, nagyfejűekkel vagy nélkülök, elnökkel vagy nélkülök. Ami pedig a képviselőház összehívását illeti, a *szabadelvűpárt* maga kérné, ha az ellenzék mást gondolna. De az is bizonyos, hogy a *szabadelvűpártban* kevesen vannak, akik bizonyosra nem vennék, hogy amit *Khuen-Héderváry* Bécsből hazahoz, az — a *feloszlátás* lesz.

Az *ellenzék* már tegnap készen volt a véle-ményével. Azon ma sem kellett változtatnia. Ma este megjött *Kossuth* Ferenc s természetesen jóvá-hagyta a képviselőház összehívására vonatkozó előkészületeket. Gróf Apponyihoz elment a távirat, hogy siessen Budapestre, az összehívásra vonatkozó iv készen van, a szükséges aláírások együtt vannak s holnap négytagu küldöttség fogja az ivet át-nyújtani az elnökségnek. E szerint a jövő hét ele-jén, de *legkésőbb huszonharmadikán* a képviselő-háznak ülése lesz s akkor az ellenzék szóvá fogja tenni a válság egész anyagát, a meddő kihallga-tásoktól kezdve egészen a hadiparancsig. Az el-lenzék körébe jött ugyan olyan információ is, hogy vitára vagy támadásra alkalom se lesz, mert gróf *Khuen-Héderváry* mindjárt az első pillanatban *be fogja terjesztetni a feloszlátásra vonatkozó legfelsőbb kéziratot*, de ekkora frivolitást még az importált vo-zéról se tesznek fel. Egyébként ma még erő-sebben kidomborodott az a hangulat, hogy az aknákkal aláfótt helyzetben a legnagyobb hideg-vérrel, méltósággal és körültekintéssel kell az el-lenzéknek a kormányt felelősségre vonnia.

Az egész vonalon egyformán gondolkoznak a hadiparancsról. A félhivatalosok nain magyará-zatain mindenfelé mosolyognak. S mindenki tisztában van vele, hogy ez a *hadiparancs, eltekintve a hadgyakorlatokról utólag hozzáírt soroktól, betűröl-betűre azonos az a kézirattal, melyet Koerber már*

egész fejebubja, mintha egy képzeletbeli löndiner nagyvásárkor mindig az ő fejével kefélt volna a vendégek sáros ruháit. Vagy talán eszmakefe volt a tanár ur feje? Mindegy, mindegy, ő maga nem sokat törődött vele. Rábizta ezt a szekundás diákokra. Mert kis kék szemében csupa jószág lakott. Van olyan szelíd férfiszem, amelyből sugárzik az egyszerű jószág. Ilyen szeme volt Cserebogárnak. Mondják a nebulók, hogy bárgyuság és együgyiség lakott a tanár ur szemében, ő azal sem törődött. Csupán hosszú turista-lépésekkel szerett járni hazafelé és kalapját azért hordta kezében, hogy ne kelljen köszönnie senkinek se. Lám, a jó embereknek ilyenfélék a ravasz-ságaik!

Tudnillik, ha ugyan érdemes róla beszélni, (a tanár ur szerint hajítófát sem ér az erről való csevegés) Cserebogár tanárral nagy igazságtalan-ság történt ebben az alföldi városkában, mindjárt kinevezésének legelső esztendőjében. Sőt rögtön, amint betette lábát a poros, akácfaú utáakra.

Varga, a kóvér Varga János volt akkor az igazgató, vastagnyaku ember volt, a profesz-szorok féltak tőle, mint a kis diákok. A fehérre meszelt folyosókon dörgött a hangja, mint a ágyulóvész. A falak visszhangoztak az ágyulóvész és Varga János ezért nagyon szeretett kiabálni. Cserebogár úgy megijedt az emberevőtől, hogy majdnem hátat fordított az iskolának. A rettenetes Varga pedig lármázott, lármázott, a be-iratáshoz hozott gyerekek remegtek, mint a nyárfalevél, még a vén szakállas apák is köze-lebb húzódtak a lépcső korlátjához. Egy vidéki földesgazda azt beszélte a szomszédjainak, hogy katonáskodása óta nem hallott ilyen hangot. Akkor is csak az utolsó gyakorlaton, mikor a hadsereg barátságos emlékekkel akart elválni a vén rezervistáktól és a zupás altisztek teletüdőből ki-vántak cifra jöreggelt. De Varga igazgató még e zupásoknál is különb volt.

Délfelé aztán észrevette az igazgató a fo-lyosón ögyelgő Cserebogarat. Hatalmasan meg-rázta a kezét és végigmustrálta teltől-talpig.

— Van már lakása, tanár ur? — kérdezte.
— Nincs.
— Akkor özvegy Kovács Albertnéhez köl-tözön. Professzor özvegye. Professzoré, ösém-uram...

Ez az özvegy Kovácsné barna, kívánatos, gömbölyű asszonyemély volt. Mióta az ura meg-halt, mindig legényemberek laktak nála: vagy ka-tonatisztok vagy fiatal tanárok. A kis városban tudni vélték, hogy semmiesetre sem Emma kis-asszony, a sárgafogu, sovány nagyleány kedvéért, hanem a mama kedvéért. Özvegy Kovácsné nem sokat törődött az szállongó pletykákkal. Miután egygár barátjának kiadta az utat, egyedül maradt a kis városban és tollas kalapjában, bő ruhájában olyan kemény lépésekkel ment délfelől a piacra, mint egy esendő. De hát az emberek azért to-vább beszéltek.

Ő, vidéki kisvárosok pletyka-uzsonná! Ott ülsz az uzsonnázó-asztalnál és felteszted magadban, hogy semmit sem hiszsz el abból, amit hallani fogsz. Hisz bizonyosan pletyka minden, unatkozó kisvárosi asszonyok, emberek meséi. A fantáziá-nak valahogy csak meg kell nyilatkoznia. Aztán észre sem veszed, hogy figyelmet felkötötte egy beszélő öreg néni. Eleinte azzal, hogy csu-pán egyetlen nagy fog van szádjában, de ez a fog megharapja a szavakat. A nagy harapós fog! Nagyedőra mulva a legjobb barátomról vagy ba-rátodról beszélés és azon kapod magad, hogy vakmerően hazudsz! „Hajj!” „Ejnye!” „Kí hitte volna?” — röpködnek a biztató felkiáltások az asz-tal felett és te még vakmerőbben hazudsz.

Az évek multak. Özvegy Kovácsné évről-évre kívánatosabb, ropegősebb lett, míg Emma lánya sárgult, mint a régi vászon. „Persze! — mondották az emberek és furcsán nevetek, — Az özvegy nem sajnálja magától a jó falatokat! Két dudás nem fér meg egy eszűdében!”

Hallotta-e Cserebogár tanár ezeket a plety-kákat? Ha hallotta is, nem sokat törődött vele. Hisz vasárnaponként Varga János, a rettenetes Varga is ott ebédel az özvegnél és az elhunyt

régebben ki szeretett volna eszközölni az uralkodótól, melyet azonban csak most kapott meg, az ismert formában. Ez a hadiparancs a legkülönösebb okmány: a hadsereghez van intézve, melyre nem tartozik, Koerber használja, akihez nincs intézve, s a magyaroknak szól, akik nem kértek belőle...

A képviselőház összehívása.

A dunaparti palotában ma több képviselő járt, mint máskor, rendez ülések napjain. Zsufolt folyosók, izgatottan tárgyaló képviselők. De szabadelvűpárti és ellenzéki képviselők együtt tárgyalnak — az izgatottság másfelé szől.

A függetlenségi párt teljesen készen van az akció tervével. Tóth János, a párt egyik alelnöke táviratban kérte fel gróf Apponyi Albertet, mint a Ház elnökét, hogy sürgősen jöjjön fel Budapestre. A párt nevében küldöttség fogja neki átnyújtani az ülés összehívására vonatkozó kérvényt. A küldöttség tagjai is ki vannak már szemelve és pedig Tóth János, Bartha Ödön, Szatmári Mór és Hegedüs Károly.

A Ház elnökéhez intézett kérvény így szól: Nagyméltóságu gróf Apponyi Albertnak, a magyar képviselőház elnökének.

Nagyméltóságu Uram! Magyarországtól felülős kormányra lemondott. A lemondást ő felsége elfogadta. A válság mindeztideig megoldást nem nyert. Az országának új felülős kormányra nincsen. A válság e hosszú ideje alatt: a közös hadügyminiszter a három évet kiszolgált katonaságnak szolgálatban való visszatartására vonatkozólag rendelkezést adott ki, mely mélyen belevág a közszabadságokba. A legfelsőbb hadur ily minőségben szeptember 16-áról keltező hadiparancsot adott ki hadseregéhez, mely a magyar alkotmányt messzemenő vonatkozásokban mélyen érinti. Mindezeknél fogva szükségessé vált a magyar országgyűlés képviselőházának sürgős összehívása és ennél fogva tisztelettel alulirott országgyűlési képviselők, a házszabályok 252. szakaszában foglalt jogokkal öve, azzal a kérelemmel fordulnak nagyméltóságodhoz, mint a magyar képviselőház elnökéhez, hogy az országgyűlés képviselőházát a legrövidebb idő alatt, legkésőbb e hó 23-ára további ülésére egybehívni méltóztatassék.

A kérvényt a függetlenségi párt Budapestén időző tagjai valamennyien aláírták.

Megjegyezzük, hogy a kedden vagy legkésőbb szerdán tartandó ülésre a karzati jegyeket már ma tuljegyelték. Ekkora érdeklődés még talán sohasem volt. A közönség téri magát az izgalmas ülésre. Vidékről táviratban kéri a képviselőket, hogy gondoskodjanak jegyekről.

professzor arcépe előtt emésztve, vastag újjat felemelve, szolt:

— Kovács barátom volt csak az ember, ócsémuram!...

Az özvegy ilyenkor megtörölte szemét és mindig talált valami igazitanivalót a felszallagozott, megkoszorozott arcében.

S így nem csuda, ha Cserebogár tanár az első szemeszter végén, a karácsonyi értesítőik irogatása közben feleségül kérte a sárga Emmát.

Ez lett volna a nagy igazságtalanság, ami a tanár ural megosotti?

Valóban ez volt. Mert a rettenetes Varga János már kora tavasszal kiköltözött a temetőbe, hogy ott háborgassa a halottakat egy gyors és biztos gutaütés következtében. Az özvegyasszony felpakolt és elköltözött gyorsan valahová Erdélybe egy öreg nagybácsijához. Es Cserebogár tanár itt maradt Emmával a kárörvendő, gunyosan mosolygó kisváros kellőközepén.

De hát a tanár ur nem az az ember volt, aki törődött volna valamivel. (Csupán a turisztikával, de ezt mivelni időhiány miatt nem tudta fájdmárá.) A kertesek alatt a kis sárga Cserebogárgyerek sűrűn jöttek a nagyvilágra és Emma asszony vörös alsósoknyájáról sohasem hibázott egyetlen napnak a menüje sem. S így aránylag elég boldogan éltek. Az asszony néha piszkálta az urat: „On nem férfi, lelkem!” De Cserebogár erre olyan turesán nézett rá, hogy jobbnak látta elhallgatni.

Történt, történt... Még a kisvárosokban is történik olykor valami, hol pedig az óráknak alig van dolguk. Mindegy: jár-e az óra, vagy megállt az óra? Az óráknak az egyszemegy.

Egy fiatal professzort küldött ide a miniszter, aki karácsony előtt foglalta el állomását. Addig nem jöhetett, mert a Rivierán kurálta beteg tüdőjét...

— Hja, az ilyen iróféleknek minden szabad, — mondogatták a városka tanárai. — Mi persze sohasem megyünk a Rivierára.

A szabadelvű klubból.

A királyi hadiparancs tegnapi szenzációjára ma már tömegesen jelentek meg a képviselők kerületeikből és magukkal hozták a vidék megdöbbentő hangulatát. Csak a vezérérőknak hiányoztak még mindig és ez adta meg a mai est tónusát. Általános a panasz, hogy nincs vezető ember és a kormány hónapok óta teljesen tájékozatlanul hagyta a szabadelvűpártot, melyre pedig támaszkodnia kellett volna úgy neki, mint a királyhoz rendelt többi tanácsosoknak is. Azt hiszik, hogy ő felségét mindegyik másképpen informálta, nem a közkívánalmak őszinte, bátor előadásával, hanem személyes ambíciók és egyéni versengések szerint, és ez okozta a katonai követelmények meghiusulását, az ő szabadelvűpárt vezetés nélkül való sínylő állapotát. Keserű szemrehányások hangzottak fel e miatt és a helyzet illusztrálására a keserű humor se hiányozott. Valaki a következő anekdotával nevette meg a zsrőtölődőket.

— Mikor egy zsidó, — ugymond — hitelezőjének többszörös jntésére sem tudott fizetni, a következő levelet írta neki: Kedves jótévőm! Mellékelve küldöm a kölcsönadott összeget. Végtelen hálaával vagyok eltelve ön iránt, hogy szorult helyzetemben engem és egész családomat a végső elzúllástól megmentett és igen örülök, hogy pénzt visszafizethetem.

Utóirat: Ilyen levelet irtam volna önnek, ha pénzem volna.

A szabadelvűpártnak sines módjában most beváltani a nemzet várakozását és minden jóakarata mellett is fizetésképtelen a nemzettel szemben, mely neki a majoritást érdekeinek védelmére előlegezte, mert vezérérőinek tehetlensége válságba sodorta az országot.

Mint hogy ez a helyzet tarthatatlan, mindenki helyesli a pártértekezlet megtartását, melyet a jövő keddre hívnak össze. Csak arra nézve térnek el a vélemények, hogy az országgyűlés elé kerülő parthatározat a királyi hadiparancs alkotmányellenes és nemzetsértő tartalma ellen a királyhoz intézendő felirat, vagy — mint a legtöbb helyeslik — országgyűlési határozat alakjában lásson-e napvilágot. Az ő-liberálisok és a volt nemzetipártiak között nincs eltérés abban a felfogásban, hogy a 67-es törvényben biztosított nemzeti jogokat a magyar hadsereg vonatkozólag végre kell hajtani és mint gróf Andrássy Gyula követelte, a hazafias szellemet bele kell vinni a tőlünk eddig elzárkózott, idegen érzésű

Természetesen a közérdeklődés az új tanár felé fordult, amint az megérkezett. Szob Györgynek hívták és némely hírek szerint csupán paszszióból tanárkodik. Kastélyban lakhatna, ha akarna... Ezt akárki elhithette Szob Györgyről, aki meglátta. Barna szakállu, sápadt arcu, karcsu uriember volt, amint a világ összes kölcsönkönyvtárai megállapítják az igazi regényhős külsejét. Mindenki emlékezni vélt, hogy a Polgári Kör könyveiben már olvasott Szob Györgyről. Ő volt az, aki a boulevard erdőskében kocsiaköz, ugyanő járt kitagadva a világban... Egyszerre friss pezgés járta át a kisváros téli álomba merült idegrendszerét. A fiatal lányok naphosszat az ablaknál ültek és az asszonyok megkérdezték a férjüket:

— Ugy-e, nem olyan író Szob, mint a helyi Kürt részeges szerkesztője?

A helyi Kürt szerkesztője, aki az irodalmi babérokat egyedül élvezte a városkában és féltékenyen öröködt kincseire, nem tagadhatott meg Szob Györgytől egy híreséket, amelyben kiváló kollégáját üdvözli a város falai között.

Természetesen a kertesek alá is eljutott az új tanár híre és Emma asszony ebédelésükben faghatta Cserebogarat felőle. A tanár jólelkűen nevetett:

— Mind egyformák vagytok, ti asszonyok! A friss gavalérok jobban érdekelnék a kipróbált, vén csatalovaknál! — szolt és nagy csókot cuppantott a felesége arcára. A szegény Emma másnap, sőt harmadnap is elhözta az új tanárt, de a csókok már elmaradtak. Ne haragudjunk az asszonyokra apró ravaszágaikért!

Egy délen aztán megjelent az új tanár a kertesek alatt. Emma legszebbik ruháját vette fel és a gyerekeket a kamarába zárta. Cserebogár is előkereste a karácsonyi szivarjait. Hányszor volt ez már így, ha új ember került a városba! De se a bombassin-selyemruha, se a karácsonyi szivar nem tudta állandón a házhoz varázsolni az új alakokat. Mert odakünn a világban még mindig pletykáltak az emberek, habár, mondom, Csere-

katonai körökbe. Ezen körök sértő viselkedése és német szelleme ellen éles kifakadások történtek. Követelni kell — mondta Gulner Gyula — a paritást részünkre, mit a törvény biztosít katonai kérdésekben is. Ivánka Oszkár részletesen körülírni kívánja összes jogainkat, melyekről a királyt fel kell világoztatni és ha ez nem sikerül, akkor passzív rezisztenciával kell ellentállni. Hieronymi Károly csitítani akarta a hangulatot azzal, hogy a hadiparancs nem szól a nemzetnek, csak a hadseregnek, és nem tartalmaz sértő szándékot; a szabadelvűpártnak nem lehet célja kiélesíteni a korona és a nemzet közötti viszonyt. Szavai azonban nem nyugtatták meg a hangulatot, sőt sokan azt hangoztatták, hogy a királynak vissza kell vonni a nemzeti sérelmeket, mert addig magyar kormány nem lesz, míg a hadiparancs értelme, célzata és közjogi téves felfogása megmagyarázva nem lesz. Ezt a magyarázatot csak maga a király adhatja, nem a kormány, melynek kinevezése alkotmányos szellemben csak ezután történhetik.

Többen kifejezték aztán annak a félelemnek, hogy az osztrákok és csehek, kik kölcsönös gyűlölködésük dacára mindig közös egyetértésre jutnak, ha ellenük kell fellépni, ezt a zavaros helyzetet most ki fogják használni a gazdasági kiegyezés kérdéseiben is. Azért a szabadelvűpártnak most egységes tömörülésre van szüksége és reménylik, hogy a szerdai parthatározat úgy formára, mint tartalomra meg fog felelni a szabadelvűpárt régi egységes tradícióinak és a nemzet jogos követeléseinek.

A szabadelvűpárt elnöksége ma este a következő meghívót bocsátotta ki:

Az országos szabadelvűpárt elnöke kéri a parthoz tartozó országgyűlési képviselőket, hogy folyó hó 21-én, vagyis hétfőn este a pártkörben teljes számmal megjelenni szívesek legyenek.

A függetlenségi táborból.

A függetlenségi pártkör helyiségeiben az esti órákban mozgalmal volt az élet. A párttagok meglehetősen nagy számban jelentek meg és természetesen élénk eszmecsereit folytattak a hadiparancs folytán beállott politikai helyzetről, a párt magatartásáról s főleg arról beszélgettek, hogy a párt milyen magatartást tanúsítson az országgyűlésen és milyen akciót kezdjen meg az országban.

Az új megindult vitáán élénk részt vett Olay Lajos, aki elsősorban Héderváry Károly

bogár tanár soha sem törődött velük, csupán a turisztikával.

Az új tanár éppen olyan volt, mint a többi új tanár. Emma fásult mosollyal ismételte azt a sokszor elhangzott meghívást:

— Aztán legyen máskor is szerencsénk... Cserebogár pedig egy vén színész rutinírozott jöködvél csapott a professzor vállára: — Komám, ha elunod magad, ha jobb dolgod nincs, nálunk mindig barátságos tüzet találz a kemencében!...

Az új tanár előkészt, Emma pedig a nevezetes bombassin-ruha levetése közben szomorúan felkiáltott:

— Menj pihenni, vén rongy. Sok idő mulik el, míg szükségem lesz rád.

Cserebogár szomorúan rakta az íróasztal fiókjába a karácsonyi szivarokat és lehangozta őt is a Szob tanár látogatása.

— A fene egye meg! — mondta háromszor is ebéd közben és jólelkűen nevetett. — Csak már itt volna a vakáció, hogy mehetnék barangolni a heggek közé.

De valami csuda történt. Alig mult el egy hét, Szob György ismét kopogtatott a kertesek alatt. Delután jött és késő estig ott ült a függőlámpa alatt, miközben utazásairól beszélt. Cserebogár kis kézilámpával csaknem a piac közepéig kíserte a téli estében a kollégáját és mikor havas vállal hazakeresztet, a felesége szerelmesen fogta át a nyakát.

— Édes kis uracsám, — mondta. Az istenek rápillantott az elhagyott embe- rekre, akik türelmesen viselték sokáig a számkivetését. Az új tanár ezental sűrűn járt a kertesek alá és Cserebogár tanár gyakran egész kis vagyonszót tetektet szardíniás dobozokba és boros üvegekbe, amelyeket a piactéri csemegekereskedőnél vásárolt.

— Vendégem van, — mondta az ámuló Heuffelenek és büszkén cipelte hazafelé a rakományt.

miniszterelnökök akarja felelősségre vonni a tör-téntekért. Utalt arra, hogy 6 már ismét-ten megmondotta a Ház ülésin is, hogy Khuen-Héderváry Károlyban a bécsi kamarilla megbízottját látja, akit semmi körülmények között sem szabad tovább megvárni. Hogy a miniszterelnök elutasította a vesztegetések dolgát, ahogy akkor módját találta annak, hogy úgy tudta föltüntetni a dolgokat, mintha a veszte-gekben semmi része sem lett volna, úgy ipar-kozik most is elhitetni, hogy a hadiparancs ki-bocsátásáról nem volt tudomása.

— Ha volna erő a szabadelvűpártban, — így folytatta Olay Lajos — akkor az első dolga az volna ma, hogy a Házból is, a pártkörből is kitessékelnék ezt a veszedelmes idegent.

Lengyel Zoltán azt az eszmét vetette föl, hogy a holnapi napot, Kossuth Lajos születésé-nek előestéjét a függetlenségi párti képviselők ünnepeljék meg avval, hogy az ifjúságot, mely a temetőbe vonulással akarja kifejezni kegyeletét, kísérjék el Kossuth Lajos sírjához.

Többen aggodalmukat fejezték ki ez eszme ellen. Hivatkoztak arra, hogy a rendőrség és ka-tonaság beavatkozásra való alkalmat keresnének ebben a kegyeletos ünnepsélen, ami e mozgal-mas napokban végzetes lehetne.

Papp Elek a passzív rezisztenciát tartja a császári erőszak megtörésére a legalkalmasabb mó-dnak. Ő maga éppen azért már holnap kerülőbe utazik, ahol föl fogja szólítani választóit, hogy kövessék a kiskun-félegyházi példáját, szün-tessék be az adófizetést s vonassák fegyelmi alá azokat a hivatalnokokat, akik a mostani viszo-nyok közt adófizetést elfogadnak.

Barta Ödön hosszas közjogi és politikai fej-tegetések során iparkodott megállapítani azokat a módokat, melyeket a párt jövődéli magatartá-sánál szem előtt kívánna tartani.

— Nincs ugyan joga — mondta, — hogy a pártértekezlet megtartása előtt irányt szab-jon a párt működésének, azonban azon meg-beszélések alapján, amelyeket a pártnak Buda-pestben tartózkodó tagjai a hadiparancs meg-jelenése óta folytattak, a maga részéről tisztán látja a követendő utat. A függetlenségi párt a Házban méltósággal fogja szóvá tenni azt a nagy sérelmet, amelyet a magyar alkotmány a hadiparancs kibocsátása által szenvedett. A párt célja e tekintetben az, hogy lehetővé tegye min-den pártnak és mindazoknak, akik a nemzeti követe-lések jogosult voltának álláspontján állanak, az

Az Emma életében is bizonyos változások történtek. A csontos, lompos asszony egészen megszépült és délben a vörös alsósoknya nélkülözötte a lekvár- s paradicsomfoltokat.

— Te, — mondta egyszer délben nagy fel-indulással. — A gazdag Garáné ma barátságosan bölintott felém a piacon.

— Természetesen nem fogadtad a köszö-nését?

— Persze, hogy nem! — kiáltotta Emma és kiegyenesedett, mint egy katona.

Boldogan, gyermekesen kacagtak az öreges-ed emberek. Sőt egyszer, mikor Cserebogár azt mesélte el, hogy Buhai, a városka polgármestere — hat felnőtt leány a — barátságosan tuda-koztott kedves neje 6 nagysága egészségi álla-potáról s 6 erre gorbomba hidegséggel felelt, a házaspár körüláncolta a szobát. A gyermekek kétségbeesetten ordítottak erre a jelenetre, a kis cseléd pedig azt hitte, hogy tűz van...

Szob György most már mindennapos ven-dég volt a kertek alatt. Olykor borokat küldött, máskor egy fél disznót, amit a gazdag mamájá-tól kapott karácsonyra. Emma asszony háztartási budgetjében a Szob küldeményei kezdtek szerepet játszani.

Szilveszter éjszakáján, amikor az óra éj-félt ütötte, Cserebogár felemelkedett az asztal mellől és elérzékenyülve ölelte meg a barátját:

— Mondd, miért szeretsz úgy nálunk lenni? Szob György elnevelte magát:

— Őszintén felelek... Azért, mert nincs felnőtt leányod, sem hugod, sem atyádjá, akit nekem feleségül kellene venni. Semmi kedvem sincs a házassághoz. S ti oly magányosan éltek, ahogyan én szeretek... És jó emberek vagytok. Cserebogár megcsókolta a barátját:

— Soha se házasodj meg, pajtás!...

— Soha, soha, — mondta elérzékenyülve Emma asszony is és megtelt könnyvel a szeme.

együttműködést, hogy így a magyar parlament egy-ségesen és hathatósan kelhessen a magyar alkot-mány védelmére. Mert ne téveszszük szem elől, nem a katonai kérdések állanak most már a képviselő-ház napirendjén, hanem az a nagy sérelem, ame-lyet a magyar alkotmány a legfelsőbb hadur e ténykedése által szenvedett. Ezt fogja a függet-lenségi párt szóba hozni és alaposan fejtegetni. A párt azt tervezi, hogy e vitát behatóan és részletesen fogja folytatni és kívánja, hogy a kép-viselőház a legközelebbi időben e célból per-manenciában maradjon. Arra a kérdésre, hogy mi történjék akkor, ha a képviselőházat ki-rályi kézirattal elnapolnák, Barta kifejtette, hogy nem hiszi, hogy a korona e lépésre határozná magát. Ha már alkotmányellenes dol-got akar elkövetni az uralkodó, bizonyára nem ezt a legenyhébb formáját választaná a cselek-vedésnek, mert hisz ugyanígy elrendelheti a kép-viselőház feloszlását, vagy pedig az alkotmány felfüggesztését. Ellene szól ilyen intencióknak az az eljárás is, amelyet a Bánffy-féle obstrukció idején követtek, amidőn a Házat ex-lex idején állan-dóan együtt tartották, mert még a kormánypártban is az a fölfogás volt az uralkodó, hogy az ex-lex kor-mányzást éppen csak a Ház permanenciában való tar-tása és annak állandó ellenőrzése igazolhatja némilleg.

Ami azt illeti, hogy felelős-e a jelenlegi kormány az uralkodónak e cselekedetért, azon nézetem van, hogy a kormány okvetlen felelős, mert valamely más nézet elfogadása esetén az a furcsa fölfogás kaphatna lábra, hogy miniszter-válság idején a korona az alkotmányt szabadon megsértheti, mivel nincs, aki ezért felelősségre volna vonható, minthogy alkotmányunk szerint a korona cselekvényeiért nem felelős, felelős mi-niszteriumunk pedig nincs.

A párttagok még sokáig együtt voltak s meg-hányták-vetették a fölmerült eszméket.

Kossuth Ferenc, aki ma visszaérkezett Solt-ról s akit a pártkörben vártak, nem hagyta el lakását. Az utazás fáradalmait nagyon kimerítették s a véleménye iránt érdeklődő hírlapírókat sem fogadta. Holnap reggel hét órakor Kossuth Sátor-alja-Ujhelyre utazik, ahova Rákosi Viktor, Papp Elek, Nesi Pál, Egrý Béla, Károly József, Szatmári Mór, Lengyel Zoltán fogják elkísérni.

A képviselőház sürgős összehívása iránti kérvényt több függetlenségi képviselő holnap dél-előtt tíz órakor fogja átadni a Ház elnökének. Az ívet Kossuth Ferenc is aláírta.

A hadiparancs története.

A hadiparancs előtörténetéről a *Magyarország* a következő bécsi információt közli:

Közvetlen a galíciai utazás előtt az uralkodó Koeber osztrák miniszterelnököt fogadta, aki is-mertette a tartománygyűléseken történt dolgokat és annak a nézetének adott kifejezést, hogy az osztrák pártok, különösen a német és keresztény-szocialista pártok nem fogják több támogatni a kormányt, hogyha valami nem történik, ami őket hűségükben megerősíti. Erre határozották el, hogy a hadgyakorlatok után szokás szer-int megjelönné hadiparancsban az uralkodó hatalmi szavát fogja hallatni. A Chlopyban ki-adott hadiparancs 14-én, Koeber reichenau utazása előtt készen volt. Koeber már ekkor ismerte szövegét és ismertette a kormányt támogató pártok elnökeivel, akikhez azt a kérdést intézte egyuttal, vajjon e hadiparancs hatása alatt a Reichsrath egybegyűlése kedvező kimeneteli lesz-e. Az igenlő választ Koeber gyorsan meg-kapta és az egybehívó kéziratot szintén reichenau utazása előtt terjesztette az uralkodó elé. Hogy Széll Kálmánnal Reichenauban megismerette-e a hadi-parancsot Koeber, erről bizonyosat osztrák körök-ben nem tudnak. De abból a körülményből, hogy Széll Reichenauból nem Budapestre utazott, mint várták, hanem Rátóttra vonult vissza, azt követ-keztetik, hogy Széll igenis megtudta, mi készül, és reményvesztetlen tért haza, abbahagyva minden ter-vezett lépést. Osztrák körökben figyelmet keltett az is, hogy közvetlenül Széll reichenau utazása után a *N. Fr. Pr.* szemmel láthatólag illetékes forrásból azt jelentette, hogy Andrássy visszalép és nem folytatja csönében kezdett akcióját. Azt következtetik ebből, hogy Andrássy 16-án már szintén tudta, hogy milyen végetes lépésre készülnek, és ezért vesztette el minden reményét.

Kossuth Ferenc álláspontja.

Kossuth Ferenc, megszakítva vidéki tartóko-dását, ma este a fővárosba érkezett, ahol minden oldalról a kérdések egész özönével fordultak hozzá

azért, hogy a helyzetre vonatkozólag tudassa vé-leményét. A függetlenségi párt vezére azonban, éppen ez állásra való tekintettel, nem volt haj-landó a párt által tartandó értekezlet határozatá-nak bármely nyilatkozattal elejébe vágni. A *Politikai Értesítő* illetékes helyről fel van hatal-mazva annak kijelentésére, hogy Kossuth Ferenc, a függetlenségi párt elnöke, a király hadiparan-csában nagy alkotmányjogi sérelmet lát, amely a helyzetet igen súlyossá teszi. Távollétében a párt tagjai részéről kezdeményezett lépéseket — a képviselőház egybehívására vonatkozólag törté-neket is — helyesli, a kérvényt maga is aláírta, de benyújtásánál nem lehet jelen, kénytelen lévén előbbin igérete szerint szombaton reggel politikai utra a fővárosból elutazni. A függetlenségi párt vezére azt tartja, hogy a képviselőházban az alkotmány újabb sérelmének megvitatását magas színvonalon kell tartani, amely a helyzet komoly-ságának megfelelően, és reméli, hogy az egész Ház egyet fog érteni abban, hogy a magyar alkotmányosság békés, de alku nem ismerő ténykedéssel megvédelmeztesse.

Polónyi indítványa.

Az országgyűlés összehívására nézve tudósít-ónk kérdést intézett Polónyi Gézához, aki ez alkalommal a következő igen érdekes és megszív-velésre méltó eszmét vetette föl s a politikai kö-rök és a sajtó figyelmébe ajánlja.

— Ugy érzem — mondta Polónyi — hogy a hadiparancs kérdésében a pártisorompóknak le kell dőlnök. A parlamenti pártoknak ad hoc egyesülnök kell az alkotmány ellen intézett tá-madás visszautasítására. Ennek legalkalmasabb módját abban látom, ha minden párt egy oly fölíratban egyezsék meg, mely a *nemzeti en-gedmények kérdését játékon kívül hagyja*. Ebben a kérdésben tudniillik eltérések vannak a külön-böző pártok között. A hadiparancs dolgában azon-ban nem lehet eltérés egyetlen magyar politikus közt sem, mindenkinek egy véleményen kell lennie és kétségkívül egy véleményen van is, hogy a hadiparancs alkotmányunkon ejtett sérel-met, melynek orvoslása feltétlenül szükséges. A mód, melyet e sérelem orvoslására legalkalmasab-bnak tartok, az, hogy a magyar képviselőház *összes* tagjai, pártkülönbség nélkül, értekezletre hívassan-k. Olyan pártközi értekezletet gondolok tehát, melyen minden képviselő megjelenék s amely értekezlet föladata az volna, hogy fölíratot szer-kesztene és küldene a koronához. A fölírat-nak nyugodt, de energikus hangon kellene visz-szautasítani a hadiparancs által az alkotmányon ejtett sérelmeket.

Kétségtelen, hogy a fölírat megszerkeszté-sére az összes pártok együttműködése szükséges. Ha az ellenzék maga intézné azt a koronához, sokkal élesebb lenne hangjában. Viszont poli-tikai barátaim bizonyára szívesen hozzák meg azt az áldozatot, hogy egy enyhébb hangu fölí-rat fölterjesztésében is belenyugodnának, mert érzik, hogy a hadiparancsossal szemben a nemzet egységes manifesztációjára van szükség. Ami az értekezlet összehívását illeti, úgy vélném, hogy a képviselőház elnöke az összehívás dolgában lépjen érintkezésbe a szabadelvűpárt elnökségé-vel. Az ellenzék szívesen lemond az iniciatíváról, mert belátja, hogy a parlament vezérpártjának van jussa a kezdeményezés érdeméhez.

Ez volna az az eszmém, melyet a helyzetből való kibontakozásra az első lépésnek tartok. Esz-mémét a nyilvánosság első bocsátom. Foglalkozzék vele a sajtó s a politikusok.

Az első válassza.

A hadiparancsra felzudult nemzeti önrzet-nek megjött ma az első hivatalos kifejezője az Alföld szinmagyar népeinek köréből, *Félegyháza* városából. Ennek a jeles magyar városnak kép-viselőtestülete ma rendkívüli közgyűlésen kimon-dotta, hogy megtagadja az adósszédést és elbírja a városi adóhivatal az önkéntes adóbefizetés elfogadásá-tól is. Erről a nevezetes közgyűlésről szól a kö-vetkező tudósítás:

Félegyháza közönsége a mai napon rendki-vüli közgyűlést tartott, amely rendkívül népes volt és lelkes hangulatban folyt le.

Az ülést dr. Szerelenyhegyi Károly polgármes-ter nyitotta meg, aki előterjesztette, hogy a kép-viselőtestület számos tagja nála rendkívüli köz-gyűlés összehívását kérelmezte a felmerült politikai események tárgyában és felhívta Seres István adóügyi tanácsnokot, hogy az írásban benyújtott indítványt terjessze elő.

Seres István tanácsnok és dr. Fáskas Kálmán ügyész hozzászólása után Tóth Imre városi képviselő előszóval is elterjesztette és megindokolta azon indítványt, mely a mai helyzetben a város álláspontját van hivatva körvonalozni. A megindult élénk tanácskozásban résztvettek: dr. Jenovay Dezső, dr. Hoffer József, Varga Antal, Kocsis Sándor, Zámbo Géza és Tóth Imre városi képviselők.

A közgyűlés másfél óráig tartó tanácskozás után óriási szavazattöbbséggel a következő határozatot hozta:

Az 1867: X. t.-c. a törvényhozás által meg nem szavazott adók beszedését törvénytelenségnek nyilvánítja, ennek következtében a város képviselőtestülete utasítja a városi adóhivatalt, hogy semmiféle állami adót ne szedjen mindaddig, míg az a törvényhozás által megszavazva nem lesz. A város közönsége az alábbi köz-hirdetmény útján haladéktalanul értesítettik arról, hogy a folyó évre meg nem szavazott állami adókra a városi adóhivatal semmiféle befizetést el nem fogad és ilyen összeget az állampénztárba be nem szállít.

Együttal erélyesen tiltakozik a város képviselőtestülete az ellen, hogy a harmadik évüket kiszolgált katonák október elsején túl is benttartassanak és meg nem szavazott újoncok toborzotassanak, ehhez hivatalos közegei által segítséket nem nyújt, egyttal a képviselőházhoz sürgős kérelmet intéz, hogy az erre vonatkozó törvénytelen rendeletek visszavonassanak, és felkéri a város országgyűlési képviselőjét, hogy a város ezen kérelmét az országgyűlés előtt tolmácsolja.

A jelen határozat foganatosítására a képviselőtestület kiküldi: Keserű Antal, K. Szabó János és Kocsis Sándor városi tanácsnokok vezetése alatt Tóth Imre, Katona Imre, Dóczy Mihály, Kocsis Ferenc, Varga Antal, Szabó I. Antal és K. Szabó Lajos városi képviselőkkel álló bizottságot, azon utasítással, hogy a város lakosságát jelen határozatról előszóval való közhírtetéssel útján haladéktalanul értesítsék.

A határozat alapján a következő hirdetményt bocsátották ki:

Hirdetmény.

A közrendnek alapja, hogy az országgyűlés által megszavazott és a király által szentesített törvények megtartassanak. Nemzetünk ezeréves fennállását az tette lehetővé, hogy mindig szigorúan ragaszkodott alkotmányához és törvényeinkben lefektetett jogaihoz.

Ezen alkotmányunk sarkalatos pontja, hogy adót csak a törvényesen összehívott országgyűlés szavazhat meg. Meg nem szavazott adót az 1867: X. t.-c-ik szerint sem kivetni, sem beszélni nem szabad.

A városi képviselőtestület kötelessége, hogy őrködjék afelött, hogy az általa alkalmazott hatósági közegek a törvényeket szigorúan megtartsák és eljárásukkal sem az alkotmányon, sem a törvényeken sérelmet ne ejtsenek.

A mai napon megtartott képviselőtestületi közgyűlés a fenti törvény alapján tehát elrendelte, hogy a városi adóhivatal közegei semmiféle állami adót ne szedjenek mindaddig, míg az adók a törvényhozás által megszavazva nem lesznek.

Erről a város közönsége oly hozzáadással értesítettik, hogy a városi adóhivatalban ezidő-szerint csupán a törvényesen megállapított megyei és községi adók lesznek befizetendők, ellenben a folyó évre szóló állami adók, minthogy azokat az országgyűlés mindideig meg nem szavazta, jelenleg be nem fizethetők.

A városi képviselőtestület azon reményben él, hogy az alkotmányos kormányzás az országban mihamarább helyreáll. Koronás királyunknak alkotmányos érzülete és az országgyűlésnek a nemzet jogaihoz való szigorú ragaszkodása biztosítja arra, hogy a jelenlegi törvénytelen állapot a nemzet közmelegnyugvásával és a nemzet jogainak érvényesítésével csakhamar véget ér. A képviselőtestület külön hirdetmény útján fogja a város lakosságát értesíteni azon időről, mikor ez bekövetkezik és az állami adók az országgyűlés által megszavaztatnak s így befizethetők lesznek.

Kelt Kiskunfélegyházán, 1903. szeptember hó 18-ikán.

A városi képviselőtestület.

A határozat elfogadása és kimondása után

a bizottság nyomban megjelent a Piac-téren, ahol az esős idő dacára a polgárság nagy számmal gyülekezett össze. Keserű Antal tanácsos a hirdetményt előszóval is közzétette és Tóth Imre városi képviselő a közönségnek azt hosszabb beszéddel megmagyarázta. A beszédet és a kihirdetést is nagy óvációk kísérték.

Ime, az első válasz. Nyilván jön utána több hasonló. Az ország városain, megyéin keresztül fog zugni a tiltakozás jelszava:

— Se pénz, se katonát!

Beszél-e róluink II. Vilmos?

A *Neue Freie Presse* egyik munkatársa ma beszélgetést folytatott azoknak az államférfiaknak egyikével, akik részt vesznek Ferenc József és II. Vilmos találkozásán. A beszélgetés kiterjedt a találkozás egész politikai jelentőségére, de volt egy passzusa, mely azzal a kérdéssel is foglalkozott, vajjon szóba fog-e kerülni a találkozás alkalmából a magyar válság ügye is.

Az államférfiu nyilatkozatairól a bécsi újság így számol be:

Ausztria-Magyarország és Németország képviselői között különféle politikai kérdések fognak megvitatásra kerülni. Az a híresztelés azonban, mintha e kérdések sorában helyet foglalna Ausztriának Magyarországhoz való viszonya is, nem felel meg a valóságnak. Németország ahhoz ragaszkodik, hogy az osztrák-magyar monarchia belső ügyeibe nem fog beavatkozni. Valószínű ugyan, hogy a német államférfiak azt óhajtják, hogy a magyarországi válság nemelől több véget érjen és a monarchia két állama közti viszony újból megszilárduljon. De az bizonyos, hogy a német államférfiak ezt az óhajást nem fogják kifejezésre juttatni.

Az Ausztria-Magyarországot és Németországot képviselő államférfiak konferenciáján első sorban a keleti ügyekről lesz szó. Azt híresztelték, hogy Németország Ausztria-Magyarországot vissza akarja tartani attól, hogy Oroszországgal együtt intervencionáljon a Balkánon. Ezzel szemben az államférfi határozottan állítja, hogy Oroszország nem tervez intervenciót vagy fegyveres beavatkozást. Lamsdorff, Goluchowski és Bülow meg vannak győződve róla, hogy a Balkánon egyideig még fenntartható lesz a béke, ebben az esztendőben Bulgária még nem fog fegyverhez nyulni, úgy hogy az idén még nem tör ki a veszedelem.

Diplomáciai körökben tudják, hogy Vilmos császár utjának elsősorban az a célja, hogy a német uralkodó több évig tartó időköz után ismét személyesen találkozzék barátjával és szövetségstársával. A keleti események azonban az eredetileg pusztán udvariassági aktus gyanánt tekintendő találkozásnak komolyabb hátteret adtak. Az a körülmény, hogy a német császár Bécsbe hivatta Bülow kancellárt, fontos jele annak, hogy azokban a rövid időközökben, melyek a német császár tiszteletére rendezett ünnepek során lesznek, helyet adnak a politikának is. Az ösztönzést erre a Macedóniából érkezett jelentések adták, melyek borzasztó harcokról hoztak hírt. Az utolsó napokban objektív szemtanúk oly jelentéseket küldtek a közös külügyi kormányknak, melyekből kitűnik, hogy egész falvakat folgyújtottak és a lakosságok korra és nemre való tekintet nélkül lemészárolták. Törökök és keresztények egyaránt nagy kegyetlenkedéseket követnek el. Mindamellelt a hatalmak a be nem avatkozás elvén állanak, mert a mostani viszonyok között egy tökéletlen eszközökkel való intervenció csak rontana a helyzetet. A hatalmak még nem látják elérkezettnek annak idejét, hogy aktív módon beleszóljanak a harcba. De azért magától értetődik, hogy a macedóniaknak a törökök ellen irányuló kivánságait a hatalmak nem teljesíthetik.

A hatalmak komolyan gondolkodnak rajta, hogy a macedóniai tüzvést lokalizálják és továbbterjedését gátolják. A kivezött utat azonban, melyre valószínűleg Oroszország fog rámutatni, még nem találták meg. Németország ebben a kérdésben közvetlenül ugyan nincs érdekelve, de azért a német császár mostani bécsi tartózkodása alkalmával erre vonatkozóan indítványok fognak tétetni. Pozitív intézkedések azonban csak e hónap végén várhatók, amikor a cár gróf Lamsdorff kíséretében Bécsbe fog érkezni. Oroszország és Ausztria-Magyarország ebben az ügyben a hatalmak hozzájárulását fogják kikérni tervezett akciójukhoz, melynek alapfogolata azonban a nem-intervenció elve lesz. Most azt tartják, hogy abban az időpontban, amikor Bulgária és Törökország a harcban már kimerültek, a hatalmak indít-

ványai majd könnyebben valósíthatók meg. E tervek megvalósításánál Németország ugyan nem fog közvetlenül közreműködni, de azért ebben a tekintetben is egyetértésben óhajt maradni Ausztria-Magyarországgal és Oroszországgal.

Khuen-Héderváry Bécsben.

A Magyar Távirati Iroda jelenti Bécsből: Vilmos császár gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnöknek a porosz korona érdemrendjét adományozta, mely egyike a porosz koronától adományozható legmagasabb kitüntetéseknek. A délután folyamán Vilmos császár leadta névjegyét Khuen-Héderváry magyar miniszterelnöknek a magyar miniszterelnök épületében. Királyunk holnap délelőtt 10 órakor kihaltatáson fogadjja gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnököt.

A főváros akciója.

Első folytatása a félegyházi határozatnak itt készül az ország fővárosában.

A fővárosi bizottsági tagok körében ugyanis mozgalom indult meg, hogy a hadiparancsossal szemben való állásfoglalás végett tartson rendkívüli közgyűlést a főváros, s azon mondja ki azt is, hogy az exlex alatt a fővárosi adóhivatalok többé állami adót nem fogadhatnak el. Miután azonban a rendkívüli közgyűlés összehívására négy nap kell s kedden és szerdán a zsidó hitfelekezetenk ünnepe lesz, csütörtökön pedig ugyis rendes közgyűlést tart a város, az említett indítványt a csütörtöki ülésre maradnak.

A debreczeni útirat mellett.

Temesvár szabadelvű polgársága vasárnap gyűlést tart, amelyen a debreczeni szabadelvűpárt ismert hazafias határozata mellett foglalnak állást. A temesvári szabadelvűpárt vezetősége, hogy felfelé kedves dolgot műveljen, amint tudva van, el akarta vonni a párt elől a határozathozatalt, de a szabadelvű polgárok, élükön Muli Gáspár ügyvéddel, nem nyugodtak meg, hanem megindították a mozgalmat a pártgyűlés megtartása érdekében. A pártgyűlést előkészítő bizottság lelkes hangú felhívást bocsátott most ki Temesvár közönségéhez. A felhívás így szól:

Választó-polgártársak!

Komoly, nagy idöket élünk! Közéletünk hitágazatos parancsának, az egységes nemzeti állam lét-törvényének érvényesülése forog kockán! Azon folyik a küzdelem a törvényhozás termeiben, elismertesséke a magyar nemzet azon természetesen ősjoga, hogy a legnagyobb vér- és pénzáldozat árán fenntartott s az egész államtestet átjáró intézménye: a hadsereg magyar legyen e, vagy idegen. Azon folyik a küzdelem, hogy kerébe adassék-e a nemzetnek végrehalására azon óriási tégely, amely nélkül az egységes nemzeti állam megteremtése teljesen lehetetlen. A közoktatás századok erőfeszítésével sem teremtheti elő azt, amit a magyar állameszme szolgálatában álló hadsereg megteremthetne egy emberöltő alatt! Egy emberöltő... és az ország minden polgár beszélni képes hazánk nyelvét!

Polgártársak!

A magyar nemzet józan politikai érzéke felismerie a helyzet történelmi nagyságát! Az ország közvéleménye pártkülönbség nélkül orkanszerű hatalommal feltámadt és követeli a nemzeti állam kiegészését. A debreczeni szabadelvűpárt közismert, hazafias határozata diadalmas körútját járja szerde a hazában! Az ország legtekintélyesebb szabadelvű pártköröi egymásután magukév teszik a magyar nyelv, az egységes nemzeti állam szent ügyét!

Temesvár szabadelvű polgársága nem vesztelgethet! Jöjjetek el mindannyian az e hó 20-ikán, vasárnap délelőtt 11 órakor a gyárvárosi Kossuth-téri Páva-szálló nagyertermében tartandó szabadelvű pártgyűlésre, melyen alkalmá nyílik Temesvár szabadelvű polgárságának a debreczeni szabadelvűpárt határozata tárgyában állást foglalni.

A pártvezetőség — egyes tekintélyes tagjainak tiltakozása dacára — megtagadta a debreczeni útiratnak pártgyűlés elé terjesztését. Pedig az útirat nem a pártvezetőség egyes tagjainak, hanem magának a pártnak szól. A fölött tehát csak a párt határozhat. Féltre a kishitűséggel! Féltre a kicsinyes érdekek latolgatásával!

„A haza minden előtt.” Az alkotás nagysága, a nemzeti állam szent eszméje hozzon össze minden hűtő szívet! Jöjjetek el mindannyian!

Az előkészítő-bizottság.

Makról táviratolozták: A csanádvarmegyei szabadelvűpárt gyűlése folyó hó 18-ikára volt egybe hívva a debreczeni szabadelvűpárt útiratának tárgyalása vé-

geit. A határozati javaslatot dr. Návay Lajos alispán tette meg, amelyet a szabadalvópárt tagjai egyhangu lelkesedéssel fogadtak. Kinyilatkoztatja a párt, hogy mindenképpen, így nevezetesen a vezényleti és szolgálati nyelv, a katonai oktatás, a jelvények, a katonai perrendtartás magyar nyelve tekintetében *magdóvá teszi a debreczeni szabadalvópárt átiratában foglaltakat.* Kimondotta, hogy *csakis oly politikuskokat támogat a választóurnánál, akik ezt a programot magukévá teszik.* Ezen határozat közlöletik az országos szabadalvópárttal, a vármegye képviselőivel és a vidéki bizottságokkal. Az indítványtévő hangsúlyozta, hogy azzal a támadással szemben, amely a magyar alkotmányosságot érte, leomlanak a pártok választófalai és csak magyar párt létezhetik. Kimondotta ezenkívül a szabadalvópárt, hogy a vármegye igazoló választmányának azt a határozatát, amelylyel a viriliztát névjegyzékének összeállítását mint törvénytelen megtagadta, helyesli. Dr. Róssa Sámuel tiszti főügyész indítványára a párt bizalmat szavazott az alispánnak és kimondotta, hogy az elkövetkezendő nehéz napokban úgy ót, mint a vármegye tisztikarát alkotmányos működésében kitartható támogatni fogja. A szabadalvópárt gyűlése után a vármegyeinek rendkívüli közgyűlése volt, amely szintén helyeslőleg vette tudomásul az igazoló választmány jelentését. Felirt a belügyminiszterhez, hogy tegye lehetővé törvényes alapon a névjegyzék egybeállítását. Ezzel kapcsolatosan Návay alispán ismételte a szabadalvópárt gyűlésén elmondottakat. Az alispán kérte a megye közönségének támogatását és kifejezte a tisztikar nevében is azt az ígéretet, hogy a törvényes alkotmányosság terén maradnak mindvégig. A függetlenségi párt nevében Justh Gyula országgyűlési képviselő válaszolt és a párt nevében üdvözölte az alispánt, kinyilvánítván, hogy a tisztikar alkotmányos működésében kitarthatóan támogatni fogják.

Miskolcziak jelentik: A miskolczi szabadalvópárt elnöke a párt nagyválasztmányát a hó 19-ére, szombat délutánra értekezletre hívta össze. Az értekezlet tárgya a debreczeni szabadalvópárt ismeretes átiratának tárgyalása lett volna. A pártértekezlet azonban, a változott viszonyokra való tekintettel, bizonytalan időre elhalasztották.

Önkéntesek törvénytelen behívása.

A M-g azt a riasztó hírt közli az egyetemi ifjúság köréből, hogy azok az egyetemi ifjak, kiket már korábban besoroztak, de még joguk volna szolgálatuk megkezdésének idejét tanulmányaik érdekében 24 éves korukig halasztani, most *egyre-másra kapnak behívókat a katonasághoz szolgálattuk megkezdésére.* A törvény idevonatkozó rendelkezése, melyet ez az intézkedés negligál, a következő:

Az egyévi önkéntesek a csapatotestet s azok, kik tanulmányaikat valamely magasabb tanintézetben folytatják, az egyévi tényleges szolgálat évét is szabadon választhatják; azonban a tényleges szolgálatnak azon év október hava 1-én túl való elhalasztása, amelyben életük 24-ik évét töltik be, meg nem engedtetik.

Az illető érdekelt ifjak látogatási bizonyítvánnyal igazolták egyetemi tanulmányaikat, — aminthogy ez a dolog rendje, — de a látogatási bizonyítványokra egyáltalán nem reagáltak, hanem egymásután hívják be a besorozott ifjakat.

Horvát lapvélemények.

Zágráb, szeptember 18.

Az összes lapok a hadiparancsot foglalkoznak. A *Norodne Novine* arra szorítokzik, hogy közli a budapesti és bécsi lapok fejtegetéseit. Az *Agramer Zeitung* kifejti, hogy a parancs nem a regis voluntas hatalmára való hűbéri hivatkozás folyománya, hanem annak az akaratnak a kifejezése, hogy a közös hadsereg fenntartásának avégből, hogy az összmónárkia fenntartásának hatalmas védelemként az egyes részek számára, melyek erős közös hadsereg nélkül védtelenül volnának kiszolgáltatva a külső támadásoknak. A hadsereget feldarabolni annyit jelentene, mint megvetni a monarchia halottaságát. Remélhető, hogy a válság közeledik kulminációjához, hogy azonban jobb fordulat fog beállani. A *Hrvatska Pravo* hangsúlyozza, hogy senki sem érzi oly súlyosan a magyar erőszak-politikát, mint Horvátország, mely ennél fogva osztatlan megelégedéssel fogadja a hadiparancsot. Az *Obzor* a hadsereg kérdésében nem lát egyebet, mint a németek és magyarok harcát a hegemoniáért. Minthogy nincs oka az egyikért vagy a másikért lelkesedni, a hadiparancs hidegen hagyja. Az *Agramer Tageblatt* a hadiparancsot megváltásként üdvözli, mert megadja a Habsburgok birodalma üdvös fennmaradásának feltételeit és hónapokon át tartó kínos kétségnek vet véget. Minthogy Magyarország a hadsereg magyar szolgálati nyelvére a magyar

nemzeti állam kiépítése óljából törekszik, Horvátország vitális joga a horvát szolgálati nyelvre csak újabb európai területet szolgáltatott volna a két ország között.

Oszták lapvélemények.

A mai bécsi lapok természetesen kivétel nélkül a hadiparancsról veszőrikkeznek. Közöljük belőlük a következő részleteket:

A *Neue Freie Presse* reggeli veszőrikke ezeket mondja:

Ha vannak még Magyarországon férfiak, akikben egy szikrány van Deák Ferenc szelleméből, aki épp oly igazságos volt, amilyen bölcs és csak úgy tudta az oly hatalmas megnövekedett nemzeti államot megalapítani, hogy rendíthetetlen szilárdságot, ahol kellett okos engedékenységgel párosított, akkor ezeknek most elő kell állniuk és nem törődve a maguk sorával, nekiszegnekkel mellétek a vad áramlatnak amely hazájukat örvénybe sodorni készül. Nincs többé titkolnivaló. A király és a nemzet közt való nyílt konfliktus lángol a hadiparancs sorai között. Nem marad más hátra, mint vagy végigküzdeni hónapokon, talán éveken át minden nyomorúságon, minden siralmon, minden politikai, kulturális és gazdasági károsodáson keresztül, amelyet minden ilyen küzdelem hoz az országra, vagy pedig a haza érdekében engedni a király álláspontjának, aki az ő alkotmányos jogára hivatkozik, nemcsak azért, mert ez az ő joga, hanem azért is, mert az ő kettős koronája kötelesegeket hárít reá másik országával szemben, amely a Magyarország védelmére hivatott hadsereg terheinek sokkal nagyobb részét viseli. Ha a magyar nemzet abban a nemzet lábzan, amely most benne dul, megmentette még egy darabját a józan gondolkodásnak, az igazságérzetnek és méltányosságának, akkor nem fogja a harcot választani.

Ugyanez a lap esti lapjában ezeket mondja:

A hadiparancs következtében a válság kibontakozása lényegesen könnyebb lett. Az a kérdés, vajjon a korona álláspontja fog-e érvényesülni, avagy a nemzet? Ausztriában, ahol a hadsereg egységért nagy volt az aggodalom, természetesen nagy megelégedéssel fogadták a hadiparancsot, amely a hadsereg egységét nemcsak elismeri, hanem megszilárdítja, annál inkább érthetően az a felháborodás, amelyet Magyarországon azt hangoztatják, hogy a korona tagadásával szembe kell állítani az ország ellenállását. Az ellenzék passzív ellenállásra készül, de a szabadalvópárt minden bizonynyal el fogja ismerni, hogy a hadiparancs a korona felségjogain nem megy túl. Hogy az ellenzék sem nagyon bizik vállalkozásában, sőt fél attól, bizonyítja az, hogy óvja a közönséget és az utcát a tüntésektől, holott ez kedvese legyvere a közönségnek.

A *Zeit* ezzel szemben feltűnő loyaltást tanusít a magyar álláspont iránt, irván a következőket:

A hadiparancs a hadsereg számára, mint neve is mondja, parancs, törvény, de a polgárság számára nem akar és nem is lehet egyéb, mint az uralkodó személyes nyilatkozata mert hiányzik róla a feloldó miniszteri ellenjegyzés. Nem lehet elhallgatnunk, hogy a korona tanácsosai teljesen hibásan, *heytelenül informáltak az uralkodót az államjogi viszony, illetékesség és a politikai hatalmi állás tekintetében.* A hadiparancs a legnagyobb súlyt a felségjogokra, a legfőbb hadurnak biztosított jogokra helyezi. Mintha ott volna most a konfliktus magva, holott tudvalevő, hogy még a legszűkebb ellenzék is elismeri s nem akarta oszobítani azokat.

Ha a legfőbb hadurnak a hadiparancs megfogalmazásakor katonák voltak a tanácsadói, ugy most *államfértáknak kell helyükbe jönniök,* hogy a törvényeknek s az alkotmányos formáknak a hadseregben kívül érvényt szerezzenek. Hogyha a hadiparancs csütörtököt mond és nem állítja helyre a békét, akkor a konfliktus nagyon kiélesedik és a megoldás beláthatatlan időkre marad, a hadüzenetet pedig nyomon fogja követni a háború.

Az *Arbeiterzeitung* szerint ez a királyi nyilatkozat példátlanul áll a maga nemében. Mint politikai nyilatkozat nem állhat meg, mert nem ellenjegyezte feloldó kormány. A hadiparancs valóságos manifesztum, amelyen a hazafiai diadal ünneke, mert azt hiszik hogy ezzel megtörtént a döntés. De hát csak-ugyan döntés az? Az ugynevezett hazafiak hamis nyomon járnak, ha azt tartják, mert hisz eléjejtük, hogy a magyar képviselőházban Széll és Fejérváry ígéretet tettek a nemzeti követelmények névze. Öszszelkötözés támadt a korona és a parlament közt, mert az uralkodó kereken visszautasítja a magyar nemzeti követelményeket, amelyek Magyarországon aligha fognak tágitani. Elhamarkodott dolog tehát arról beszélni, hogy a hadseregben marad minden a régi ben.

A *Deutsche Ztg.* így ír:

Különösen fontosnak tartjuk a hadiparancs végso mondatát. Tudvalevőleg magyar oldalról a magyarországi ezredek megmagyarosítását, mint a „magyar nemzeti állam“ természetesen következőjét követelték. Ezzel a fikcióval is végez a hadiparancs, amidőn a hadsereg számára veszőrikke azt állítja föl, hogy minden nemzeti tulajdonságot meg kell becsülni és az egyes népfajok különböző elonyait az összes egész javára kell kibaszni. Ezzel világosan és egyszerűen az van mondva, hogy a hadsereg a magyarokat nem tekinti „magyaroknak“, (die Ungarn nicht als Magyarern), hanem annak aminek a magyarok kivételével az egész világ tartja őket: magyaroknak, németeknek, románoknak, horvátoknak, szerbeknek, tótoknak és ruténeknek. A magyaroknak ezzel igen élesen megbuztató a határvonalat, melyen állépmiök nem lehet, anélkül, hogy saját alkotmányukat meg ne sértenék, és azt a vonalat, melyen

tal a korona sem fogja magát soha visszasszorítottatni. Háború vagy béke, válasszának. Ugyanez áll a csehekéről is.

A *Reichswehr* veszőrikkében ilyen passzus van: *Osak abból a hatásból, melyet a korona akaratnyilvánítása keletik, tűnik ki, milyen szerencsédőn zavar uralkodott az elmékben, mily erős volt a vágy és mily nagy a megröszvettség. Tehát osakugyan lehetségesnek tartották, hogy csak nyomtökösökön kell akarni, hogy minden elérjenek, még annak a hadseregnek a szétbomlását is, mely szós csatában küzdött, anélkül, hogy azt kérdezte volna vajjon Magyarországért, vagy Ausztriáért ontja vérét. Szinte azt hinné az ember, hogy azt rabolták el a magyaroktól, ami a legkedvesebb, hogy olyat vettek el tőlük, ami már az övék volt.*

Los von Ungarn.

Salzburg, szeptember 18.

A salzburgi tartománygyűlés ma tárgyalta *Stöbl* képviselő indítványára vonatkozó bizottsági jelentést, amely a következő: *Salzburg* hercegség tartománygyűlése abbéli várakozásának ad kitejezést, hogy a császár-királyi kormány minden intézkedést megtesz annak énekekadályozására, hogy a magyar parlamenten kövelet magyar önálló hadsereg legnagyobb részét Ausztria költségén létesítsék és tartassék fenn. A tartománygyűlés tovább elvárja, hogy a os. kir. kormány részéről, tekintettel a Magyarországtól félreismerhetetlenül kövelet teljes önállóságra, *haladéktalanul már most készítse elő Ausztriának önálló állását* a várható teljes elválás esetére és ezen értelemben mindekelőt lássanak a Reichsrathban képviselt királyságok és országok számára *való autonóm vámtarifa készítéséhez.* E határozatot a tartomány elnök rövid kijelentése után, hogy a két birodalomál között lévő viszony szabályozása a két kormány kötelesege és gondja marad, a tartománygyűlés elfogadta.

Tartalékok tisztak lemondása.

A tegnap megjelent hadiparancs folytán a közös hadsereghez tartozó magyar tartalékok tisztak közül többen elhatározták, hogy tiszti rangjukról lemondanak. Azt hiszik, — írja a *Keleti Értető* — hogy számosan követik e példát.

Önkéntes bevonulás.

Budweis, szeptember 18.

A városi tanács felhívást bocsát ki az unjokokhoz s belátásukra, hazafias érzésükre appellálva, kéri őket, hogy álljanak önként a zászló alá, mert ezzel felmentik a harmadékok szolgálatát a további katonáskodás alól, de egyttal maguknak is használnak vele. A városi tanács egyben elhatározta, hogy felir a közös hadügyminiszterhez a harmadékok katonák szabadságolása óljából.

KÜLFÖLD

A macedon forrongás. Konstantinápolyban nyugtalanságot keltett *három bolgár hadosztály teljes mozgósításáról* szóló hír. Azon helyesbített jelentés, hogy csak három déli bolgár hadosztálynak hat gyalogsági évfolyamát hívták be, nem tekintik háborus készülődésnek, hanem csak a határorség megerősítésének, mely ezeidig hatás nélkül volt és a bandáknek a határon való átlépését megakadályozni nem tudta. A porta bolgár részről ez irányban biztosítást nyert. — Drinápolyi hírek szerint Kirkilisszébe ezeidig 500 köcs érkezett a komitásiktól felgyújtott falukból mohamedán családokkal, melyeket a körülékvő falvakban szállásoltak el. A bolgár szökévényeket ellenben kizsállásolták és hazatérésre kényszerítik. Kurorendül öszszelkötözés volt egy 200 tagú bandával. Azonban úgy látszik, hogy ez a jelentés későn érkezett és egy már jelentett bandacsatározásra vonatkozik. A kirkilisszei szandák kiürítésére északról és délről nagy csapat-munkálatok indultak meg.

Bécs, szeptember 18.

Az itteni bolgár ügyvivő *megefojta* azt a hírt, hogy a török-bolgár határon máris öszszelkötözés volt s a bolgár csapatok átélétek a határt. Bulgária mindenesetre be fogja várni a bécsi császár-találkozás eredményét.

Köln, szeptember 18.

Konstantinápolyból táviratozzák a *Kölnische Zeitung*nak: Jó forrásból közlik, hogy a nagyhatalmak nem fogják tovább *télenül nézni a Balkánon való zavargásokat.* A kormányok között folyó tárgyalások azt eredményezték, hogy Ausztria-Magyarország és Oroszország reformtervezés más hatalom nem csatlakozott. Oroszország új reformtervet, melyet Ausztria-Magyarország helyben hagyja, azonnal a szultán elé terjesztik. Az új reformterven nincs jelentékenyebb módosítás, csak átdolgozása a réginek.

A reformtervezetet a cár bécsi látogatásakor a két uralkodó meg fogja beszélni.

Az angol kormányválság.

Budapest, szeptember 18.

Mint ma reggeli lapunkban már jelentettük, Chamberlain gyarmattügyi, Ritchie pénzügyi és lord Hamilton indiai miniszter beadta a lemondását s ezzel még nincs elismítva az az antagonizmus, mely a kormányt a kereskedelmi politika kérdésében pártokra szakította. A kormány helyzetét ez a lemondás annyival kevésbé tisztázza, mert hiszen Chamberlainnal együtt lemond az ő ellenfele, Ritchie pénzügyminiszter is, sőt mint mondják, maga a miniszterelnök: Balfour, azonkívül Devonshire herceg és Londonderry márkí is meg fog válni az állásától. Így az angol közvélemény igazán nem tudja, hogy az angol kormány valójában melyik irány mellett foglal állást. Sem Balfour miniszterelnöknek a vámpolitikáról szóló emlékirata, sem Balfournak Chamberlain levelére adott válasza nem tisztázza a kérdést.

Chamberlain Balfour miniszterelnökhöz e hó 9-én intézett levelében kifejté, hogy kereskedelempolitikai akcióival nem volt szándéka politikai ellentétet idézni föl, s hogy mivel legjobbnak tartja programját a kabinetben kívül vivni ki, azért beadja lemondását. Mig általában — írja a levélben — méltányolják a védvamos külföldi államok versenyének veszedelmét és korlátozást, nincsenek kellő tekintettel a gyarmati piacok fontosságára és azon veszedelemre, hogy Anglia azokat elvesztheti, ha kedvezményes bánásmóddal kellőleg a bajnak elejét nem veszi. Ezért jelenleg a lakosság többségére nézve elfogadhatatlannak tetszik a gyarmatokkal való egyezség, ami bizonyos élelmiszerekre vetendő, bár csekély vámost is involvál, még ha ezen körülményt más élelmiszerek adójának leszállítása is kíséri. Chamberlain utal az országban uralkodó erős áramlatra, mely áramlat a kereskedelempolitikai reformok egy más részének megváltoztatására irányul és amely Angolországra nézve lehetővé tenné megtörő intézkedéseket létesíteni azon külföldi államokkal szemben, amelyek Anglia jogosult igényeivel szemben messzebbmenő különönségeire vonatkozólag engedményeket tenni nem akarnak. A levél ezenkívül a gyarmatokkal való szoros uniónak szükségességét fejté ki, ami szerinte Angolországban nagyon is érdekében van és azt hiszi, hogy lehetséges ilyen uniót ma létesíteni, ami holnap talán lehetetlen. Ő megmaradván hivatalában, a program új fontos részének kiszárását így el nem fogadhatja és azt ajánlja, hogy Balfour a kormány jelenlegi politikáját azon törekvésekre szorítsa, hogy Angolország szabadságát az összes idegen államokhoz való viszonyában megőrizze. Magának Chamberlainnek szándéka, hogy a birodalmi unio azon elvei kifejtésének és népszerűsítésének szentelje, amelyek meggyőződése szerint Anglia jövő jólétére nézve oly lényegesek.

Balfour e hó 18-án hosszasan válaszolt Chamberlain levelére. Sajnálattal vett tudomást Chamberlain lemondásáról, amelylyel szemben nem nyilatkozik, tekintettel azon körülményre, hogy Chamberlain azt hiszi, hogy ezzel a birodalmi egység ügyét a legjobban szolgálhatja és a feletti megelégedésének adott kifejezést, hogy Austen Chamberlain a kabinetben marad. Megengedi, hogy elérkezett az idő Angliának a másik államhoz való kereskedelmi viszonyaiban beálló változásra. Chamberlain azt hiszi, hogy az anyaországnak a gyarmatokkal való szorosabb pénzügyi politikai uniója mindkét részre nézve előnyös volna. Az egyetlen úzelvételérés közte és Chamberlain között csak azon törvényjavaslatokra vonatkozik, amelyek az élelmiszerek megadóztatását tartalmazzák, amire a közvélemény még nem érezt meg. Kétségtől igaznak van azon tanácsukkal, hogy a pénzügyi politikai reformok ezen részét ne kössék össze felbont-hatatlannal a többiekkel.

A válság történetéhez.

Ha Chamberlain, Ritchie, Hamiltonon kívül még a Devonshire herceg, Balfour miniszterelnök és lord Londonderry is lemond, s ha még Lansdowne marquis és Brodrick hadügyminiszter is távozik a közvélemény nyomása alatt (ez utóbbi a délafrikai háború alatt elkövetett mulasztásokért), akkor abból a konzervatív kormányból, mely nyolc évvel ezelőtt Salisbury vezérlete alatt óriási többséggel támogatva jutott uralomra, alig marad vissza valami. S ami visszamarad is, annak végleges eltűnése csak idő kérdése. Az általános választások ily körülmények közt nem húzódnak el sokáig s hogy ezek mint fognak sikerülni, azt illusztrálja a liberálisok legnagyobb győzelme St.-Andrewsban.

Lehetetlen leírni azt a meglepetést, melyet Chamberlainnek tegnapi este féltörök hivatalosan bejelentett lemondása keltett. Első pillanatban nem tudták megmagyarázni, hogy Chamberlain leghevesebb antagonistaival, Ritchievel és Hamiltonnal együtt mondott le. A lapok számára elkészített tudósítás formátlan, lakonikus kis körlevél s mindössze ennyit tartalmaz:

Chamberlain József, Mr. Ritchie és lord Hamilton miniszterek beadták lemondásukat s a király elfogadta.

Egyéb semmi. A szerkesztőségek csak később kapták meg a Chamberlain és Balfour levelé váltásának a másolatát, mely a visszalépés okait megvilágítja. E levélből az is kitér, hogy Chamberlain már e hó 9-én benyújtotta a lemondását s Balfour tegnapielőtt elfogadta, de közléstétéllel vártak addig, míg a király beleegyezése meg nem érkezik. Ezt tegnapielőtt este kapták meg Balmorból s Balfour rögtön értesítette a sajátot.

Chamberlain és Balfour levelé váltása (amiben a két államférfi elbucszuk egymástól) rendkívül szíves és meglehető. Chamberlain kifejtette, hogy őt a pártviszályok fölött álló nemzeti ideál vezette, az a cél t. i., hogy a brit gyarmatok tartósan odaifüzesenek az anyaországhoz. Balfour válaszában elismeri, hogy Chamberlainnél senkiben tett többet azért, hogy a legtávolabbi gyarmatok is érezzék az anyaországgal való összetartozandóság érzetét, s végül szerencsét kíván Chamberlainnek további küszömeihez.

London, szeptember 18.

A Daily Telegraph írja: Hivatalos köröknek majdnem általános benyomása az, hogy Chamberlain Austen (Chamberlain József fia) Ritchie pénzügyminiszter és Brodrick hadügyminiszter Hamilton lord indiai miniszter követi állásában. Emeltett lap hozzátéti, hogy Milner lordot említik mint Chamberlain valószínű utódját. Más lapok azonban Selbourne lordot említik kapcsolatban a gyarmattügyi államtitkársággal. Több lap ragaszkodik ahhoz, hogy Balfour és Chamberlain leveleiből az világlik ki, hogy Balfour leveléből azon szándék tetszik ki, hogy ő is Chamberlain politikáját szándékozik követni. Nehány lap nézete szerint ennek az az eredménye, hogy megakadályozzák az unionista pártnak Balfour röpirata alapján való újból helyreállítását és a párt megoszlását siettetni fogják. A Morningpost és a Daily Telegraph azt jósolják, hogy Chamberlain lemondásának a pártjára való erős át-térés lesz a következménye. A Daily News kifejti, hogy Chamberlain a szabadlevélpártot tönkretette és az unionista pártot teljesen megtörve hagyta el, továbbá, hogy ő maga is hajótörést szenvedett. Pályája be van fejezve. Chamberlain önként beisméri, hogy politikája nem vágott be. A Daily Telegraph azt mondja, a levelek azt mutatják, hogy Chamberlain és Balfour között az összeműködés ugyanazon módja létezik, mint egy haderőnek két része között a háboruban, midőn ugyanis az egyik rész az összekötő vonalhoz tartja magát, míg a másik a támadásra megy át. Chamberlain visszavonulása nem annyira egy nagy fejezet befejezését jelöli, mint inkább egy nagy korszak kezdetét. Az új oszakiállítás: a megtörés. Ezzel igyekeznek elterelni a figyelmet a katonai nevelésügyben, valamint más tereken előfordult botrányoktól, amelyek a Torry-kormány alatt keletkeztek. A pénzügyi változás azt mutatja, hogy ha a nemzetet fűlszólítanak, hogy szavazatát adja a megtörésre, ezzel felszólítatnak, hogy egyengesse az utat az élelmiszerekre vetett vámnak.

BUDAPESTI NAPLÓ.

Az idők szeszélyesek, kiszámíthatatlanok, mint a vak sors, amely balsorsással és szerencsével, csapással és áldással, fekete és fehér golyóval labdázik s azt veri a fejünkhöz, ami éppen tetszik neki. Nincs a tréfájában semmi józan morál, semmi becsületes komolyság, amivel akár a nemzetek, akár az egyes leszámolhatnának és ami elé oda lehetne tartani pajzsnak az érdemet, a tisztességet, a büntelen multat, hogy fölfogja a gyászt és az igazságtalan sérelmet. Az idő várandós. A ma megszüli a holnapot, de a tömegek és az atomok történetében egyformán bizonytalan még a legközelebbi jövőndő is. Következtetni se lehet rá a tisztas öreg logikával, ami arra a sorsra jutott, amire a tönkrement bolton, licitálják. Nem ér semmit, mert ur lett a következetlenség. És az idő nagy és fontos, olyasforma, mint a Szilveszter-estéje. Azért virraszt benne öbren mindenki, aki nemcsak a maga körének él, hanem kivieszi a részét a tömegek életéből is, mert következik valami. Talán katasztrófa, talán válságok mindenfelé, talán feloldulás — vagy talán csend és békeesség lesz az, ami ki-

jegecsedik a zürzavorból, abból az általános, világraszóló forrásból, ami a politika, a társadalom, a való élet, a művészet, az adás-vevés üstjeiben susrog, hogy valami aztán majd legyen belőle.

Valami új, ami még rébusz, fura vonalakkal megrajzolt kusza kép, titkos irás, amivel a beláthatatlanság öröktől való diplomáciája levelez... Valami sejtés... .

A ma különös, új motívumából olyan holnap épül ki, ami meglepetésszámba megy mindenképpen. Ezt várja a világ és lesi, lesi mohón még az is, aki csak az ösztönével gondolkodik, mint ahogy a finom idegzetű állat csak érzi, de nem érti a vibart. A tömegben látjuk a sejtést, mintha az égre nézne s napsugarat vagy villámot várna. És fokozottabb mértékben megnyilatkozik a lázas, szorongó érdeklődés az intelligens elemben minden szemér iránt, ami a holnap valóságából való. Valóságos szomjas, éhes rajongás, ami körülöttük forrong s ebben a lázas, kétes, borotvaélen táncoló átmeneti korban, a ma ilyen válságos stádiumában érezzük igazán, hogy mi vagyunk az igazi jó barát, a korlát, aminek megtámaszkodhatik az ingadozás, a mértőldmuntató, ami az utat jelzi a tájékozatlannak és a világitó-torony is, mert mi vagyunk az összessége a nagy közvéleménynek, ami a mi retortáinkon keresztül tisztára szűrve kerül újra a publikum elé. És lesz belőle tükör, amin azt pillantás esik még az ismeretlenbe is, bele a jövőndőbe, a kétségbe, bele minden válságok összevisszaságába, mivelhogy mi vagyunk az összesség... .

Mi: az újság.

Mert az újság nem itt eszínáldódik meg a redakcióban és nem estétől hajnalig, hanem kűnn a világban, óceántól-óceánig és csinálja a mult, a jelen és a jövőndő. A történelem az apja s a történelem a gyermeke, ami a méhéből születik meg s az újság nem papiroslap, hanem lélegztvétele és szíverése a kornak. Hamisítatlan, becsületlen és szíverése a kornak. Hamisítatlan, becsületlen tanu a maga tisztessége révén s faktor az idő kormánykereke mellett azzal a hatalommal, amelyet a közvélemény mérhetetlen ereje ad neki.

Mi, akik egy csoportban aláírjuk ezt a pár sort, annak a hatalomnak köszönjük a létezésünket, amelylyel karjaiba fogott az a nagy publikum, amely megértette a szándékainkat s rokonszenvével lehetővé tette számunkra azt, hogy magunkat senkinek ki nem szolgáltatva szolgáljuk az ideált, a minden embert egyformán magához ölelő, minden ember felett egyforma igazsággal itélkező liberalizmust. A mindeneknél nagyobb hatalom, a közvélemény, tette lehetővé számunkra azt, hogy lefelé és fölfelé egyformán függetlenül verekedjünk az igazunkért a köz érdekekben s a publikum megtisztelő nagy szimpátiájának köszönjük azt, hogy most már nyolc esztendő óta sulya és becsé van a szavunknak, mert mögötte áll a tisztas magyar liberalizmus, ami jófáll azért, hogy ami szót mondunk, jól van mondva.

Attól a programtól, amit voltaképpen a modern Magyarország közvéleménye diktált nekünk, nem térünk el egy pillanatra se s kérjük mindazokat, akiknek nem mindegy a jövőndő Magyarország sorsa, hogy támogassanak benünket az utunkon továbbra is.

A Budapesti Napló szerkesztősége.

— BUDAPESTI NAPLÓ. Szeptember 15-ikén új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatásukkal a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK

Bozóky és Persz, no meg Spencer.

Nagyváradai jogakadémia, te nem a legutolsó vagy a szellem areopájiá közt, s föltétlenül meg ott legeg istenben boldogult Schlaueknak a szelleme, aki egyszer a Szent István-Társulat nagygyűlésén le akarta nyakazni az evolúciót.

De mi is történt? *Bozóky* Alajos igazgató megnyugtató beszédében többi közt az evolúcióról szól, melyet a modern kor ferdeségének tart. Ugyanakkor a megnyitói ünnepon *Persz* Adolf akadémia professzor színtelen az evolúcióról, az individualizmusról, az atheizmusról szól, melyek szerint a kor kinövésai, oly téveszmék, melyeket *cáfolni* nem, csak kiirtani kell. Ez olyan volt, mint egy Armeebefehl. Az ifjaknak szól, de más is értsen belőle, például *Somló* Bódog.

Hát a nagyváradai jogakadémia tudós és vallásos tanárai határozottan elítélik a föntjelzett kóros kinövéseket s nekifeküsznek az áradatnak a *Bozóky* és a *Persz*, hogy visszartásák. Közvetve pedig határozottan kárhoztatja a *Persz* és a *Bozóky* a fönt tisztelt kóros eszmék apját, herbert *Spencer*t. Miért tessék ezt? Hogy ezeket a kinövéseket és téveszméket kiirtsák? Már mint ő? Már mint egy Nagyváradról kiharsogó szózáttal? Már mint honnan irtsák ki? Hiszen maguk mondják, hogy ezeket a külföldről kiindult irányokat a magyar tudomány nem akceptálta, míg „sajnos”, lokálissá nem tett egy ember, „akinek ez volt az első fogzása”, mondják ő.

Mindakét fényes beszédet megtapsolták a lelkes ifjak, mert hiszen borzasztóan értenek a dologhoz. A nagyváradai ifjak tehát evolúciómentesek. Elképzeljük, hogy a *Bozóky* és a *Persz* az előadások alkalmával mint ajánlják be nekik ezeket a kóros kinövéseket. Százat egy ellen, hogy ezeket csakugyan nem megcáfolni igyekeznek, hanem ki akarják egyszerűen irtani, a nélkül, hogy előbb szóba állnának valakivel, vagy meghallgatnák az altera parst is, ez esetben a tudományt.

De az istenért, és a tudomány szent nevében! Alázatosan kérjük önöket, tisztelt tanár urak, méltóztassanak komolyabban venni a hivatásukat, ne akarjanak ridegült irtani, a vádoltat meg sem hallgatván, hanem tessék sziveskedni egy kicsit cáfolgatni is. Cáfoljanak pedig fényesen, ellenmondást nem tűrőleg (hiszen impetuózus lelkük után ítélve oly képeseknek tartjuk önöket erre) s akkor... ó akkor a kóros eszmék önmaguktól kiirtódnak, fölnégyüldönek, s kilesznek szegzeze a világ négy tájára elrettentő példál. Vagy talán már tetszettek sziveskedni fényesen megcáfolni, s mi hiányosan vagyunk értesülve a rövid hírlapiról tudósításokból? Ó akkor... ad majorem dei gloriam... Deo gratias... igazán nem is tudjuk, hogy mit beszélünk összevissza, mert a gyönyörteljes reménységétől megreszkett egész valónk... akkor ne irigyeljék cáfolataik eredményét szegény emberiségtől, mely szegény Tamásként fázik és tapogatódik a nyirkos sötétségben. Tegyük közé azt, amit önök ketten sanjyaru éjszakákon, könyveik fölé hajolva, a petroleumlápa és fényes eszük világánál kikövetkeztettek e tudomány chaosból. Tegyük közé, hogy az emberiség végre tisztán lásson, s egyszer-mindenkorra el legyenek döntve a modern tudomány legóriásibb kérdései. Tegyük meg már csak humanizmusból is, hogy Angliában ne tépelődjék hiába a 80 éves herbert *Spencer*.

Micsoda fényemzést árasztana ez egyszerre a nagyváradai jogakadémiára, s — istenként! — micsoda óriási diadala lenne ez a magyar provinciális tudományosságunk!

Volna ugyan még egy bibéje a dolognak, de ezt csak úgy mellékesen merjük érinteni. Mindenesetre különös, hogy míg a tu-

domány kinos, gyötrelmes adatok, észleletek, tények és jelenségek alapján nyugodtan halad, *észinte*, becsültes következtetéseket vonva, addig némely tudós azt hiszi, hogy mindenben égi malasztanak kell megnyilvánulni, s hogy az emberiség nem boldogulhat a kutatásban 2000 éves szent receptek nélkül és égi beavatkozások nélkül. Ezek a tudósok már nem nyugodtan haladnak kutatásaikban, hanem iszonyu türelmetlenséget tanusítanak a más fölfogásnak iránt. Szegény herbert *Spencer* kijelenti művének előszavában, hogy ő a hitet mindenkinek a tetszésére bizza s nem bántja. Mert hiszen még az evolúció elszakadása mellett is lehet hite valakinek (ugyis csak ez a punctum saliens, amiért a két nagyváradai tanár kirohant), s elfogadhatja például azt, hogy bár a világon minden okok és okozatok láncolata, s minden isteni beavatkozás nélkül történik, de isten már kezdetben megszabta ez okok és okozatok egymásra következtését.

Nem is olyan csunya elmélet, akinek tessék. Akinek pedig nem tessék, hogy lehet ezért úgy türelmetlenkedni, mint ahogy a *Persz* és a *Bozóky* tessék? Hát a tudományos meggyőződés még mindig máglyára való? Nem, tisztelt uraim, elkéstek vagy 200 esztendővel. És miért tessék bántani a szegény individualizmust, mely annyi gyönyörű virágot termelt a világon? És miért menydörgönek az atheizmus ellen? Hiszen oly fényes elmék, mint önök, jól tudhatnák (de inkább a szívükkel érezhetnék), hogy az atheizmus, ha sziklaszilárd meggyőződésen alapul, nagyobb hit a Rámpolla hiténél.

De ne rekrimináljunk. Minden új iránnytól (ami rendszerint diadalmaskodni szokott) el szoktak maradozni néhányan. Ezekre oly tiszteletteljes szájtátással nézünk, mint a muzeumi régiségekre. S ezeket sajnáljuk, mert az új irány helyességéről, például az evolúcióról csak akkor fognak meggyőződni, ha ennek diadalát már a tulvilágról nézik, természetesen a mennyországból.

Yartin.

Budapest, szeptember 18.

— *József Ágost* főherceg Mármarosban. *József Ágost* főherceg két nap óta a mármarosi erdősegekben vadászik. E hó 16-án érkezett nejével és *György* bajor herceggel Mármaros-Szigetre, ahol az előkelő vendégeket *Tomcsányi* Gusztáv erdőigazgató fogadta. *József Ágost* főherceg kezét szorított az erdőigazgatóval és azt kérdezte, hogy van-e kilátás eredményes vadászatra. *Tomcsányi* a legjobb kilátásokról biztosította a főherceget. A magas vendégek vonaton *Nytre-Booskóig* utaztak, onnan pedig kocsin *Gyertyánliget* mentek. *József Ágost* főhercegnek ugy *Gyertyánliget*-en, mint *Lászlóréten* és a *Kázámér-völgyben* kényelmesen berendezett vadászata van. A jövő héten *Fülöp* orleansi herceg is csatlakozik a vadászó társasághoz. *Lánczy* Antal gyertyánligeti főerdész és *Csekus* György szigeti erdőmesterek állanak a főhercegnek rendelkezésére. *József Ágost* főherceg 1898. szeptember 10-én volt utoljára Mármarosban, mikor Erzsébet királyné halálának híre hirtelen elszöngölt a vadászatról.

— Az Erzsébet-híd megnyitása. Az Erzsébet-híd ünnepélyes megnyitása tudvalevőleg október 10-én lesz a király jelen étében. A teherpróbát a közeli napokban tartják meg, amelyre tömérék gránitkockákat szállítottak ugy a pesti, mint a budai feljárók környékére. A hid megnyitására való tekintettel a környék rendezési munkáitain házasan dolgoznak, elkészítik a hegy alatt levő gyalogjárót s a lerobbantott hegyoldalnak a közmunkatársas palotája felé eső részének még ki sem épített mesterséges falát, nemkülönben a feljáró előtt levő területek parkjait. A hegyoldall falán hatvan munkás dolgozik s azzal még ó hónapban elkészülnek.

— Német orvosok Budapestén. Ma este a német dermatologiai egyesület mintegy 140 tagja a Margitsziget alsó vendéglőjében társas vacsorára gyűlt össze, melyet a vendégek jogadására alakult budapesti bizottság rendezett a külföldi tudósok tiszteletére. A dermatológusok utjokban Szerajeva felé, ahol kongresszust tartanak, Budapestén állapotok meg egy napra, hogy a magyar fővárost megtekintsék. A banketten, amelyen számos nő is résztvett, dr. *Feleki* Hugó meleg üdvözlő beszédet intézett az idegenekhez, akinek nevében a német dermatologiai egyesület elnöke, *Piek* prágai tanár mondott szíves köszönetet.

— Kiténtetés. A kereskedelmi miniszter *Noséda* Tivadar egyetemi könyvkereskedő a kereskedelmi

tanácsos oim adományozása mellett a magyar áruforgalmi statisztikai állandó értékmegállapító bizottság tagjává kinevezte.

— Ügyvédjelölték és a vasárnapi munkaszünet. Néhány héttel ezelőtt dr. *Szalay* József ügyvédjelölt mintegy száz ügyvédjelölt aláírásával kérvényt nyújtott be *Láng* Lajos kereskedelmi miniszterhez, melyben arra kérték a minisztert, hogy rendelje el ugy az ügyvédi, mint a közjegyzői irodákban is a munkaszünetet. A miniszter ma átiratban tudatta dr. *Szalay* Józseffel, hogy kérésüknek nem tehet eleget, mert az ügyvédek és közjegyzők tevékenysége nem tekinthető ipari munkának s így az ügyvédi és a közjegyzői irodákban alkalmazott jelöltek, segéddek, másolók stb. vasárnapi munkája az 1891. évi XIII. törvényeikk alapján nem korlátozható.

— Budapest legszebb utcója. Ez az utca kétségtelven a nyilegyenes, két pihenővel megszakított s igazán palotaszzerűleg megépített házakkal szegett *Andrássy-ut*. S a lelegegységben is amellet. Faburkolatán diszkrét gördüléssel szalad tova a kocsi, olyan járműveknek pedig, amelyen terhet szállítanak, a szomszédos utcákon kell végigmenni. Az *Andrássy-ut* nem arra való, hogy a kocsizók téglás szekereket kerülgessenek rajta. Hogy azonban miért tiltják ki ebből a szép utcából a nyirkogós, alkalmatlan teherkocsikat s miért tük meg benne az utcai lányok tömegét, arra a kérdésre felelni nem tudunk. A deszkával, szénnel, kövel megrakott kocsi semmiesetre se alacsonyítaná le annyira az utca uri mivoltát, mint ezek a szerencsétlen teremtések, akiknek az aszfalton való megjelenése arra való, hogy elűzze ugyanarról az aszfaltról az egyéb publikumot, első sorban természetesen a hölgyeket. A feleségeinket, leányainkat, akiket olyannak szeretünk látni, hogy még a cipőjük talpa se érintse azt a talajt, amelyen végigtrappol a férfi utáni hájszában a bukott lányok nagy konkurencijára. Az ut azonban szabad számukra s egy csomó iskola s a nagy déli korzó alig fér meg a szép utca gyalogjáróján az ide-oda kacsingatás, feltétlenül szerelmes lányok mellett. Feltétlenül, amennyiben mindenkit szeretnek s mert szegényeknek ez a szomorú kenyér jutott ki osztályrészü. — Azonban ne vétessék rossz néven nekünk az, ha eldugni akarjuk őket. Ha már okvetlenül az utcán kell hogy végbemenjen ez a kínálat, hát ne folyjon le a legelőkelőbb forgalmu utcán s ne a tanuknak olyan fajtája előtt, ami a gyermek. Ezért ma egy deputálót kereste föl *Rudnay* Béla urat, a főkapitányt. Csupa tanár és iskolaiigazgató, akiknek az iskoláik az *Andrássy-ut* mentén vannak s arra kérték a sok minden egyéb között a prostitúció fölött is rendelkező nagy urat, hogy küldje tovább erről az utról a lányokat. Ádatott a küldöttség egy írásos feltejtést is a főkapitánynak ebben a dologban, amelyet a következők irtak alá: *Stieber* Vince apátplébános, *Révi* Ferenc, a felső leányiskola igazgatója, *Peres* Sándor, az állami óvó és tanítóképző intézet igazgatója, *Naschitz* Sarolta, *Szöke* István, *Schuler* Alajos, *Sretvicser* Lajos, *Szász* Irén, *Mihalovits* Ödön, dr. *Feleki* Béla, *Kriván* Antal, *Csepő* Ferenc, dr. *Zeigler* Vilmos, dr. *Lengyel* Sándor, dr. *Rottmann* Gyula és *Zeitner* Sándor. — A főkapitány ur — amint a könyvomatos hírförös kifejezi magát, — szívesen engedta a deputálót s miniszterlesen megígérte, hogy hogy tüzetes vizsgálat alá veszi a kérdést. Igazán szép tétel. Ez a tüzetes vizsgálat azonban eszébe juthatott volna hamarabb is.

— Meghalt az utolsó „udvari” zsidó. Bécsben, 77 éves korában temették el az utolsó udvari zsidót. Legalább annak neveztek városzerte. A hízegő elnevezést azzal nyerte meg magának, hogy a kaszárnyákba szabad bejárása volt és ott a kardbojtokat, aranygallérokat és vállrojtokat vásárolta össze. Bécs utolsó udvari zsidójának népszerűségét különben az is rehkívül emelte, hogy 1848/49-ben a pápai hadseregben a pápa szabadságáért küzdött és IX. Pius-tól kitüntetés is kapott. Vitézi hajlandósága vitte *Radet*-ky zászlaja alá is, aki szintén nagyon szerette. *Karrach*, így hívják a derék férfit, mint országápa is mintaszert volt, amennyiben halálát három fia, három lánya és tizenöt unokája siratja.

— A tanonckiallítás bezárása. A tanonckiallítás holnapután délelőtt 10 órakor lesz a záróünnep. A zürri elnöksége fogadja s üdvözlő a minisztert, majd jelentést tesz a zürri elnöke az ítélet eredményéről és felkéri a minisztert, hogy ossza ki az okmányokat és jutalmakat. A miniszter beszédet intéz a kitüntetettekhez és aztán megkezdi a kiosztást. Az Országos Iparügyesület képviselőiben *Jovag* Palk *Zeigmond* és *Gelléri* igazgató vesznek részt az ünnepon.

— *Kalmár* Antal könyvét elkobosták. Az ügyesség utasítására a rendőrség tegnap *Kalmár* Antalnak egy újabb könyvét kobozta el. *Kalmár* ugyanis az ügyesség által inkriminált panaszokat kihagyta a könyvből, a könyv elején azonban közölte az ügyesség vádindítványát, amelyben szóról-szóra benne van minden inkriminált passzus. Ez adott okot az elkobzásra. *Rényi* Károlytól és *Révay* Salamontól mintegy 250 könyvet koboztak el.

— **Amerika és a bevándorlás.** Amerikába ma már nem szabad az ut. A kikötőkben a fedélközi utasokat szigorú vizsgálat alá fogják nemcsak közegészségügyi szempontból, hanem arra való nézve is, hogy vajjon nem lesznek-e előreláthatólag terhére a köztársaságnak. Van-e pénzük ahhoz, hogy valamit kezdjenek odaát, sőt még abból a szempontból is vizsgálat alá veszik a bevándorlót, ami a derék yankeeknek ez ideig eszközös je tudott, hogy vajjon nem büntetés elől szökik-e s becsületese pénz-e az, amit magával visz. A nagy sikkasztók különben, akik lényegesen gyarapították odaát a nemzeti vagyon, nem utaznak a fedélközben, tehát ez a böcs intézkedés jóformán csak látszólagos becsületesség. Komoly alapja nincs. — Mindazonáltal a kontroll szigorú, mert Amerika meglehetően már azt, hogy akinek sehol sincs szerencséje, a tengerentútra menjen azt megkeresni s természetesen a legtöbb esetben meg nem találja. S könyörület nélkül visszaküldik azt, aki nekik nem alkalmas individuum a letelepedésre. A partraszállást eltildtatnak a hülyék, elmebetegok és eskóriban szenvedők; olyanok, kiknél öt éven belül vagy bármikor kétszer elmebetegségi tünetek fordultak elő; szegények és olyanok, kik előreláthatólag a közönyösületek terhére foggnak esni; koldusok és azok, kik veszedelmes, undorító vagy ragályos betegségben szenvednek; személyek, kik megbestelenítő bűntett vagy vétség miatt bűnítelve voltak; többnejűk; anarkhisták vagy olyanok, kik az Északamerikai Egyesült-Államok kormányára vagy bármely kormányforma, vagy bármely törvényes forma felváltását vagy köztisztviselői meggyilkolását hirdetik vagy védelmezik; kéjnek vagy kerítőknek, kik nőket kéljéges céljából akarnak becsapni; továbbá oly személyek, kik szerződött munkára fogadtak tal fel és akikért a szállítási költségek mások fizették meg, vagy e célból mások által segélyezettek, valamint azok, kik az Északamerikai Egyesült-Államokba való bebecsátás iránti kérelem keltőlől számítva egy éven belül visszautasítottak mint szerződött munkások, ugyszintén mindazok, kiknek bevándorlását nem tartják kívánatosnak. Tehát akárki, aki a kikötőkben horgonyt vetett hajóra fölmenő bevándorlási biztosnak nem tesz. Még indokolnia se kell azt, hogy miért tagadja meg a partraszállásra az engedelmet. Egyszerűen csak megtagadja. A belügyminisztérium figyelmezteti erre mindazokat, akik új hazát akarnak keresni. A hatóságokhoz intézett leiratában már csak azt volna jó tudni, hogy a figyelmeztetés után mennyivel esőkken a kivándorlás? Hogy hisznek-e az uraknak a népek?

— **Az egyetemi ifjuság Kossuth sirjánál.** Az egyetemi ifjuság szombaton, Kossuth Lajos születésének 101-ik évfordulóján kivonul a temetőbe és ünnepélyesen megkoszoruzza sirját. Indulás 3 órakor az Egyetem-térről és innen a kör zászaja által halad végig a menet a Kossuth utcán és Kerepesi-úton a temetőbe. A temetői ünnepély után az Egyetemi Körben 6 órakor Kossuth-emlékünnep lesz és ezután Kossuth-lakoma a Mensa-Académica helyiségében. A rendezőbizottság kéri a háziulajdonosokat, hogy a menet után tűzzék ki házaikra a gyászlobogót.

— **A pozsonyi szanatórium.** Mostanság, amikor a magyarok rengeteg tényt visznek ki külföldi fürdőkre és gyógyhelyekre, kétszeresen örvendetes, hogy Magyarországon olyan szanatóriumok létesülnek, amelyek a legjelesebb külföldi intézetekkel is győzelmesen állják ki a versenyt. Ezek közé tartozik dr. *Schlesinger* Miksa vizsgyógyintézete és szanatóriuma Pozsonyban. A kiváló szakterfű, akinek neve különösen az ideggyógyászat terén kifőződik is ismeretes, szigorúan individualizáló kezelést honosított meg intézetében, ahol a modern vizsgyógyászat mindennemű győgy módján kívül az elektroterápia, gyógygimnasztika, szénsavas fürdő-rendszer, Frenkel-Löyden-féle ataxia-otázás is be van vezetve. A szanatórium a városban kívül éterjedő hegység tövében lassan emelkedő domboldalon fekszik, porés szélmentes, 18-öt több kies helyen és óségi árnyas parkja határos a híres pozsonyi fenyőerdővel. A monumentális és nagy teraszossal ellátott szanatórium a modern higiénia minden követelményének megjelel és közvetlen északkeleti felé Pozsony gyönyörű városával, egyszerűs mind a városi élet minden kényelmét nyújtja. Az intézet, amely telen-nyáron kész paciensek befogadására, rövid idő alatt teljes virágzásnak indult és méltányos feltételei szempontjából is ajánlatosabb a mégredőzása külföldi intézeteknél.

— **Leégett falu.** *Dragomérvalván* e hó 15-ikén tűzvész pusztított, amely 27 házat hamvasztott el és 8 gazdasági épületet, melyek közül igen kevés volt biztosítva. A szegény oláh lakosság egy része nyomorúságba jutott. A vármege aispánja gyors segítségképpen 800 koronát küldött.

— **Házasság.** *Löwy* Lajos eljegyezte *Herczog* Franciska kisasszonyt Budapesten.

— **Egyházi ének.** Vasárnap, szeptember 20-án délután 5 órakor a budavári koronázó templomban tartandó ájtatosságon az „Ave-Maria“-t *Rombay* Dezsőné, *Merli* jeles énekmeister volt tanítványa fogja énekelni.

— **A kitasított nagykövetségi orvos Budapesten.** A bécsi török nagykövetségnek Ausztriából és Magyarországból kitasított orvosa, dr. *Abdullah Djewet* bey tegnap este Pozsonyból Budapestre érkezett. A *Mahmud* Neddin bécsi nagyköveten ejtett tettelegességet most vándorlásra készíteti *Abdullah* doktor, akit a pozsonyi rendőrkapitány a belügyminiszter rendelkezése folytán tiltott ki Magyarországból. Ma már el is utazott Münchenbe a polozkodó orvos. Az egy nap budapesti tartózkodása alatt néhány régi ismerősével találkozott, akikkel két esztendő előtti itt tartózkodása idején kötött barátságot. Nagy szomorúsággal beszél arról, hogy Magyarországból is kitiltották, holott itt akarta megvárni ügyének elintézését. Azt hitte, hogy a török nagykövetség adott pofont is a bűntető-törvény rendelkezéseinek szem elől tartásával fogják elintézni, nem pedig a nemzetközi jog szabályai szerint, amint azt a pozsonyi főkapitány tette.

— **Azt hittem, hogy Bécsben megfizettetik velem a pofoz árát, tíz, husz, ötven, száz koronát, annyit, amennyi egy nagykövet megsértéséért jár...** Mert *Mahmud* Neddin nagykövet, nem tarthat igényt valami különösebb elbírálásra. *Mahmud* Neddin nem valami rokonszenves ember, legnagyobb öröme abban találja, ha másoknak bajt vagy kellemenséget okozhat. Én rá mindig irigykedtem, mert tudta, hogy a szultán engem szeret, irodalmi munkásságomat figyelemmel kíséri s havi 1500 frank fizetésemem felül gyakran megajándékoz nagyobb pénzösszegekkel is. A szultán tudja azt, hogy mielőtt Bécsbe jöttem, az ifjú-török mozgalomnak lelkes híve voltam, ma is az vagyok, de a mozgalmakban nem veszek részt, azonban élénken óhajtom a reformokat s a haladást. A szultán minden évben olyan kegyes volt irántam, hogy tanulmányutra küldött. A nagykövet ezt nem tudta s azt hitte, hogy én engedelem nélkül utazatok s ilyenkor Konstantinápolyba olyan jelentéseket küldöt rólam, hogy én a reform-mozgalom ügyében járok-kelek mindenfelé, hogy összeesküvést forralok a szultán ellen. Nemrégiben Londonban voltam s megtudtam, hogy Konstantinápolyból a *Yildiz*-kioszkból távirat érkezett londoni nagykövetségünkhez, hogy én mit csinálok, mivel beszéltek, ezt is *Mahmud* Neddinnek közöszöhentem. Azt akarta, hogy a szultánt gyanakóvá tegye s a padisah vonja meg tőlem a bizalmát, csapjon el, szüntesse be a fizetésemet s nekem éhen kelljen elpusztulnom... Már ekkor megfogamzott bennem a terv, hogy megboszolom magamat. Hazajöttem Bécsbe, jelentkeztem a nagykövetség-nél, beszéltem a nagykövettel is. Ez akkor volt, amikor Konstantinápolyban a szultán trónralépését ünnepelték. A mi nagykövetségünkön nem volt semmiféle ünnepség, csupán a török lobogót tűzték ki a palotára s mégis pár nap mulva a konstantinápolyi *Saba* című újságban egy bécsi sürgönyt olvastam, amely szerint *Mahmud* Neddin a szultán trónralépésének évfordulóján nagy ebédet adott, az ebédet ott voltak az összes diplomaták, udvari emberek s az osztrák főnemesség, a nagykövet felköszöntötte a szultánt, a zenekar a török indulót játszolta, s óval, minden megvolt abban a sürgönyben, aminek történi kellett volna. Mődelett felháborított, hogy a nagykövet ilyen módon dupirozta az uralkodót nyilván azért, hogy valami ordót kájon s felszámithassa az ebéd költségeit. Engem nagyon bántott, hogy a nagykövet megcsalta a szultánt, mert tudtam, hogy azt a sürgönyt ő küldötte Konstantinápolyba. Elmentem hát a nagykövethöz.

Mindjárt azzal kezdem, hogy miért küldött hamis jelentést Konstantinápolyba, holott nem volt semmiféle ünnep s kérdőre vontam azért is, hogy miért intrikál ellenem a szultánnal, miért tört a kenyeremre. A nagykövet azt mondta, hogy addig nem jelek, míg nem veszem ki a nadrág-sebemből a kezemet. Jó, gondoltam magamban, hát kivesszem, de csak azért, hogy elégtételt vegyek magamnak. Vettem is, kétszer-háromszor pofoztam. Az urak felgrátlak, de senki sem sietett a követ segítségére, hanem engem kivézettek a terebből. Én azonnal telegrafáltam a szultánnak s kértem, hogy addig ne ítéljen el, amíg a való tényállást meg nem tudja.

Igy beszéli el a csattanós affért a nagykövetségi orvos. És a legérdekesebb a dologban, hogy a szultán haragjától éppenséggel sem tart.

— **A szultán.** — *dicséskiz* *Abdullah* doktor — igen kegyes irántam, nagyon szeret. Talán el fog küldeni Londonba, vagy Berlinbe, de az is megtörténhetik, hogy a nagykövet megy el Bécsből...

— **Áradás.** Az esősézt következében az áradás egyre tart, s a nagyobb mértékét öli. Különösen a Dráva és Száva, s a felső Duna lenyegét veszedielemmel. A folyamemrűki hivatalhoz érkezett jelentések szerint az egész szakaszon tovább tartó áradás várható. A fővárosnál tegnap óta 12 toknai meleg mellett a víz 48 centimétert emelkedett, s mai nagysága 218 centiméter.

— **Csányi találmánya.** Dr. *Peters*, a berlini professzor újra nyilatkozik és most még keményebben fordul azok ellen, akik egy fiatal magyar technikust az ő nevének bevonásával is meghurcolták. Mert egyébként nem minősíthetik azokat eljárást, akik Csányinak oly hangs reklámmot csaptak, annyival is inkább, mert egy komoly készütségi törekvő ifjú kísérletezéséről van szó, aki semmiképpen sem szorult rá, hogy érdekében megüssék a reklám nagy dobját. Dr. *Peters* ma távirati uton felkérte a budapesti lapok szerkesztősegeit, hogy nyilatkoztassák ki határozott tiltakozását ama visszaélés ellen, melyet a Csányi-féle elem kísérletezésével kapcsolatban bizonyos körök nevével elkövettek. A Csányi-féle elem megvizsgálásánál dr. *Peters* munkálata, mint a berlini professzor maga kijelenti, csak abban állott, vajjon a ciankálínak és alkoholnak hozzátevéséből a higánysó gerjesztőhöz és így az összeállított elemekre nézve a tiszta higánysókkal dolgozó elemek felett valami felsőbbé származik-e. Hogy miképpen viselkedik a Csányi-féle elem hatékonyság, élettartam és takarékosság más gerjesztőkkel bíró és más típusú galvan elemekkel szemben, azt megvizsgálta dr. *Peters*nek nem volt feladata és arra nézve nem is adott soha szakvéleményt. Még távolabb állott tőle az, hogy az elemet akkumulátorokkal és dinamógepekkel összehasonlitsa, amelyek behatáto időn belül bizonyára az egyedüli áramforrások fognak maradni erős áramok szolgáltatában.

— **A rák gyógyítása.** Az osztrák belügyminiszter a fenhatósága alatt álló kórházakhoz rendeletet intézett, hogy *Adamkiewit*nek beleszorgalmazási módszerrel, melyvel a rákbetegséget véli meggyógyítani, komoly és objektív kísérleteknek vessék alá. Ezenkívül intézkedett, hogy egy kísérő el állomás rendeztesék be, amely magának a feltalálónak vezetése alatt fogja a vizsgálatokat folytatni. Az osztrák belügyminiszternek ez a buzgósga rendkívül kinosan hatott a bécsi orvosokra, minthogy *Adamkiewit*z gyógymódját a legelső rangú szakférfiak tanulmányozták és teljesen sikertelennek jelentették ki. Így tehát a komoly és objektív kísérletek már régen megtörténtek. A belügyminiszter rendelete hatóságban rendkívül végzetes lehet a rákbetegekre nézve. Amennyiben sokan, kiken még segíthetne az operáció, *Adamkiewit*z gyógymódjának fogják magukat alávetni s így biztosan elpusztulnak. Amint hírlik, a bécsi orvosok tiltakozó tiltakozást fognak az oktanal rendelet ellen intézni.

— **Vihar Velencében.** A násutasok városát tegnapelőtt szonnyu vihar lepte meg Egyáltalában ujjában sok csapás éri ezt a tükörre épült gyönyörű várost. Összeomlott a *Campanile* s napról-napra érkezik valami olyan hír, ami a tenger mennyasszonyának megvénüléséről, pusztulásáról beszél. Repedeznek a vén paloták falai — s tegnapelőtt olyan vihar szántott végig a városban, amilyenre több mint husz esztendő óta nem volt példa. A tenger felől jött a vihar, csunya szélrohám, amely mindjárt az első dűnében ezerszámra törte össze az ablaktáblákat s lesöpörte a házak tetőjéről a cseropet és a palaföldes lemezeit. Azok, akiket a lagunákon talált a vihar, rémült sikoltással, eszeveszetten igyekeztek menedéke jutni. Különösen az asszonyok, akik közül nagyon sokat ajtalan cepelték fedél alá. A csatornákon mogyoróhéjkeggen táncoltak nemcsak a gondolkák, hanem a vapoletők is s kikötői képtelenség volt. Több mint egy óra hosszúig tartott ez a házszorok közé szorult tengeri vihar, végre hat óra tájban kissé lecsendesedett a szél s a gondolkák s a fűrge, de ezáltal nagyon is megtáncolatott kis hajók — kiköthettek végre. Jó szerencse, hogy emberéletet nem kívánt áldozatra a vihar, legalább ez ideig még nem érkezett hír arról, hogy a víz szörnyű csapódása megölt volna a lélekvesztőkre bizottak közül valakit.

— **Sikkasztó kereskedő.** Nemrégiben a Szerecsen-utca 33. számú házban *Löwy* Ignác neve alatt bórúrüzlet nyílt. Néhány hét mulva a vevők zárva találták az üzletet, *Löwy* Ignác pedig elpárogtott a fővárosból. Nemsokára azután kiderült, hogy miért zárta be *Löwy* az üzletet. A főkapitányhoz ugyanis egymásután érkeztek a jelentések *Löwy* ellen. *Spiegel* Emil, *Emanuel* bécsi cég 5201 koronát érő, *Blair* Armin és *Tarsa* budapesti cég 1469 koronát érő bórúrút adott bizományba *Löwy*nek, aki az árúkat elsikkasztotta. A megszóktó *Löwy*t a rendőrség körözi.

— **Halálözás.** *Filó* Keresztély magyar királyi számellenőr e hó 18-ikán 58 éves korában meghalt Budapesten.

— **Óriási tűzvész.** *Lemberg*ből jelentik, hogy *Zlocoban* nagy tűzvész pusztított. Több mint ötszáz lakóház, két kórház, a törvénykezési épület és a Miklós-templom leégett. Ma reggel a tűz még nem lokalizáltak. A galíciai tartománygyűlés ma két sürgősségi indítványt ogadott el, melyek szerint a leégett városoknak, *Zlocoban* és *Monasterziskának* tíz-ezer koronát utaljanak ki az országos pénztárból. A javaslatokat azzal az utasítással tették át a költségvetési bizottsághoz, hogy azokról holnap teygen jelentést.

— **Letartóztatott gépgyáros.** A rendőrség ma délután letartóztatta Takács Oszkár 30 éves gépgyárosát. Takács Oszkár ellen már régóta egész sereg följelentés érkezett a rendőrséghez, többnyire irni, olvasni nem tudó földművesektől, akiket Takács furfangos módon, különböző váltóműmanipulációkkal halálra bet. Legutóbb vagy hatvan panasz érkezett be ellene. Takácsnak a következő eset okozta vesztét: Varga András nagyidai földműves Takács ügynökeiül egy 700 és 1500 koronás lokomobil vásárolt, amelyekért megfelelő váltókat állított ki. Varga a gépek szállítása előtt feljött a fővárosba és arra kérte Takács Oszkár, hogy a két gép helyett szállítson neki egy nagyobb, egy 6000 koronásat. Erre megkötötték az alkut és Varga kiállította egy 6000 koronás váltót, kérve azonban Takácsot, hogy az előbb kiállított két váltót semmisítse meg. Takács erre elővett két váltóformájú papírt és összetöpte azokat. Varga azt hitte, hogy az ő váltói; és nyugodtan hazament. Egy hónap múlva azonban kellemetlen meglepetés érte. Takács beperelte az állítólag eltévedt váltók ősszege erejéig. Így járt el a többi hatvan esetben is. Ezért ma délután letartóztatták.

— **Üngylikos földművelő.** Ma délután a Hűvösvölgyben, a villamos vasút végállomásának környékén a bozotok között egy férfiöltözetű találtak a járőrök s az esetről nyomban értesíteték a főkapitányosodot. Az ügyelet tisztviselővel dr. Tihanyi rendőrvosznak ment ki s konstátálta, hogy a holttest mellett fekvő revolverből kilőtt golyó, amely a jobb halántékába furdott, nyomban megölte. A ruházatban talált iratokból kitűnt, hogy az illető Kiss József 24 esztendő, nógrád-verecei születésű földművelő.

(x) **Csusz. községny ellen páratlan a Zoltán-féle kenőcs.** Ára 2 korona. Zoltán gyógytárában, Budapest, V., Szabadság-tér.

(x) **A legfurcsább nevek alatt vannak hirdető különböző Santal-készítmények.** Tisztaság és hatás tekintetében a küllősi készítmények fölülmul a Santal Egger, melyet orvosok is rendelnek, ahol Santal, Copaiwat vagy Cubebet javasolnak. Csak a törvényileg védett *Tygrisfej*-védjeggyel valódi.

Vilmos császár Bécsben.

Budapest, szeptember 18.

Borus, szeles időben érkezett meg ma Bécsbe a németek daliás császára, a Burgba való bevonulás alatt az eső is megereedt. Hanom az időjárás ridegségét erősen ellensúlyozta Bécs népének rendkívül meleg és kellemes időjárása. Egészen csöndes magyarországi látogatás és mulatozás után ime egy imponáns fogadtatás Ausztria fővárosában, az összes méltóságok, s a hatóságok fejének a bevonulásával. Nagy ellentét ez mindenképpen, s a jelen időkben különösen szembetűnő különbség, hacsak maga a német császár nem óhajtott, hogy ezuttal csupán néhány kellemes napot töltsön hazánkban. Ez mindenesetre kijutott neki, mert itt tartózkodása alatt vidám kedvű volt, szeretetreméltóságával mindazokat elhalmozta, akikkel csak érintkezett, s úgy körülnéz, mint rögtön Bécsbe érkezése után is élénken hangszólította, hogy milyen jól érezte magát Baranyában. Sőt azt is sejtette, hogy legközelebb *Budapestre jön el.*

A mai nap során a császár sietett a kegyeletes emlékezetnek áldozni s koszorúit letette *Erzsébet* királynéknak és *Rudolf* trónörökösnek a kapucinusok zárójában levő sírjára. A fogadtatás és a gyöngédségek napjára pedig azok az órák következnek, amelyekben komoly államügyi megbeszélések fognak történni. Mert hogy a két szövetséges állam uralkodóinak ezuttal elég anyaga van a komoly tárgyalásokra, az a bonyodalomakkal fenyegető jelenlegi nemzetközi helyzetből világosan következik.

A császárnak utjáról és Bécsbe érkezéséről a következő távirataink számolnak be:

Sopron, szeptember 18.

A német császár Mohácsról Bécsbe utaztában reggel hét óra negyvenégy percor érkezett Sopronba. A déli vasút pályaudvarát a közönség elül elzárta, a rendes gyorsvonatot pedig, melynek az udvari vonatot meg kellett volna előznie, féllórával később indították el. A pályaudvaron csak *Töpler* polgármester és *Nessel* rendőrőrnök jelent meg. A pályaudvar egész vonalán rendőrök és esendőrök állottak. Az udvari vonat Sopronból a pálya emelkedése miatt két géppel négyperonyi itt időzése után folytatta útját.

Bécs-Ujhely, szeptember 18.

Vilmos császár Bécsbe utazván, ma reggel 8 óra 30 percor átutazóban ideérkezett. A német császár udvari különvonatát *Barcsóli*, ahonnan éjjel 1/3 óra körül indult, *Bécs-Ujhelyig*, ahová délelőtt 1/9 óra körül érkezett, lovag *Brám* miniszteri tanácsos, h. vezérigazgató, *Fanschik* A. igazgatóhelyettes, valamint *Breuer* M. és *Wujka* A. főfelügyelőket kísérete mellett, vezette.

A pályaudvaron fogadtatására megjelentek gróf *Üzküll* hadtestparancsnok, *Drahtschmid* tábornosnagya, a katonai akadémia parancsnoka, *Jakobs* tábornok, *Stahl* helytartósági tanácsos és dr. *Neumeyer* helyettes polgármester. Nyolc óra 5 percor érkeztek ide Bécsből gróf *Bülow* birodalmi kancellár, gróf *Wedel* nagykövet, *Lucanus* kabinetirodai igazgató, *Plessen* főhadsegéd, és *Zülsenhesler* főhadsegéd, *Schirsky* követ és gróf *Schmettow* őrnagy főhadsegéd, valamint a német császár mellé bészi tartózkodása alkalmából beosztott diszszolgálatot tevők.

Kilencódfél órakerobogott be az udvari különvonat. A pályaudvaron felállított diszszázad, amelyet a 17. vadászszázalaj állított ki, tisztelgett. A német császár, aki osztrák-magyar tábornoki egyenruhát viselt, *Eulenburg* fő udvari marsall és *Löwenfeld* tábornok kíséretében hagyta oda a szalonkocsit és fogadta a diszszázadot vezénylő százados jelentését. Erre a császár a diszszázad élén felállított gróf *Üzküll*, *Drahtschmid* és *Jakobs* tábornokokhoz lépett, mindegyikkel kezét fogott és kegyesen üdvözölte őket. Miután még a vadászok parancsnokának is kezét nyújtott, ellépett a diszszázad előtt, kísérvé a már megnevezett funkcionáriusoktól. Majd bemutatott a császárnak a diszszázadra beosztottakat. A császár a melléje beosztott urak valamennyiének kezét nyújtott és egyidegig társalgott gróf *Montecuccoli* altengernaggyal és báró *Albort* tábornosnaggyal hadtestparancsnokkal.

Ezután a császár gróf *Bülow* birodalmi kancellárhoz, gróf *Wedel* nagykövethoz és *Lucanus* kabinetirodai igazgatóhoz fordult, akikkel egyidegig szívélyesen beszélgetett. Miután a többi fogadtatására ideérkezett urakat is üdvözölte, újból gróf *Üzküll* hadtestparancsnokhoz fordult, akivel addig beszélgetett, míg gróf *Eulenburg* fő udvari marsall nem jelentette a császárnak, hogy elérkezett az indulás ideje. A diszszázad újból tisztelgett. 8 óra 42 percor folytatta a császár útját Bécs felé.

Bécs, szeptember 18.

Vilmos császár délelőtt tizedfél órakerkezett ide. A vasuton király a főhercegek és az uralkodó család többi tagjai szívélyesen üdvözölték. Noha hűvös és borús volt az idő, már a kora reggeli órákban a Burg és a Déli vasút közötti úton sok ezer ember gyűlt össze a vendég üdvözlésére. A város innepi díszet öltött. Különösen díszes a déli vasút előtt elterülő tér, a Károly-tér és a külső Burg-kapu előtti tér. Mind a három helyen diadalok állítottak fel, amelyeket gazdagon díszített obeliszek, virágfüzerek, a birodalmi sas és a császári korona ékesítettek. Az egész úton bábról díszített zászlóárbook vannak felállítva.

Már kora reggel felállították a sorfalat alkotó csapatokat, összesen 28 1/2 zászlóalj gyalogságot, 18 század lovagságot és 10 léteget. Utóbbiak a külső Burg-kapu alatt loptak állást. A külső Burg-téren a Károly főherceg-szobor közelében állottak fel a szolgálatban nem levő tábornokok, törzs- és főtisztek. A csapatok, amelyek díszben, zászlóval és zenével vonultak ki, *Lipót Szalvator* főherceg vezénylete alatt állanak, aki a déli vasutnál állott fel.

Kilenc óra körül a király német tábornagyi egyenruhában, a fekete sas-rend szalagjával megindult a pályaudvar felé. Egész útján lelkes ovációkban részesítette az óriási közönség. Ezenközben a virágfüzerekkel és a két birodalom zászlóival díszített pályaudvaron összegyűltek az itt időző főhercegek, egymint: *Ferenc Ferdinánd*, *Ferdinánd Károly*, *Lajos Viktor*, *Jenő* és *Rajner* főhercegek kíséretükkel, a helytartó, a rendőrőrnök, a polgármester, a városparancsnok, a német nagykövetség tagjai, báró *Liebig* főkonzul, dr. *Vivenot* alkonzul, továbbá a bajor és szász követ, *Szöygeny-Marich* nagykövet nevével, a budapesti és brünni főkonzulok, a német nagykövet neje, a német birodalmi egyletek, közöttük a nyugalmazott tisztek német egyesülete. Azok a főhercegek, akik német ezredet tulajdonosai, az illető egyenruhát viselték, német rendjeleikkel díszítve.

A király először a főhercegeket és a megjelent méltóságokat üdvözölte, majd a főhercegek kíséretében a pályaudvarra ment, ahol elhaladt a zászlóval és zenével megjelent diszszázad előtt.

Pont tizedfél órakerobogott be a különvonat Vilmos császárral. A porosz himnusz hangjainál hagyta oda Vilmos császár, aki lovassági tábornoki egyenruhát viselt a Szent István-rend szalagjával, a kocsit. Az uralkodók üdvözlése rendkívül meleg volt. Vilmos császár, miután kiszállt a szalonkocsijából, a király felé sietett. Az uralkodók megültek és háromszor megcsókolták egymást, barátságosan kezét fogták és több perorig beszélgettek egymással. Miután Vilmos császár a főhercegeket üdvözölte és a megjelent méltóságokat bemutatott neki, a bajor és szász követekhez fordult, kikkel hosszabban társalgott, míg királyunk gróf *Bülow* és *Wedel* nagykövetet szólította meg. A beszélgetés

igen sokáig tartott. Vilmos császár gróf *Wedel* német nagykövet nejehez lépett és vele is barátságos szavakat váltott. *Wedel* grófné a császárnak rózsabokrétát nyújtott át, amelyet köszönettel fogadott. Ezután a császár gróf *Wedel* követségi tanácsos nevével is beszélgetett. Királyunk is megszólította ugyanezeket a hölgyeket. Vilmos császár szemlátomást nagyon jókedvű volt és azon való örömeinek adott kifejezést, hogy a nyugalmazott német katonatiszti egylet tagjait láthatja maga körül.

Ezután mindkét uralkodó ellépett a diszszázad előtt és a kijárathoz mentek, ahol kocsiba szálltak. Viharos hoch-kiáltások között kezdte meg a kocsit utját, követve a főhercegek és a méltóságok fogatától és az Allee-úton, a Károly-téren, az Opera- és Burgingen át ment a Burgba. Az uralkodókat az egész úton a közönség zajos ovációi kísérték. Vilmos császár folyton barátságosan intett köszönetet a fogadtatásért. A Károly-téren két emelvényen a városi tanács a községtanács tagjaival, valamint a kerületi tanácsosok gyűltek össze. Amidőn a menet a külső Burg-kapuzhoz érkezett, felvonták mindkét uralkodónak a lobogóját, miközben a Mária Terézia-téren felállított tüzérosz, mely már a császár megérkezését is 24 ágyúlövéssel jelezte, újból 22-et lött.

Rövid idővel ezután megállott a menet a Burgnál. Itt összegyűltek a koronás vendég üdvözlésére *Lichtenstein* herceg első főudvarmester, gróf *Koloniewski* főszertartásmester, aki a császárt a vendéglakosztályba kísérte, hó *Mária Terézia*, *Mária Annunziata* és *Mária Valéria* főhercegnők üdvözölték. Ezután bemutatott Vilmos császárnak a Burgban összegyűlt méltóságokat és pedig a közös minisztereket, élükön gróf *Goluchowski*-val, gróf *Apponyi* udvarnagoyt, a legmagasabb udvari méltóságokat, az osztrák kabinet tagjait, élükön dr. *Koerber* miniszterelnökkel, gróf *Khuen-Hedervary* miniszterelnököt, báró *Beck* vezérkari főnököt, báró *Spann* tengernagoyt, a haditengerészet parancsnokát, a legfelsőbb központi hatóságok fejeit és a csapatok főfelügyelőit. Rövid cerele után, amelyben királyunk a jelenlévőket bemutatva vendégeknek, Vilmos császár visszavonult lakosztályába, majd nemokára hosszabb látogatást tett a királynál.

Délelőtt tizenegy óraker Vilmos császár gróf *Wedel*t külön kihallgatáson fogadta. Tizenkét óraker dében a kapucinusok sírboltjába hajattak és boldogul királynének és trónörökösünk koporsóira pompás koszorukat tett le. Majd a császár a főhercegekkel és a főhercegnőkkel adta le névjegyet. Visszatérve a Burgba, a császár a diszszolgálata rendelt urakkal és kíséretével reggelizett. A dejeuner-n a birodalmi kancellár, *Wedel* nagykövet, az uralkodók kíséretei, valamint a diszszolgálatot tevők voltak jelen.

A császár többek előtt nagyon magasról szemekkel emlékezett meg magyarországi tartózkodásáról. Azt mondta, hogy az egész idő alatt rendkívül jól érezte magát és örömmel mondta el, hogy tizenöt szarvat lött. Ékezes után folytatta a német császár látogatásait a főhercegnőkkel és négy óra körül tért vissza a Burgba. A császárt a közönség mindenhol hódolatteljesen üdvözölte.

A nap során a diplomáciai kar majdnem minden tagja feljegyezte nevét a kített ivekre, ugyszintén a Vilmos császár nevét viselő magyar ezrednek volt ezredese, *Benkő* is.

Bécs, szeptember 18.

A német császár látogatást tett a spanyol királynénál és *Hohenberg* hercegnőnél is. A császár sok rendjelkitüntetést adományozott, ezek közt *Frigyes* főhercegnek a fekete sasrendhez a láncot, *Lipót Salvator* főhercegnek a fekete sasrendet, *Lichtenstein* herceg főudvarmesternek a fekete sasrendhez a gyémántokat, gróf *Abensberg* főkamárának, *Koerber* miniszterelnöknek, *Bolfras* főhadsegédnek és *Üzküll* hadtestparancsnoknak a porosz koronarendet, gróf *Centrák* főudvarnagynak a vörös sasrend nagykeresztjét, *Montenuovo* második főudvarmesternek és *Kielmannsegg* helytartónak a vörös sasrend nagykeresztjét, *Albort* hadtestparancsnoknak a vörös sasrend nagykeresztjéhez a gyémántokat, gróf *Bellegarde* főkonnybármesternek, báró *Gudenus* fővadászmesternek, gróf *Koloniewski* főszertartásmesternek, *Chertek* és *Schiess* titkos tanácsosoknak, gróf *Lützow*nak, báró *Zwidinednek*, *Engel* altábornagynak és *Pitreich* közös hadügyminiszternek az I. osztályú vörös-sasrendet, *Fischer-Colbrie* és *Drahtschmid* altábornagoyoknak, *St.-Quentin* titkos tanácsosnak az I. osztályú korona-rendet, *Montecuccoli* altengernagynak az I. osztályú korona-rendhez a gyémántokat, *Habrd* rendőrőrnöknek és dr. *Lueger* polgármesternek a vörös-sasrendet a csillaggal.

Bécs, szeptember 18.

Este hat óraker a virágokkal pompásan felszítt nagy Redout-teremben díszesbéd volt a német császár tisztelőre, amelyen a két uralkodón, az uralkodóház tagjain és a két kíséretben kívül jelen voltak: az udvari és állami méltóságok vezetői, a

német diplomácia összes tagjai, a Reichsrath két háznak elnöke és dr. Lueger polgármester. Mari, az *ered leánya* című dalnál nyitányának hangjainál ünneltek be a felségnek a terembe. Vilmos császár magyar lovasági tábornoki egyenruhában, karján *Mária Josefa* főhercegnővel, királyunk porosz tábornagy egyenruhájában *Maria Annuciata* főhercegnővel. Őket követték az udvar többi tagjai és a vendégek. Királyunk jobbján állt Vilmos császár, *Mária Terézia* főhercegnő, *Ferenc Ferdinánd* főherceg, balján *Maria Annuciata* főhercegnő, *Ferdinánd Károly*, *Lajos Viktor* főhercegek stb. Az uralkodókkal szemben ültek *Liechtenstein* herceg főudvarmester, gróf *Bülow* birodalmi kancellár, gróf *Goluchowski* külügyminiszter és gróf *Wedel* nagykövet. A harmadik fogás után felemelkedt királyunk és a következő pohárköszöntőt mondta:

Szívóbb üdvözlőm felségedre és a fölött való őszinte örömmel adok kifejezést, hogy a *hű barátot* és *szövetségtársat* ma körünkben fogadhatom. Felsőged idejével azon kívánságomnak, hogy viszontláthassam, olyan készséggel tett eleget, mely bennem a forró hálát érzetelti és amely egymáshoz való viszonyunk szilárd kötelekeit újult erővel gyarapítja. Athatva ezen reménységűt, arra kérem felségedet, engedje meg, hogy e poharat egészségére, valamint *megingathatatlan barátságunkra* emeljem és azt kiálthassam, hogy ő felsége Vilmos császár sokáig éljen!

A zenekar rákezdt a *Heil dir im Siegeskranera*. Kevésel ezután Vilmos császár a következő pohárköszöntőt mondta:

Mély hálával eltelve, arra kérem felségedet, fogadjon kegyelmesen benső köszönetem kifejezését azon barátságos szavakért, amelyekkel felséged üdvözölt, valamint azon szíves és fényes fogadtatásért, melyben a mindig vendég szerető és örökké szép Duna melléti császárváros, felséged székhelye részesített. *Semmit sem tehettem szívesebben*, mint hogy felséged kívánságához képest idesiettem, hogy *szereve tisztelt és magas barátomat és szövetségtársamat* üdvözöljem. Felsőged büszke ezredeink látása szívem öröme szolgált, mert országaink szövetségesét *Európa békéjének javára hadseregünk horája és erősíti meg*. Amidőn tehát poharamat felséged egészségére emelem, kérem együttal, badd lehessen a birodalomban levő összes németek érzelmeinek tolmácsolója, azon kívánságnak adva kifejezést, hogy isten felségedet és magas családját áldja meg és tartsa meg. Ő felsége *Ferenc József császár és király hurrá!* (Élénk hurrá-kiáltások.)

A zenekar a néphimnusz kezdte. Hét órákor véget ért a diszebed és az udvar elhagyta a bevonulás sorrendjében a Redout-termet.

A német császár felköszöntője után olyan epizód történt, amely páratlan az udvari ünnepek történetében. Mikor Vilmos császár letette poharát, a két uralkodó összelekezett s megoskolták egymást.

Este kilencdefél órákor a két uralkodó az operai diszeledásra hajtatott. A diszeledás rendkívül fényes lefolyás volt. A látogatók ünnepi diszeben jelentek meg. Az uralkodóház tagjai a nagy udvari páholyban voltak jelen az előadásnál. A nagy diszeledásban a német császár kísérete, a diszeledálatra kirendelt urak, valamint *Ferenc József király kísérete* foglalt helyet. A páholyokban a legfőbb udvari és állami méltóságok, a diplomáciai kar tagjai, köztük *Wedel* nagykövet nejjével, *Koserber* és *Khuen-Hedervary* miniszterelnökök, *Szögyén-Marich* nagykövet ültek. Előadók *A fehér hölgyet*. Vilmos császár és királyunk a császári inkognitópáholyban foglaltak helyet és élénk érdeklődéssel követték az előadást. Este 10 óra felé vége volt az előadásnak, mire az uralkodók visszatértek a Hofburgba.

Mohács, szeptember 18.

A német császár itt időzése alkalmából *Rampelt Adolf* lovag udvari tanácsos, jószágkormányzónak a korona-rendjeles oszilagot, *Nemegyesy Ákos* királyi tanácsos bélyei uradalmi igazgatónak a II. osztályú vörös-sas-rendet adományozta. A főerdészeknek a IV. osztályú korona-rendjeleket, az erdészeknek aranyórát a császár iniciáléjával ajándékozott. A német császárt a baranyai népviselet annyira érdekelte, hogy ezek megtekintésére legközelebb, ha ismét eljön, magával hozza a császárnét is. Frigyes főherceghez bucsuzások ily szöveget:

— Ha megengeded, csakhamar újból eljövök.

A tegnapi népünnepeknél, mikor a dályoki sokaság táncolt, a császár előtt lefolyt népünnepeknél a legszép sokáe leányok a császár maga adta a díjat, majd megjelölte a leányokat, kiket *Izabella* főhercegnő *Körserdön* fog a császár számára leányképezni. A mohácsi táviradivatal a német császár itt tartózkodása alatt *Dene Károly* felügyelő vezetésével kitűnő munkát végzett. Külön elismerés illeti *Graf Ödön* műszaki tisztet, *Turchányi*

Józsefné, Dirr Malvin táviradónőket, kik a császárnapok alatt folytonos szolgálatot teljesítve, kifogástalanul bonyolították le a nagy anyaghalmazt.

Kecskeméthy brigadéros.

M. kir. 17. honv. kén. parancsnokság. II. századhoz.
F. sz. 813.

Behívó-jegy.

Kecskeméthy Győző 17. ezredbeli pót századbeli póttartalékos

illetésgéi község	Veszprém	Sorozási évf. 1901.
		Sorszám /.
illetésgéi közig. Járás	város	Anyakönyvi lapsz. 803.

(Katonai kiképzetésre, nyolc heti időtartamra) ezennel behívatik s köteles 1903. évi október hó 5-én délelőtt a fenti ezred 3. zászlóaljhoz Veszprémbe bemutatás végett bevonulni. Ha azon csapatot, melyhez a fentvezetett egyén behívott, tartózkodási helyének honvéd kiegészítő kerületén kívül fekszik, a behívott ezen kiegészítő parancsnokságnál jelentkezhet. A behívott saját ruhájában köteles bevonulni. A havi változások kimutatás szerint az illető sehol sem jelentkezett.

Kelt Sz.-Fejérvár, 1903. szeptember 6.

Deidnuszky százados.

Azt mondja a generális,
Generális Bumbardo:
— Niacs ujoncunk, tartalék kell,
Huzd be, aki bevaló.
Tartalékok tartalékját,
Hogy a létszám meglegyen,
S úgy adjam be a raportot
A leglislegfőbb helyen.

S elindulnak tartalékért,
Tartalékért itt, meg ott,
Hogy hozzák be az ujoncot
S középköz is ki legott.
A halottakat behívták,
S mond a szigorú Befehl:
— Rukkoljon be Kecskeméthy,
Bárho is van, hogyha él,

Legyen saját a ruhája,
Mert hiszen telik neki,
Legyen extra bajonétja,
Mely a combját verdesi...
...Tévedés van a dologban,
Generális Bumbardo,
Kecskeméthy magas sarzsí,
Ő glédába nem való.

Kecskeméthy: brigadéros,
Kinek szignál is dukál,
Egy dandár szolgáljon néki,
S az őrség, mely poszton áll
Fegyverbe lép, hogyha látja,
És vitélül tiszteleg,
Zeng a generális hosszán,
Vagy pediglen dob pereg.

S van az ügynek egy bibéje,
Tudniillik, ugyanis,
Nem tudják azt meg önk som,
Sőt nem tudom magam is,
Merre lehet Kecskeméthy,
Hogy bekapja a legyet...
(Már ahogy mifelénk hívják
A behívó levelet...)

Amerika híres város,
Van ott számtalan magyar,
Tartalékoson onnan hívni
Bumberdo ahl mért akar?...
Behívójának nyomában
Homéri hahota kél...
Nem parancsol már azoknak
Armé, policáj, Befehl...
M.

FŐVÁROS

(*) *Kecskeméthy Győző* áldozata. A főváros fegyelmi választmánya tudvalevőleg *Hoffmann* Sándort, a középponti adóhivatal igazgatóját kétszáz korona pénzbírságra ítélte, mert megtűrte, hogy Kecskeméthy Győző a pénzt szállítsa, noha arra a szabályok szerint jogosítva nem volt. A belügyminiszter ezenkívül a Kecskeméthy által ellopott összegre a vagyoni felelősséget is megállapította Hoffmannal szemben. A közgyűlés az adóelőpénztárost a kártérítési kötelezettség alul fömlentette s a belügyminiszter a közgyűlésnek ezt a határozatát jóváhagyta.

SZÍNHÁZ, ZENE

"A magyar dal kultusza. A publikum ítélte szerint, melynek hitele is, értéke is elsőrendű, a nemzeti lendület kedves és öröndetes jelét kell felismerünk a nem lankadó érdeklődésben, amely a *Népszínház* cigányversenye iránt még szünetlen éber, sőt kíváncsi. Hogy maga a cél, a korán halottá haloványodott *Dankó* Pistának emléket állítani kegyeletből faragott kövekből, nemes, derék és hazafias, beszéli se kell arról és *Porzolt* Kálmán, akinek agyában az eszme fogamzott, a legnemesebb indulatok hátlájára tette magát érdemessé. De dicséri a verseny gondolatát a szerenese is, amely a nyomán járt. Felismerni, hogy egy bizonyára gyöngű, de a céltól megnövekedett cigánydarab számára mint lehet meghódítani a tömegek érdeklődését. — nem mindennapi szinpadai ösztönrre vall és az ilyen inspiráció még sok szerenéses tervnek lehet a kezdője a nemzeti kultusz szolgálatában a Népszínház deszkáin. Maga a verseny barna fiukat, tüzes, nótás leánykéket állít a szinpadra és zenés ujjak sírva és vigadva csatáznak az elsőbségért. A bandákban új és nagy becsűgyak éledtek. Fényes közönség előtt, kipirult embereknek játszani nagy szinpadon, hallani tapsot, kapni babért egyszerű magyar nótákért: ez valami a szinbáznak is, a közönségnek is, a magyar dalnak is, a — cigányoknak is. De legszöbb látni, hogy nagynevű, dicsőségű fényes művésznök mint jutnak bele e cigányverseny varázslatába és sűrű szerepelvén nézők és tapsolók gyanánt, egyszeribe a szinpadon teremnek és énekelnek ők is jeles bandák kísérelével, magyar szívekkel, egyszerű nótákat. Darab nélkül, játék nélkül, karmester nélkül: — nótákat csupán. Így vár azután a közönségre két gyönyörű este, amely egyszerűen újabb nagy színeket ad a vonócsatának. Holnap *Blaháné*, a magyar népének első képviselője, akit az ország elismerése nagy jutalma gyanánt tisztelettel juttatott a Nemzeti Színház örökös tagjai sorába, *Lányi Géza* kísérete mellett énekel. Vasárnap este pedig a Népszínház fiatal diszeben és nagy hirben ragyogó legfőbb ékessége, a megfimoódott operett-színle ez idő szerint határainkon is tal első képviselője, *Kéry Klára* kisasszony áll a *Banda* Marci barna serege élé és nótázik. Hozzá úgy, hogy még mielőtt a szezonban valamely elsőrendű szerepében fellépne, több mint négy havi távollét után e sokaknak ígézese versenyben szerzi meg a közönségnek első látása örömet. E kivételes tehetség megkülönböztetett ízlése már a dalok megválasztásában is meg fogja találni a kiválóság mértékét. Mellette vasárnap este még dévai *Bónis* Gyula és losonci *Rács* Rudi kiváló zenekari hangversenyeznek. Hát nagyon zajos est lesz. És együttvéve az egész szép, meleg és intim dolog. Céjja szerint nemes, sikere szerint elsőrendű. A lendületben pedig, amelyet a holnapi és vasárnap esti program mutat, azt az erejét bizonyítja, hogy termékenyítőleg hat mindazokra, akik vele és benne a kegyeletes oélt is, a nemzeti gondolatot is szolgálják.

Rádics Béla, a budapesti bálók ugynevezett „champion-prímás” jelent meg ma a Népszínház szinpadán zenekarával, hogy beleilleszkedjék a versenybe. Rokonszenves taps fogadta már rögtön a függöny felgördülte után. Elegánsan, mérsékeltül táncolt és vezette a bandáját, s talán túlságos szerénységgel kerülte a maga külön érvényesülését. Újra meg újra kellett játszania a lelkes tapsokra. A darab keretében lefolyt hangverseny kiemelkedő pontja volt *Ledófszky* Gizella éneke ifjabb *Berkes* Béla és zenekara kísérelével. Mély érzéssel, pompásan csengő hangján énekelte a *Dankó*-nótákat s a teli ház viharos tapsokkal jutalmazta. Néhány ráadást is kellett adnia. *Oláh* Lajos, *Rádics* bandájának tagja, tárogatójával hatott erősen a halgatóságra. *Kis* Mihály a prologust énekelte igen szépen s *Székelly* Gyula tetszés mellett népdalokat énekelte. A közönség mindvégig zajos tapsokkal adózott a hangversenyzőknek.

"A Nemzeti Színház bemutatója. Az új évad első bemutató-előadása a jövő hét péntekjén lesz a *Nemzeti Színházban*. Az újdonság *Brioux: Blanchette* című 3 felvonásos színműve lesz, amelynek magyar címe *Patyolatkissasszony és Tábory* Róbert fordította magyarra. A darab cimszerzőjében mutatkozik be a színház új tagja, *B. Lenkey* Hedvig.

"Kossuth emléke a Népszínházban. *Dankó* Pista népszínművének a *Cigányéletnek* szombati előadása keretében Kossuth Lajos születése évfordulóján megemlékezést gyászzenét fog előadni *Pap* Ferenc népszínműnekek *Revea* Gyula hárfakísérete mellett.

"Tollai Á. ártóztatónak. A Magyar Színházban holnap szombaton *nyolcvanharomszor* kerül színpadra *Lehár* Ferenc operettje, a *Ártóztatót* *Pfeifer* szerepét az este játsza először *Tollai* Adólf.

"Malecky Vilmos. Néhány év előtt történt, hogy Malecky Vilmos a gödöllői templomban az isteni tisztelőinek énekel, amelyen a toszkániai nagy herceg is jelen volt. Míse után az agy nagyherceg magához kérette az énekest, akinek óriási organumát és izléses művészetét fölöttébb megdicsérte. Végül megkérdezté:

— Astán hol van szerződötve?

— Már tíz éve vagyok tagja a m. kir. Operaház nyugdíjintézetének, — felelt mosolyogva Malecky.
— Őa nyugdíjas?! — álmélkodott a nagyherceg. — Akkor szerelném hallani azokat, akik az Operaházunkban énekelnek...

Eszünkbe jutott ez a történet ma este, amikor Malecky Vilmos a Fővárosi Nyári Színházban *Rigoletto* oimszerepében bemutatta még mindig hatalmas baritonját és régi jó művészetét. Nagy igazságtalanság történt a derék énekesrel, amikor virágzó férfikorban — a műlntézet nagy kárára — télségsébe taszította az intézandói szeszély. Most a kőszínházak idején a sokogó zápor közepette is megtelt a Fővárosi Nyári Színház zenei életünk elítjével, amely egész estén át lelkesen ünnepelte el nem felejtett kedvencét. Malecky hőbaritonja elpusztíthatatlan erejével hatott és mélységében még mintha nyert is volna, színészi ábrázolása pedig régi jó kvalitásait mutatta. Malecky mellett, akit tisztelői egy óriási babérokoszorúval leptek meg, kiűnt *Kreosányi* derék ensemblejából: *Andai Blanka* és *Mihályi*, továbbá a sok dícsőretre méltó kórusok.

"Sziklai Kornél színháza. Sziklai Kornél a Magyar Színház komikus, a városligeti Nyári Népszínházát (*Dalos Színház*), a mai napon bérbevette. Sziklai színházában egy a nép, mint a fővárosi előkelőbb közönségének ízlését óhajtja kielégíteni s evéghő kisebb népszínműveket, népdramákat, vigjátékokat, boházatokot, operetteket és látványos színműveket fog előadni. A színház 1904. év áprilisban nyílik meg.

A Kegyenc.

— Repris a Nemzeti Színházban. —

Budapest, szeptember 18.

Csodálatos idők. Mintha nem is Petronius Maximot idézték volna föl ma este, hanem gróf Teleki Lászlót, aki 1861. tavaszan véres fejfel követte gróf Széchenyi Istvánt a sírba. A római bizantinizmus mögött mintha egészen másnemű bizantinizmus bukkanat volna elénk. A római Cézár és a római pretorjánusok mögött mintha más Cézárak és más szoldateszkek sötét árnyékait láttuk volna fölvonulni fenyegető mozdulatokkal...

De nem szabad rémeket látnunk, amikor esztetikai bírálát a kötelességünk. Feledjük el, hogy gróf Teleki László a nemzet vértanúja volt, aki azért vált öngyilkossá, mert egy vézetes pillanatban megfogadta, hogy nem fog küzdeni a magyarság elnyomói ellen. Ne tegyen bennünk gyöngévé, szentimentálissá a Teleki Lászlóra való visszaemlékezésé, amikor elfogulatlan, szigorú ítélőlet kell mondanunk egy drámai munka művészi értékeit. Ne a szerző tragikus alakját lássuk mély részvétől és könnyező szimpáhiával, hanem azt az alakot — Petron Maxim alakját — akit Teleki László akart tragikussá tenni a színpadon.

Zilahy Károly mondja ki a nagy szót, hogy a magyar drámairodalom három legnagyobb és legtisztább tragikai kompozíciója: *Bánk bán*, Katona Józseftől, *Zách Pelicián*, Bajza Jenőtől és a *Kegyenc* gróf Teleki Lászlótól.

A három közül csak az elsőt fogadhatjuk el igazán nagy és tiszta tragikai kompozíciónak. A másik kettőt baráti tülzás és rajongó kegyelet helyezte ilyen magas talapzatra. Zilahy Károly testi-lelki barátja volt a nagy kritikus korán elbalt fiának, Bajza Jenőnek. Barátságos vakká tette. Az, aki másokkal szemben kegyetlenül szigorú tudott lenni, Bajza Jenővel szemben elvesztette kritikai mértékét. A *Kegyenc* vonatkozó állítás szerelenségeinek az a magyarázata, hogy Zilahy Károly akart foglalkozott ezzel a darabban, amikor Teleki pisztolyának a dörréne még szinte visszahangzott Magyarországon viharos levegőjében. Teleki halálának a gyász és ténsege olyan közel állott hozzá, hogy ebben a hangulatban mindent nagy-nak látott, ami Teleki egyéniségevel összefüggött.

De Petronius Maximus nem nagy. Tetteiből kiderül, hogy a tragikai nagyságnak árnyéka sincs benne.

Kockázik Valentiniánna, a kéjenc Cézárral. Elveszti jeggyűrűjét. A Cézár él az alkalommal: titokban elküdi a gyűrűt Petron Maxim házába és magához viteti szép hitvesét, Juliát, akire már régen áhított. Julia ellenél és szepőlőtenül jön haza, de a szemrehányás hevében — mert aljasnak hiszi Petront, aki tudatosan játszott Cézár kezére — iszonyú szavakat mond a férjének. Petron előtt első-

tül a világ. „Két élet megsemmisülve!” kiált föl és kivonja kardját, hogy először hitvesét, azután önmagát ölje meg. A nő erre ártatlanságát bizonyítja, de Petron nem hiszi. Látja hitvese képén a gyallázat nyomait. Azokat a nyomokat le kell törölni onnan. A saját vérükkel? Nem! Nem! Valentinián vére mossa le azokat.

Bosszura készül. Olyan játékok eszel ki, amilyet Róma még nem látott. Démoni tervt hamarosan nyélbe üti és ezt a tervet — a legmonstruozusabbat, amit emberi aggyelől kigondolt: — hideg számításal hajtja végre. Hogy közelébe férhessen Valentiniának rendelkezésére bocsátja Juliát, a tulajdon hitvesét, ugyanazt, akit egypár jelenettel előbb magáért a pusztá gyauvört leaktar gyilkolni. Julia Cézár ágyasa lesz és Petron Maxim Cézár kegyence. Hízeleg Cézárnak, elaltatja, hogy semmit se lásson és háta mögött szerzi a bosszu nagy művét. Igazán mesterileg konspirál, ámbar olyan bárgyu kéjencsel, mint Valentiniánus, talán csekélyebb eszű ember is könnyedén el tudna banni. Teljesen beforakodik Cézár kegyelbe. Ábtüst, az utolsó római hőst, aki mérész terveiben akadályozhatná: eltéjté láb alól. A császárnét pedig — régi emlékek úgy följújtásával — meghódítja magának. Amikor már mindent lerombolt Cézár körül, ami védhetné a kéjvágynak ezt a bárgyu szörnyetegét; amikor a bosszu órája teljes bizonyossággal ütött — akkor megkezdí a tortúrát. Eppen olyan pontos és kegyetlenül raffinált, mint a kürtölő *Don Ruy Gomez* Hugo Viktor Ernánijában. Vergődötti maga előtt Valentiniánt és kéjeleg ennek a nyomorult embernek a nyavalyatörös halálfélmében. Végre megszánya és hozzálép, hogy emesse a torkát, mint egy hizott pulykának; ám előbb még tudatja vele, hogy a császárné utóbbi időben az ő „rimája” volt. Erre azután levágja. Nemcsak az életet: a koronáját is elveszi tőle. A légiók Cézárra teszik. Ekkor, mint Róma új imperátora, emegy a hitveséhez, ugyanahhoz, akit ő maga tett Valentinián ágyasává és a fertőzött asszonyhoz egy bohó if u naiv elragadtatásával így eszelel: „O ter karjaimba! Legyünk boldogok!” De Julia nem elégítheti ki a csodálatos léjt kívánságát, mert télrával előbb öl mérget nyelt.

Petron karjai közt adja ki a lelkét. Ugyanakkor Petron fiát, Palladiust, aki mostohája becsületét fegyverrel védte, fölkonoplják a lázadó örök. Ez is meghal Petron szörnyű magányban marad. Amikor az ujjongó csöcselék jön, hogy az új Cézár éljenne, vad kétségbeesséssel kiált föl: *Róma, ne gyonyol!*

A bosszunak ez a furlangos művésze nem tragikai hős. Az, amit tesz, nem nagy, hanem aljas. Ha borzadás a tragikum egyik főeleme, akkor itt a borzadás annyit utalát vegyül, hogy több megvetést érzünk, mint borzadást. Ha részvét a tragikum másik főeleme, akkor itt részvétől szó sem lehet. Érezhetünk-e részvétet egy számitó, hideg monstrum iránt, akinek csak a irázisai lángolnak? Szánhatuk-e ezt a képtelen bosszúállót, aki úgy áll bosszut a becsületén, hogy becsületén teszi azt, akinek a becsületét bosszut akar állani?

De van-e ok arra, hogy Petron ilyen hallatlan, minden emberi érzést megfosuló bosszura gondoljon? Tudja Petron Marius, hogy Cézárnak egy fertőzött testet ajánl föl? Nem tudja. Petron csak kételkedik és gyauyuka ellenére is imádjá Juliát. De ha férfiu annyire szeret egy asszonyt: uralkodhatik-e annyira magán, viheti-e annyira a számitást, leverheti-e annyira a szemféltést magában, hogy ezt a nőt, akinek a sérelme miatt egy világot tudna összerombolni, ezt a féitett és imádott nőt tulajdon maga vigye a kéjenc Cézár hálszobájába? Micsoda gyötrelés lehet elegendő rekompenzáció azért a gyönyörűt, amit Cézár élvezhet Juliával? Bosszút áll így Maxim Cézáron?

Hol a tragikus nagyság Petron Maxim bosszuművében? Nem csupa hideg és aljas kombináció az egész? Nejt, az imádott asszonyt, elviszi Cézár rimájának és ő maga bókolva hajlong a kéjenc előtt, akiről tudja, hogy Juliát kénye-kedve szerint élvezheti, Konspirál az udvar eltemedetjével és Ábtüst, a nagy hőst, eltéjté láb alól. Egy pillanattal sem nemes, és a mód, ahogy a bosszu Valentiniánon végrehajtja, valóságos hóhérság. II. Rikárd, a gonoszság netovábbja, de hiszünk benne, mert tettei emberi molyumokból lakadnak és rosszasága megenyhül a hősiesség bravurjában. Petron ok nélkül csinál magából furlangos szörnyetegot, hogy végül egy nagy visszataszító abszurdummá váljék.

Péterfi Jenő is észrevette, hogy ennek a Petronius Maximusnak a vesződjéig hatott a színházi romantika. Nem emberi módon, hanem színpadi romantikusok kánona szerint áll bosszút. Nem a drámai hősök nagy szenvedélyével, szenvedélyes cselekvésével, hanem a maniakus eszelős következetességével dolgozik. A sérelemért nemcsak bosszút akar állani, hanem művészi bosszút. A bosszúval nemcsak sérelmét megtorolni, hanem abban kezdettől fogva gyönyör-

ködni is akar. A bosszu körmőnfont tervezete neki legalább is olyan drága, mint maga a bosszu ténye. Nem azért tettet és alakoskodik, hogy a veszedelmet kikérülje. Nem! Inkább azért, mert a romantikusok drámaívat olvasta. Maximus egyenesebb uton is bosszút állhatna Valentiniánon. Miért ne? De mikor neki az egyenes ut nem a legrövidebb! Mikor ő nem egyszerű bosszút, hanem oyan „játékok akar”, hogy borzastó mese gyauvört regéje azt egymásnak a maradék „bosszu. viharos esteken.” Valentinián kockázva nyerte el Maximus hitvesét. Maximus most azon van, hogy Cézárnak ad outos bobizonvitsa, hogy ő küllőnb kockázó.

Gróf Teleki Lászlónak ezt az egyellen drámai kísérletét nagy időközökben föl-följuttják a nemzeti színpadon. A dráma magában véve elhibázott, — nem életképes, mert igazság nélkül való. De még ebből a hibás alkotásból is kiragogy a nagy és érdekes talentum ténye. Gyönyörű gondolatok villámlanak a darabban, erő lüktet a párbeszédben és a római hanyatlás korrajza imitt-amott mesteri.

A mai repriznek *Jászai Mari* nagyszerű játéka volt a fő ékessége. Julia szerepében a hűségét, a fájdalmat, a kétségbeesést, a lelét lassu elpusztulását olyan igazán és olyan szépen illusztrálta, hogy minden jelenete egy-egy magas pszichológiai tanulmányynal ért föl. Az érzések mély bensősége senkinél sem párosul ilyen külső plasztyikával. Senkinél sem válik a kigondolt játék ilyen közvetlen, ilyen forró valóságga. A közönség valósággal ünnepelte a nagy művésznőt. *Szecsogy* mint Petron Maxim, *Ivánfi* mint Cézár, *Fáy Szeréna*, mint Eudoxia, *Beregi*, mint Palladia és a többiek is, akik ma szerephez jutottak, ambicióval rótták le a kegyeletüket Teleki László emléke iránt. A csoportok rendezésében is több volt a szín

és a fantázia, mint egyébkor.

A. E.

SPORT

"Bécsi löverszenyek. Az 5000 koronával díjazott *Kohlmarkti-díjba* *Hazafti*, *Példa*, *Lili*, *Davensberg* vannak a többi között bevezve, olyan társaság tehát, mely méltán érdekessé teheti a versenyt. Szerintünk *Hazafti* lesz az első *Példa* előtt. Jelejtjeink:

- I. *Iráska*—*Reuach*.
- II. *Etel*—*Kraus* ist.
- III. *Blocksberg*—*Kingdom*.
- IV. *Hazafti*—*Példa*.
- V. *Battenberg*—*Sohanes*.
- VI. *Passé partout*—*Carmus*.
- VII. *Vaduz*—*Ambrozius*.

Nyilttér.

Tiller Mór és Társa Budapest, Váci-utca 35.

cs. és kir. udvari szállítók.

Egyévi önkéntesek

Egyévi önkéntesek

Egyévi önkéntesek

részére a logócsobban és legelőganszaban kézzel az egyenruha felszerelés.

részére küld díjjalán Árjegyzőket.

részére sorozati és áthelyezési kérvényimintákat díjjalán küld.

Ovja az egészségét!

Ezernél több kiváló orvos ajánlja!

Árjegyzés kivánatra mindenhová díjmentesen küldeték. Vidékre 20 vagy 30 üveges itadék: a fuvardíjat oda és az üres üvegeket vissza fizeti a

SZT. LUKÁCSFÜRDŐ KUTVÁLLALAT BUDÁN.

Napi díjak és magas jutalékok

— később esetleg fixfizetés mellett — alkalmaztatnak megbízható és ügyes urak, akik fővárosi kereskedőket sikeresen felkereshetnek; Ajánlatok „Megbízható” jelige alatt ezen lap kiadóhivatalába küldendők.

Kerepesi-ut 30. szám

alatti „SECESSIO”-házban bármely üzlet, bankhelyiségek árúház stb. céljaira

nagy saraküzlet,

hozza nagykiterjedésű földszinti, mezzanin és száraz, világos pincéhelyiségek műhelynek vagy raktárnak

1904. augusztus 1-jére

együttesen vagy egyenként bérbeadó. Értekezhetni:

Grünwald Testvéreknel VI., Szabi-utca 5!

Császár-fürdő

nyári és téli gyógyhely

Prospektus ingyen és bérmentve.

Budapest. Elsőrangú kőes hővíz gyógyfürdő, páratlan gyógyhely, legmodernebb iszapfürdővel, pompás ásványvízforrásokkal, kőes fürdővel, 200 kényelmes lakosztállyal. A legszelídab kezelés.

(Az a rovat alatt közöltnek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK

A helyzet Szerbiában.

Belgrád, szeptember 18. A Konakban adott első díszlakomán 250 tányéles és tartalékos tiszt volt meghíva. Péter király beszédet mondott, amelyre Solarovics pénzügyminiszter válaszolt. A hivatalos lap jelenti, hogy a pénzügyminiszter 400.000 frankot bocsát a hadügyminiszter rendelkezésére rendkívüli hitelképpen a műszaki csapatok felszerelése céljából. Ezt a hitelt a szkupšina utólag fogja megszavazni.

Karagyorgyevis Arzén herceg tegnap az expresszvonattal Párisba utazott.

Ma hallgatták ki először a Nisben letartóztatott tisztakat. Egytől-egyig azt mondták, hogy lelkiismeretük tiszta, hazafias érzésük sugallatára cselekedtek; azokat pedig, akik őket azzal gyanúsították, hogy Ausztria és Magyarország pénzén meg vannak vesztegetve, be fogják perelni.

Belgrád, szeptember 18. A hivatalos lap mai száma a következő érdekes felhívást tartalmazza:

Petrovics György hadnagy, az elhunyt Ötvenovics Draga unokáé, aki a Lunyevica-nővérekkel a külföldön tartózkodik, ezennel felszólítatik, hogy 14 nap alatt jelentkezék ezredénél, különben úgy fognak vele bánni, mint katonaszökevénynek.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, szeptember 18. (A Budapesti Napló telefonjelentése.) Eladott búza: marosi 78-80 kgr. 8.05-8.25 K., bánáti 76-80 kgr. 7.65-8.15 K. Rossz: tót felvidéki 72-75 kgr. 6.55-6.70 K., különféle magyar 71-74 kgr. 6.40-6.65 K. osztrák 71-75 kgr. 6.45-6.65 K. Arpa morvaországi 7.10-8.50, közép dunai állományokról 6.40-7.25 K. tengeri 6.60-6.75, Cinquantin 7.60-8.-K., magyar zab új 5.90-6.30 K., válogatott 6.65 K., régi 6.05-6.30 K.

New-York, szeptember 18. (Terményárfakészlet.) (Zárhat.) Gyapot: New-Yorkban helyben 11.75 (11.75). Szept.-re 12.42 (12.35). Decemberre 9.83 (9.86). New-Orleansban helyben 10.75 (10.75). — Petroleum: Stand white New-Yorkban 8.55 (8.55). Stand white Philadelphianban 8.50 (8.50). Refined in Cases 10.50 (10.50). Credit Tengeri irányzata állandó. — Szept.-re 57.75 (58.75) — Okt.-re —. — Dec.-re 56.75 (57.75). — Búza irányzata állandó. Páros őszi helyben 86.75

(87.—) — Szept.-re 86.75 (87.75). — Okt.-re —. — Dec.-re 86.75 (87.75). — Máj.-ra —. — Gabona szállítási díja Liverpoolba 1.75 (1.75). — Káv: fair Rio 7. az 5.75 (5.75). — Szept.-re 4.25 (4.20). Dec.-re 4.65 (4.65). — László: Spring Wheat cleara 8.80 (8.80). Ukor: 3.75 (—3.75). Ós: 27.00-27.20 (27.15-27.60). Rész: 18.75 (—). — (18.75—). (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, szeptember 18. (Terményárfakészlet.) Búza irányzata állandó. Szept.-re 79.— (80.75). — Októberre —. — Tengeri irányzata állandó. — Szept.-re 52.75 (52 7/8). — Zsír: Szept.-re 9.47 (9.20). Balances at Oil City 1.56 (1.56). — Zsír: Western steam 8.75 (8.75). Rohe és Brothers 9.— (9.—). — Dec.-re 7.50 (7.55). — Sealonna short clear 8.62 (8.62). — Sertéshús: Dec.-re 18.60 (18.50). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

KÜLÖNFÉLÉK

† A papagály és a fonográf. Egy filadelfiai asszony, akinek az a foglalkozása, hogy papagályokat angol nyelvre tanít, érdekes módszerrel talált fel tollas tanítványainak a tanítására. Ahelyett, hogy maga beszélné a papagályoknak, fonográfot tesz egy ládikába, működésbe hozza azt és ez az instrumentum azután pompásan elintézi a tanítást, mert a papagályok sokkal könnyebben tanulják meg a beszédet a fonográfól, mint az emberi hangtól. Érdekes, hogy az emberi hang után egy hónap alatt tanul meg a papagály egy szót vagy rövid mondatot tökéletesen, a fonográf módszer segítségével pedig egy hét alatt egész jól megtanul beszélni.

† Ötvenéves házasság egy gyűrűvel. Az Amerikába vándorló fedélközi utasokat néhány év óta a newyorki öbölben fekvő Ellis-szigeten teszik partra, ahol nagyobb biztonságban vannak a szédelőktől, mint Cattle Gardenben, a régebbi kikötő helyen. Az Ellis-szigeten sok érdekes megfigyelést tehet az ember s naponta egész sereg esküvőt láthat, amelyek a lehető legprózaibb módon és legnagyobb gyorsasággal mennek végbe. Az amerikai bevándorlási hatóság e szigetre kirendelt és fölöttébb elfoglalt titkárnának kötelessége, hogy a hozzámban megérkező fiatal hölgyeket, akik hosszú tengeri út után azért teszik meg, hogy Amerikában élő vőlegényükkal megesküdjenek, arra figyelmeztesse, hogy a házasságnak még a sziget elhagyása előtt meg kell történni, mert különben visszaküldik házájukba. Amikor ezt a vőlegényrel közli, aki természetesen jelen van menyasszonya megérkezésénél, olyankor ez néhány hiábavaló kifogást kockáztat meg, hogy a gyengéd figyelemzetésre rendszerint azt mondja, hogy az esküvőt pár nap múlva is ugyanolyan jól meg lehet tartani, de miután látja, hogy mindez hasztalan, egy

kis ideig négyesemköt tárgyal a jegyespár, azután kijelentik, hogy történjék meg az esküvő rögtön, mire előhívják a papot. Miközben megbeszéli az előkészületeket, hirtelen újabb nehézség keletkezik; a fiatal párnak nincs jeggyűrűje, mert nem számláltak ilyen hirtelen esküvőre (Amerikában és Angliában csak egy gyűrűt használnak az esküvőhöz). A titkár megjegyzi, hogy ez csekély baj, amelyen ő rögtön segít. Megkéri a nő osztály főnököt, hogy adja kölcsön a jeggyűrűjét, amelyet az a hölgy azonnal átküld és pár percel később az ifjú pár mint íérj és feleség hagyja el a szigetet. A gyűrű tulajdonosnője azt mondja, hogy a gyűrűje már ötvenéves esetben tett hasznos szolgálatot az említett módon. Az érdekes hölgy már tizenkét éve van az Ellis-szigeten és minden esztendőre körülbelül hatozer házasság esik, amelyeknek túlnyomó része ennek a gyűrűnek segítségével történik. Eddig egyébként három esetet jegyeztek fel, amelyben a vőlegény vonatkozott ilyen hirtelen beugrani az esküvőre és a szegény menyasszonyokat nagy szomorúságra a legközelebbi gőzzel visszaküldték Európába.

† Anarkista könyvtár. Érdekes könyvtári hagyott hátra egy Londonban meghalt francia anarkista. A könyvtár legnagyobb része újságkivágásokból áll és ezek mind egyetlen nagykérdéssel: az uralkodók meggyilkolásával foglalkoznak. Mindez, ami ezen a téren történt, az összes sikerült és nem sikerült merényletek, megvannak ebben a könyvtárban örökítő könyv, broszúr és újságkivágás formában. Ezt a borzalmakkal teli könyvtárt természetesen amerikaiak vették meg és most a columbiai egyetem a tulajdonosa.

KÖZGAZDASÁG

A Budapesti Kereskedelmi Testület Hüttl Tivadar elnökelete alatt ma tartotta nyári szünetek után első igazgatósági ülést. A napirend során az elnök felhívja a Párisi Áruház katasztrófája következtében az alkalmazottak szolgálati viszonyai tekintetében nyilvánvalóvá lett visszas helyzetére az igazgatóság figyelmét. Számos ember veszítette el kenyérét és a jelen kedvezőtlen üzleti viszonyok között előreláthatólag alig fognak egyhamar megfelelő keresethez jutni. Amint hírik, más nyakból egekndi is vannak olyan szolgálati szerződéseik gyakorlatban, amely szerint az alkalmazottak minden felmondás és anyagi kártérítés nélkül elbocsáthatók. A mindig segíteni kész nagyzás az a nyomor pillanatnyi enyhítéséhez hozzájárult ugyan, de ez a nyilvánvalóvá vált sajná'os visszasság a kereskedelmi alkalmazottak szolgálati pragmatikája szabályozásának szükségét előtérbe tolt. A testület igazgatósága, amelynek tagjai nagyobbára nagy áruházak főnökei, a maga részéről elengedhetlen feladatának tekinti, hogy ezeknek a tarthatatlan állapotoknak szánalása iránt a kezdeményező lépéseket tegygye. Ennek a humanitárius törekvésnek kifolyásaként Hüttl Tivadar elnök indítványára egyhangúlag elhatározta az igazgatóság, hogy a kereskedelemügyi miniszterhez előterjesztést intéz

REGÉNY

A szép özvegy

— REGÉNY —

Irta: KEVILL-DAVIES ALBERT

(32)

A szánalomraméltó fiatalember végighallgatta anyját és miss Fullert aztán az ágyhoz közeledett és mereven ránézett a leányra, amelyet egy órával előbb még csodálattal tekintett és büszkén mondott menyasszonyának. Aztán megfogta a láztól forró kezét, a melyre még reggel egy pompás gyémánt gyűrűt huzott volt. Szótlanul leült az ágy mellé egy székre és a magában tartotta Alice kezét. Ott maradt, mignem kopogás hallatszott kívülről és a másik pillanatban engedelmet sem várva belépett egy élteőbb ur egy kis fekete táskaival.

Ez volt Ross doktor. Beachville kérésére jött el, még a ruháját sem hozhatta rendbe, ahogy a gallér és nyakkendő hiánya bizonyította.

Komoly bölintással üdvözölte a szobában levőket és a lámpát leemelve az asztalról, megvilágította vele a beteget. Rövid ideig tartott a vizsgálódás, mire az orvos átadta a lámpát Herbertnek és aztán megkérdezte, mint történt a szerencsétlenség és mit alkalmaztak idáig.

Miss Fuller pontosan beszámolt eddigi eljárásáról és az orvos csodálkozó tekintettel bólgatózott hozzá. Aztán szólt a lórdnak, hogy senkire sincs szüksége, csak miss Fullerre és a kulcsárnőre.

Mindnyáján eltávoztak, mire Nettle asszony, a kulcsárnő kinyitotta az ablakot. Aztán átadta Dórának az orvos a fekete táskáját és egész hideg vérrrel, mintha asszistense volna a leány, utasította őt, hogy vegye ki belőle az összes szereket és

tegye az ágy szélén álló asztalra. Akktözben megváltoztatta Alice fekvését és a táskából kivett palackok tartalmából egy folyadékot kevert egy pohárban. Miután Nettle asszony segítségével a folyadékot leöntötte Alice torkán, gyorsan egy másik üvegesét vett elő, és egy erős szagu folyadékkal becsatolta a sebet. Ez mindössze egy percig tartott, mire valami szintelen folyadékot fecskendezett be a sebbe.

Miután ezzel a műtéttel végzett, eltávozott a szobából. Lady Harriet és mások kérdőzködésére csak határozatlan válaszokat adott, aztán félrehívta a lórdot és kérde, vajjon meglők-e azt az állatot, amely a fiatal hölgyet megmarta. Lord Beachville a fejét rázta és beszámolt az eredménytelen kutatásról. Aztán megismételte a Leonard asszony elbeszélését a történetekről.

— Furecs, szólt az orvos, — miután szótlannul végighallgatta a lórd előadását, — hogyan kerülhet erre a vidékre ilyen mérgeskigyó. Angliában nem él ilyen állat és bár Indiában való tizenöt éves tartózkodásom alatt mindenféle kigyó-marást kezeltem, mégsem mondhatom meg, milyen állat marásától származik a fiatal hölgy sebe. A fogak nyomai kétségtelenül arra vallanak, hogy egy amerikai csörgő-kigyó marta meg a szegény leányt. De ahogy most megítélhetem a dolgot, a mérge hatása más.

— Mondja meg őszintén, — szólt a lórd — van-e remény a gyógyulásra.

— Veszedelmes egy eset. De remélem, hogy még nincs későn. Ha megmenthető a fiatal nő élete, ez annak a fiatal hölgynek érdeme lesz, aki most a beteg mellett van. Az övé minden érdem és ha ő nem alkalmazott volna oly gyorsan pálinkát és ammoniakot, én későn jöttem volna.

— Csudálatos lélekjelenlétet tanusított és egy pillanatig sem veszítette el fejét, mint ahogy mi elvesztettük.

— Ez nagy szerencse volt. Ha ily eset Anglia más részén előfordulna, ahol az orvosi segély szintén messze van, száz eset közül ha

egy van, ahol a katasztrófa elkerülhető. Ha még nem kell rettegni a haláltól, úgy ez csak e fiatal hölgynek köszönhető.

— Szerencse, hogy eljött ide látogatóba.

— Nos, most bemehetünk! Nehány pere múlva többet fogunk tudni a szegény leány állapotáról. Itt lakik?

— Nem, csak hivatalos volt ebédre. Beachvilleban lakik. Azt is elmondhatom önnek, hogy unokácsémnak jegyese.

— Az orvos az ágyhoz lépett és megtapogatta a beteg ütérét.

— Itt vannak e nő rokonai? — kérde Dórától.

— Átyja és anyja Párisban vannak, — válaszolt a leány.

Kinyitotta az ajtót, behívta Beachville lórdot és fülébe sugta, hogy talán táviratozni kellene a szülőknék. Miután újra betette az ajtót, az ágy mellé ült és Alice kezét fogta. Félóránál tovább ült így és csak egyszer kelt föl, hogy valami utasítást adjon. Dóra az orvossal rendezkedett s olykor Nettle asszony a szobában rendezkedett s olykor kinyitotta az ajtót, hogy a kint várakozókkal tudassa:

— Még semmi változás.

Egy félóra múltán, az orvos a megkönnyebbülés sóhajtasával felkelt a beteg ágya mellől és kiment a szobából. Mindenki köréje gyűlt, hogy megtudja véleményét.

— Jelenleg, — szólt az orvos, — eszméletlenül fekszik a beteg és nem érez tehát semmi fájdalmat.

Még órákig eltarthat így. Virradat előtt alig áll be valózás. Kérem mindnyájokat, térjenek nyugalmra.

A nők szobáikba mentek, míg az urak még egy félóra hosszat Harden szobájában időztek, hogy a szivar idegcsillapító hatásával olasszák el aggodalmaikat.

(Folytatása következik.)

sürgős intézkedések megtétele iránt, még pedig oly irányban, hogy addig is, amíg a kereskedelmi alkalmazottak szolgálati viszonyait szabályozó kész törvényjavaslatot az országgyűlés tárgyalja, megfelelő rendszabályok által megakadályozzassék az olyan szerződéses viszony létesítése, amely a szolgálatadó teltség szerinti belátásra bizza az alkalmazottak telmondás és kártérítés nélküli való ekülődését. Az ülés végén a folyóügyeket intézte el az igazgatóság.

Hajózás. A Dunagőzhajózási Társaság közli, hogy a Passau-Linz-Bécs-Budapest-Zimony-Beigrád-Orsova közötti posta-hajójáratokat a tolvó évben a következőképpen szünteti meg: Passauból Linzbe szeptember 20-án, Linzből Passauból szeptember 20-án, Linzből Bécsbe szeptember 29-én, Bécsből Linzbe szeptember 27-én, Bécsből Budapestre szeptember 30-án, Budapestre Bécsbe szeptember 28-án. Budapestről Zimony-Beigrád-Orsovára családokkal Galaczi szeptember 26-án, Zimonyból Beigrád-Orsovára szeptember 27-én, Beigrádól Orsovára szeptember 28-án, Zimonyból családokkal Galaczi Budapestre szeptember 28-án, Orsovától Beigrád-Zimony-Budapestre szeptember 27-én, Turn-Severinből Orsova-Beigrád-Zimony-Budapestre szeptember 26-án, Galacziól Turn-Severin-Orsova-Beigrád-Zimony-Budapestre szeptember 24-én. Bécs és Pozsony között az utolsó szabványosított-hajó lefelé október 3-án, fölfele október 4-én megy.

Helyijahajózás. A Dunagőzhajózási Társaság közli, hogy a budapesti, illetve budapest-ápostói helyi hajójáratok szeptember hó 30-án este a fő évré magzúnnnek. — A Budapest-Budafoke-Ercsi közötti helyi hajójáratokat még október 15-ikéig bezárólag fenntartja a társaság.

Borjvásár. 1908. évi szeptember hó 18-án. (A budapesti marhavásárról vásár-pénztár részvény-társaságól.) Felhajtás. Belföldi élő borjú 534 db, leült borjú 11 db, bécsi borjú — db, — db, nővendékmárha — darab, bárány élő — darab, leült bárány — darab, — Arjegyzések. — Belföldi élő borjú I. rendű 90-112 l-ig, kivételé 114 f. II. rendű élő borjúkért 80-88 l-ig, I. kilonkint, leült borjú I. r. 100-140 l-ig, II. r. — l-től — l-ig, kivét. I. kilonkint, levonás nélkül. Rugott borjúkért 40-70 l-ig. Növendékmárha 48 l-től 64 l-ig, I. r. — l-ig, középminőségű — l-ig, alarendelt — l-ig, I. k.-kint, Bárány élő — l-ig, — k., leült bárány — k. kivételesen ár — k-ig páronkint. — Az irányzat szilárd, elsőrendű minőségek árai 3-4 fillérral kilogrammonként emelkedtek.

Sertésfővárosi sertés-vásár és közvághid intézősége. Szeptember 18-án. Felhajtás: Zsirterítés, ugymint öreg I. rendű — kilogrammon felül — darab, II. rendű 280-350 kilogrammig — darab, kanió — darab, silány — darab, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül — darab, közép 230-300 kilogrammig — darab, könnyű 220 kilogrammig — darab, süldő — darab, malac — kilogrammig — darab. Összesen — darab. Hussterítés ugymint: nehéz 300 kilogrammon felül — darab, könnyű 250-300 kilogrammig — darab, süldő — darab, malac 40 kilogrammig — darab. Összesen — darab. Felhajtás Összege 936 darab, 44 darab süldő, élősző napi maradvány 443 darab, — darab süldő, Összesen 1834 darab, 44 darab süldő. Eladott 1174 darab sertés, 27 darab süldő, Maradvány 210 darab, 17 darab süldő. A vásár irányzata élénk. Az árak hanyatlóban. — Következő árak jegyzettek: Zsirterítés: Öreg I. r. 850 kgr-on felül 94-98 fillérig, II. rendű 280-350 kilogrammig 94-98 fillérig, selejtezett — fillérig, silány — fillérig, fiatal nehéz 300 kilogrammon felül 92-102 fillérig, fiatal közép 220-300 kilogrammig 94-100 fillérig, fiatal könnyű 220 kilogrammig — fillérig, süldő — fillérig, malac — fillérig. Hussterítés: Nehéz 300 kilogrammon felül — fillérig, könnyű 140-300 kilogrammig — fillérig, süldő 100-106 fillérig, malac 40 kilogrammig — fillérig. Árak minden levonás nélkül, kilogrammonként, élőszuliban.

A budapesti gabonátözsde.

Budapest, szeptember 18.

A kínálat ma mérsékelt volt és ugyanoly kereslet mellett 40.000 mm buza került forgalomba esőndes, változatlan árak mellett. Rozs megfelelő forgalom mellett ártariót, zab és árpa változatlan esőndes irányzatok.

Eladott:
Buza. Tiszavideki: 550 mm. 82 k. 8 K. 05 f., 200 mm. 82 k. 7 K. 95 l., 300 mm. 81 k. 7 K. 92 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 92 1/2 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 97 1/2 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 92 1/2 f., 400 mm. 80 k. 7 K. 89 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 200 mm. 80 k. 7 K. 92 1/2 f., 150 mm. 80 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 85 l., 500 mm. 79 k. 7 K. 87 1/2 f., 600 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 90 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 75 1/2 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 85 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 77 1/2 f., 150 mm. 79 k. 7 K. 77 1/2 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f., 200 mm. 78 k. 7 K. 77 1/2 f., 300 mm. 77 k. 7 K. 65 f., 800 mm. 77 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 65 f.
Pestmegyevidéki: 100 mm. 80 k. 7 K. 80 f., 100 mm. 80 k. 7 K. 75 l., 100 mm. 79 k. 7 K. 70 f., 600 mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f., 150 mm. 78 k. 7 K. 70 f., 500 mm. 78 k. 7 K. 75 f., 500 mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f., 200 mm. 79 k. 7 K. 65 f., 100 mm. 79 k. 7 K. 75 f., 100 mm. 78 k. 7 K. 70 f., 150 mm. 77 k. 7 K. 70 f., 200 mm. 77 k. 7 K. 60 f., 100 mm. 77 k. 7 K. 65 f., 3400 mm. 76 k. 7 K. 55 f.
Hartai: 990 mm. 77 k. 7 K. 70 l., 600 mm. 79 k. 7 K. 70 l.

Bánsági: 2000 mm. 76-8 k. 7 K. 50 f.
Ó-Bocsei: 4000 mm. 78-2 k. 7 K. 82 1/2 f.
Padói: 6000 mm. 78k. 7 K. 65 f.
Torzsai: 2000mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f.
Vérbácsi: 600 mm. 77 k. 7 K. 80 f.
Bárdási: 2800 mm. 78 k. 7 K. 47 1/2 f.
Dunai: 800 mm. 77 k. 7 K. 55 f., 2200 mm. 76-7 k. 7 K. 50 f.

Bácskai: 500 mm. 78 k. 7 K. 72 1/2 f., 2000 mm. 77 k. 7 K. 70 l., 3000 mm. 76 k. 7 K. 50 f.

Mind három hónapra.
Rozs: 200 mm. 6 K. 32 1/2 f., 100 mm. 6 K. 20 f., 250 mm. 6 K. 22 1/2 f., 200 mm. 6 K. 22 1/2 f., mind három hónapra, 200 mm. 6 K. 17 1/2 f., 200 mm. 6 K. 12 1/2 f., 400mm. 6 K. 07 f.
Árpa: 100 mm. 5 K. 55 f.
Zab: 100 mm. 5 K. 55 f., 100 mm. 5 K. 52 1/2 f.

Készpénzfizetés mellett.
 A készpénz hivatalos jegyzése a budapesti ár-és értéktözsde szokásai szerint készpénzben és kilogrammonként. — A minőség hektoliterenként 50 kilogrammonként.

Típus	Kiló	Kilogramm ára		Kilogramm ára	
		K-tól	K-ig	K-tól	K-ig
Tiszavideki uj	—	—	—	—	—
"	78	7 45	7 00	7 70	7 80
"	77	7 50	7 70	7 70	7 90
"	78	7 00	7 76	7 80	7 95
Fehérmegyeri	—	—	—	—	—
"	77	7 45	7 56	7 70	7 70
"	76	7 5	7 26	80	7 76
"	75	7 55	7 70	81	7 60
Pestvidéki	—	—	—	—	—
"	76	7 36	7 50	79	7 70
"	77	7 40	7 45	79	7 65
"	77	7 46	7 65	80	7 70
"	75	7 55	7 70	81	7 76
Bánsági	—	—	—	—	—
"	76	7 40	7 55	79	7 65
"	77	7 46	7 65	80	7 70
"	75	7 55	7 70	81	7 76
Bocsei	—	—	—	—	—
"	76	7 50	7 65	79	7 65
"	77	7 56	7 75	80	7 70
"	78	7 60	7 76	81	7 76

Egyéb gabonafajták	Kiló	50 kilogramm ára	
		K-tól	K-ig
Rozs uj elsőrendű	—	6 10	6 22
" középmínőségű	—	6 —	6 10
Árpa takarmányra, elsőrendű	—	5 60	5 76
" másodrendű	—	5 40	5 60
Kólis	—	0 —	0 —
Zab elsőrendű	—	6 60	6 76
" középmínőségű	—	6 60	6 60
Tengeri búz elsőrendű	—	6 30	6 36
" fejtér	—	6 20	6 26
" román vagy bolgár	—	6 20	6 26
" elingantini	—	6 20	6 26
Épece káposzta	—	10 70	11 29

A határüzlet folyamán a következő kölcsök

Költések:

Októberi buza 1908.	7.47-7.46-7.47
Áprilisi buza 1904.	7.73-7.74
Októberi rozs 1903.	6.23-6.24
Áprilisi rozs 1904.	—
Októberi zab 1903.	5.43-5.45
Áprilisi zab 1904.	5.70-5.72
Májusi tengeri 1904.	5.44-5.43

Déli egy órakor a következő záróárak állap:

tották meg hivatalosan a tőzsdén:

Októberi buza 1908.	7.46-7.47
Áprilisi buza 1904.	7.73-7.74
Októberi rozs 1903.	6.22-6.23
Áprilisi rozs 1904.	6.51-6.52
Októberi zab 1903.	5.44-5.45
Áprilisi zab 1904.	5.71-5.73
Májusi tengeri 1904.	5.43-5.44

Délután fél 5 órakor zárul:

Októberi buza 1908.	7.49-7.49
Áprilisi buza 1904.	7.74-7.75
Októberi rozs 1903.	6.23-6.24
Áprilisi rozs 1904.	6.52-6.53
Októberi zab 1903.	5.46-5.47
Áprilisi zab 1904.	5.73-5.74
Májusi tengeri 1904.	5.41-5.42

A budapesti értéktözsde.

A mai tőzsdén kedvező volt a hangulat és a forgalomba került értékek hanyatlottak.
Értéktözsde: Osztrák Hitelrészvény 634.25-637.—, Magyar Hitelrészvény 700.25-704.—, Leszámlitólbank részvény 440.—, Jelzálogbank részvény 494.—, Rimanurányi Vasúti részvény 438.—440.—, Államvasúti részvény 610.—642.—, Koronajáradék 96.35-96.45 százalék.
A déli tőzsdén a következő értékekben volt forgalom: Koronajáradék 95.—96.35 százalék, Magyar Hitelbank részvény 695.25-707.50, Jelzálogbank részvény 498.—, Leszámlitólbank részvény 438.—, Osztrák Hitelrészvény 632.25-635.—, Kereskedelmibank részvény 260.—, Rimanurányi Vasút részvény 438.50-439.75, Közüti Vaspalya részvény 582.50-584.—, Városi Villamos Vasút részvény 293.—295.—, Államvasúti részvény 638.—639.— korona.
1/2 órakor zárul: Osztrák Hitelrészvény 639.25, Magyar hitelbank részvény 687.—, Leszámlitólbank részvény —, Rimanurányi vasúti részvény —, Osztrák-magyar államvasúti részvény —, Közüti vasút részvény —, Városi villamos vasút részvény — korona.

A budapesti terménytözsde.

A terményüzletben a szezonserü hangulatnak megfelelően alakult az árak és végül a termény

üzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ár-folyamokat állapította meg:

Jegyzék: Horomag: lucerna magyar 50.—54.— korona, vörös aprószemű 48.—50.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös bánsági — korona, középszemű 52.—56.— korona, nagy szemű 56.—58.— korona, Disznózsír: budapesti 72.—72 1/2 korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszáritott vidéki — korona, városi 4 darabos 58.—58.50, korona, 3 darabos 60.—60.50 korona, füstölt — korona, Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 18.50-14.— korona, 120 darabos — korona, 100 darabos 14.50-15.— korona, 85 darabos 13.25-16.50 korona, azonnali szállításra, Szerbiai szokás szerinti minőség 13.—13.50 korona, 100 darabos 13.75-14.— korona, 85 darabos 15.50-16.— korona, Szilvaiz: sláviai 18.50-19.— korona, szerbiai 16.50-17.— korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktözsde.

A mai **előtőzsdén** valóságos derouteot idétek elő az arról szóló hírek, hogy a Kaszári hadiparancs Budapestben milyen hatást szült. Különösen a szabad-elvűpárt határozatlansága és a magyar ellenzéki lapok kemény beszéde miatt nagyon pesszimistikusan fogják fel a helyzetet és nagy lanyhaság vett erőt a tőzsdén, mely különösen akkor tört ki jobban, amikor budapesti számlára főképpen Hitelrészvényekben nagyterjedelmű eladásokat kezdtek foganatba venni.

A **déli tőzsdén** Magyar koronajáradékokban eszközölt nagy eladások folytán rendkívül lanyhán indult. A koronajáradék, melyet az előtőzsdén még 96.65 K.-án jegyeztek, a déli tőzsdén 95.85 K.-án állt, ami így rövid idő alatt exorbitáns árnyomásokkal jelent. Később a lefelé irányuló forgalom megállapodott, de a hangulat nem javult.

Zárlat: nagyon launya.

Bécs, szeptember 18. (Magyar értéktözsde) 4%-os aranyjáradék 116.95. Liszt- és szegedi kölcsön-sorsjegye 154.— Magyar vasúti kölcsön estében —, Magyar keleti vasúti állami kötvény —, Magyar leszámlitól- és pénzügyi bank 402.—, Rimanurányi vasút részvény 439.30, Magyar koronajáradék 95.50, 4%-os Magyar földtörvény, kötvény 96.50, Magyar hitelbank részvény 693.—, Magyar nyeregeményi kölcsön sorsjegy 198.—, Kasza-oderbergi vasúti részvény —, Magyar keresk bank 26.80, Magyar cukoripar 1425.—, Bécs szeptember 18. (Osztrák értéktözsde) 4 1/2%-os papírjáradék 99.40, 4%-os osztrák aranyjáradék 119.85, 1800-os sorsjegy 150.75, Osztrák hitelrészvény 438.—, Angol-osztrák bank —, Bécsi bankjegyek 468.50, Osztrák-magyar bank 156.30, Déli vasút 78.50, Dunagőzhajózási részvény 863.—, Dohányrészvény 346.—, Kaszári és királyi arany 11.36, Német bankváltók 117.45, 4 1/2%-os ezüst járadék 99.35-99.30, Osztrák koronajáradék 95.50, 1804-ik sorsjegy 246.—, Osztrák hiteltörvény részvény 630.50, Unionbank 604.—, Osztrák Länderbank 400.50, Osztrák-magyar államvasút 635.75, Elbavölgy vasút 414.—, Alpesi bányász részvény 954.—, 20 frank arany 19.02, Londoni váltóár 239.20, Bécsi tramway Lätt B., —, Bécsi tramway Lätt A., —, Lápót kősző —, Az irányzat gyenge.

Bécs, szeptember 18. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A déli üzlet magánforgalomban a sztriatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 630.—, Magyar hitelrészvény 639.—, Angol-Osztrák bank 270.—, Bécsi bank jegyestület 468.50, Union bank 605.—, Länderbank 400.—, Osztrák-magyar államvasút részvény 644.50, Déli vasút 80.50, Elbavölgy vasút 636.50, Eszaki nyugati vasút részvény 78.50, Dohányrészvény 414.50, Rimanurányi vasút —, Alpesi bányász részvény 247.—, Májusi járadék 99.40, Magyar korona járadék 95.80, Török sorsjegy 115.50, Német bírdémai mária 117.46-117.48, Napoleon'or 1903.

Külföldi értéktözsde.

Berlin, szeptember 18. (Tőzsdei tudósítás.) A bécsi tőzsde jelentékony árnyomása, mely a politikai helyzettel függ össze, továbbá a bulgáriai újabb hírek a forgalom megnyitására nagy eladási kedvet idéztek elő. Érzékeny lanyhulás vasárterekben konstataható, szemérvények is gyengébbek, de később javultak. Járadékok csendesek. Törökök később javultak. A második órban gyenge forgalom mellett a spekuláció várakozó állapontba helyezkedett. Osztrák értékek valamivel javultak. Magánaktárib 3 1/2%.

Berlin, szeptember 18. (Zárlat) 4 1/2%-os papírjáradék —, 4%-os osztrák aranyjáradék 101.30, Elbavölgy vasút —, Magyar koronajáradék 96.50, Osztrák-magyar államvasút 138.55, Kasza-oderbergi vasút —, Bécsi váltóár 85.10, Magyar vasúti beruházási kölcsön —, Alpesi bányász részvény —, Disznó-Comandit 184.60, Államias villamosok Edison 181.50, Gelsenkirchen 183.50, Laurakőb 209.10, 4 1/2%-os ezüstjáradék 99.10, 4%-os magyar arany járadék 98.80, Osztrák hitelrészvény 190.—, Déli vasút 16.50, Károly-Lajos vasút —, Orosz bankjegyek 216.15, 4%-os új orosz kölcsön 99.—, Török dohányrészvény —, Olasz járadék 163.—, Magyar hitelbank —, Dynamit Trust —, Harminc 184.90, Az irányzat bgyádt.

Berlin, szeptember 18. (A Budapesti Napló tudósítójának távirati jelentése.) A déli forgalomban 4%-os magyar aranyjáradék 98.80, Magyar koronajáradék 96.50, Osztrák hitelrészvény 198.25, Osztrák-magyar államvasút 136.—, Déli vasút 16.25, Eszaki nyugati vasút 216.15, Elbavölgy vasút —, Orosz bankjegy készpénz —, elbavölgy vasút —, Orosz bankjegy —, (Ultimo) Lombard'Bus —.

Páris, szeptember 18. (Zárlat) Osztrák-magyar államvasút —, Új török konzol 31.50, Egyiptomi járadék 106.95, Osztrák Länderbank —, Párisi bankrészvény 1109.—, 3%-os francia járadék 96.80, 4%-os spanyol járadék 91.70, 3%-os új törleszhető járadék —, Crédi foncier de France —, Alpesi bányász részvény —, 4% 1890. román kölcsön 86.90, Görög kölcsön 208.—, Váltó Olaszországra 1/2 1/2 parcs 89.60, Amsterdamra 206.50, Váltó Britszere 1/2 %/a, De Beers 508.55, Chartered 65.50, 5% bolgár kötelezvény 308.—, Magyar aranyjáradék 100.25, Déli vasút —, Váltó Londonra 252.—, Osztrák aranyjáradék —, Török sorsjegy 125.50, Meridional vasút —, 4% olasz járadék 103.10, Ottomane bank 577.—, 3 1/2%-os francia járadék 678.—, Osztrák földhite-

intézet 1272. Dél vasuti elsőbbségi kötvény 323.—, 4%-os 1896. román kölcsön 85.85. Dohányvásárvány 287.—, Váltó Bécsre 104.13. Váltó német piacokra 122.40. Rio 12.05. East Rand 183.50. Randiontet 70.50. Magyar Jelzálogbank 640.—. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, szeptember 18. (Zárólat.) 4 3/4%-os papírjárdék —, 4%-os osztrák aranyjárdék 101.20. Osztrák magyar aranyjárdék 98.65. Osztrák hitelrészvény 199.50. Osztrák-magyar államvasút 137.—. Köznyugati vasút —, Bústiehradi vasút —, Londoni váltó 203.62. Bécsi bank egyenlőt 118.50. Villamos részvény 124.50 2 1/2%-os magyar aranykölcsön 86.30. 4 3/4%-os ezüstjárdék 99.50. Osztrák koronajárdék 100.—. Magyar koronajárdék 96.40. Osztrák-magyar bank 112.50. Dél vasút részvény 10.50. Elbavölgyi vasút 105.50. Bécsi váltó 8510.—. Párisi váltó 808.25. Unio bankrészvény —. Alpesi bányászv. 187.—. Az irányzat gyenge.

Frankfurt, szeptember 18. (A Budapesti Napló tudósításának távirata.) Arólyvancok januárja. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 197.30 Német bank —. Disconto 184.—. Berlini kereskedelmi bank —. Geonkirkheni 190.80. Harpeni 184.30 Laurakohó —. Olasz járdék —. Hilbernia —. Az irányzat bágyadt.

Hamburg, szeptember 18. (Zárólat.) 4 3/4%-os ezüstjárdék 91.80. 1890. sorsjegye —. Dél vasút 16.50. 4 1/2%-os Osztrák aranyjárdék 101.20. Osztrák hitelrészvény 198.25. Osztrák-magyar államvasút 136.50. Olasz járdék 102.90. 4 1/2%-os magyar aranyjárdék 99.—. Az irányzat gyenge.

Budapest-közbányal sertéskereskedelmi oszrának jelentése.

Szeptember 18. A sertésüzlet irányzata: bágyadt. A) Húsos sertések ára: L A Magyar elsőrendű. Óreg nehéz (párnkint 400 kilogrammon felüli súlyban) fillérig. Óreg közép (párnkint 300—340 kilogrammig terjedő súlyban) fillérig. Fialat nehéz (párnkint 320 kilogrammon felüli súlyban) 119—120 fillérig. Fialat közép (párnkint 251—320 kilogrammig terjedő súlyban) 119—120 fillérig. Fialat könnyű (párnkint 200 kilogrammig terjedő súlyban) fillérig. II. Magyar második (párnkint 280 kilogrammon felüli súlyban) fillérig. Közép (párnkint 240—280 kilogrammig terjedő súlyban; 114—115 fillérig. — III. Romániai: Nehéz (párnkint 320 kilogrammon felüli súlyban) fillérig. Közép (párnkint 250—320 kilogrammig terjedő súlyban) fillérig. Könnyű (párnkint 250 kilogrammig terjedő súlyban) fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (párnkint 240 kilogrammig terjedő súlyban) fillérig. Könnyű (párnkint 240 kilogrammig terjedő súlyban) fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (párnkint 200 kilogrammon felüli súlyban) 118—119 fillérig. Közép (párnkint 240—260 kilogrammig terjedő súlyban) 117—118 fillérig.

Könnny (párnkint 240 kilogrammig terjedő súlyban) 114—115 fillérig.

Sertésállítás: a 1903. szeptember 16. napján volt készlet 43.504 darab. — 1903. szeptember 17. napján felhajtott 359 darab. — 1903. szeptember 17. napján elküldött 556 darab, 1903. szeptember hó 18. napjára maradt készletben 43.307 darab.

Napirend.

Napirend. Szombat, szeptember 19. — Római katolikus: Január. — Protestáns: Január. — Görög-ország (szeptember 6.) Mihály. — Zsidó: Elul 27. Sabbat Nozavim. — Napkél: 5 óra 27 percek. — Nyugszik: 5 óra 47 percek. — Holdkél: 3 óra 5 percek reggel. — Nyugszik: 4 óra 45 percek délután. — Hold a földközélen 3 órakor hajnalban.

A miniszterek nem fogadják. A képviselőség házmánya fogad délelőtt 11 órától 12-ig. A Margitay-küldött a Nemzeti Szalonban nyitva 9 órától este 8-ig. Belépődíj 50 fillér. Nemzeti Múzeum. Régiségár. Nyitva van d. e. 9 órától délután 1 óráig.

Budapesti tanonc- és segédmunka-küldött a Városligeti Iparcsarnokba, nyitva délelőtt 9 órától este 6 óráig. Belépődíj 20 fillér.

Mezőgazdasági múzeum (Kerepesi-út 72. d. e. 9-től 1 óráig.)

Földtani intézet múzeuma (Stefánia-út 14.) nyitva délelőtt 10—11 óráig. Belépődíj nincs.

Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1-ig.

Akadémiai könyvtár nyitva 3—7-ig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12 óráig és délután 3—8 óráig.

A kereskedelmi és iparkamara könyvtára (Szemeró-utca 6. sz.) nyitva minden hétköznap fél 10-től fél 2-ig.

A fővárosi könyvtár (Károly-kört 28.) mindennap nyitva van, köznapok délelőtt 9—1-ig, vasár és ünneppnapon 9—12-ig.

Mentőegyesület helyiségei a Markó- és Sölyom-utca sarkán, reggel 8 órától este 6-ig.

Az agnómiusi dadások és múzeum. Megtekinthetők egész nap III. ker. Ó-Buda, Kútsó-Szent-Endrei-út. Hejlyérdekt vasut a Pálffy-téről.

Központi fűtészak az Dllő-út nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér.

Magyar Kereskedelmi Múzeum. igazgatóság; kereskedelmi szakönyvtára, tudakozó-osztálya és kelet mintakara V. kerület Vácz-kört 22. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. Ház- és termékek állandó kiállítás és kereskedelemteremtési gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az illetékesek áruállításait is eszközöl) a városi iparcsarnokban (vasár és ünneppnapokon is) nyitva délelőtt 9

órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külföldi kirendeltségek központi felügyelősége (Magyar kereskedelmi részvényirtáság) V. Vácz-kört 22. szám alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, szeptember 18.

Szánkban az északkeleti és az erdélyi részek kivételével, ahol a hőmérséklet is magas, az idő tulajdonában esős. Az eső a Délvidéken volt legnagyobb (20—30 mm). Zivatarkoz az északnyugati és a dél megyékből jelentettek. A levegőnyomás eloszlása lényegében változatlan maradt.

Európában az idő enyhé: kisebb-nagyobb esők főleg Ausztriában, Svájcban és a Balkánon voltak, egyebütt pedig tulajdonöröszben derült időjárás van.

Küldés: Változón felhős, enyhé idő várható az ország déli részén, sokhelyütt még esővel. (Érdélyben élénk szelek valószínűek).

Vizállás.

Szept. 18.		Szept. 17.	
m 6 t 1 r.		m 6 t 1 r.	
Inn	Schörling — 1.90 2.10	Tisza	M.-Erdély — 0.32 0.32
Duna	Passau — 2.87 3.03		Tekchaza — 0.02 0.01
	Lina — 6.28 6.6		V.-Nagyony — 1.25 1.25
	Bécs — 0.72 1.16		Szék — 0.45 0.39
	Pozony — 2.78 2.90		Tisza-Várad — 0.82 0.82
	Konárom — 3.29 3.57		Szolnok — 1.02 1.03
	Budapest — 2.18 1.74		Csongrád — 1.73 1.73
	Paks — 1.25 1.14		Szeged — 1.12 1.68
	Mohács — 1.95 1.90		Török-Bécs — 0.83 0.80
	Gombos — 3.12 3.42		Hód — 1.17 1.11
	Ujvidék — 1.85 2.03	Ónoda	Bárda — 0.24 0.30
	Füzess — 0.29 0.25	Topolya	Hór — 0.92 0.89
	Orsova — 1.15 1.10	Bodrog	Zemplén — 0.05 0.09
Morva	Magyarfalva — 0.71 0.55	Bajo	Zenica — 1.41 1.40
Vág	Zelina — 0.45 0.40	Hornád	H.-Nagyony — 0.15 0.14
	Trencsén — 0.47 0.61	Bereckyó	Margits — 0.04 0.12
	Szered — 0.6 0.21		B.-Ujlála — 0.41 0.40
Kába	Sz.-Gothárd — 0.24 0.19	Körös	Cetusa — 0.10 0.10
	Sárvár — 0.17 0.24		H.-Várad — 0.24 0.24
	Győr — 0.27 0.20		Bélyegye — 0.47 0.41
Dráva	Pottau — 2.65 3.40		Tenke — 0.30 0.35
	Zákány — 2.2 2.08		Garamony — 0.05 0.10
	Báca — 0.2 0.20		Borsány — 0.15 0.10
	Béak — 2.7 2.70		Békás — 0.40 0.40
Mura	M.-Szerdah. — 1.50 1.20		Gyoma — 0.32 0.32
Száva	Zágráb — 1.40 1.24	Mező	H.-Várad — 0.46 0.44
	Sárvár — 0.2 0.20		Branycsika — 0.36 0.36
	Mitrovics — 0.45 0.45		Bohorvány — 0.4 0.41
Szamos	Dócs — 0.48 0.48		Árd — 1.40 1.38
	Zágráb — 0.07 0.10		K.-Kostoly — 0.65 0.60
Kraszna	N.-Majány — 0.2 0.20		H.-Nagyony — 0.15 0.10
Latorca	Munkács — 0.10 0.12		Kisvárd — 0.50 0.40
Laborca	Hononya — 0.18 0.12		Temesvár — 0.87 0.85
Ógy	Unghvár — 0.04 0.02		Kuckorok — 0.58 0.58

Nincs többé Szókrekedés megszűnt az az én huss-kalácsom. Raktár: Bécs, XVIII. Lundenburg-gasse 6. Prospektus ingyen. Postai rendelés 12 órá 3 K. bécs. utánvétel.

FERFIK ÉS NŐKNEK

egmakasabb bizony és idült folyásoknál befoakendésnél a legbiztosabb gyógyszernek a

„Sanid labdacsook“

bizonyítják. Egy doboz 100 labdacso tartalmával és pontos használati utasítással 6 korona. Vidékre utánvétel mellett diszkóton küld

„Magyar Király“ gyógyszerár

Budapest, V., Harokköl-utca 3/a sz. (Közvetítő tér sarkán.)

A 18971. számú „Hydraulikus sajtó gézmultiplikátorral és nyomó akkumulátor által szolgáltatott viz-töltéssel“ című, 1900. május 17-ről kelt magyar szabadalomra

vovók vagy engedményesek kerestetnek. Szives ajánlatokat „W. D. 5908“ jel. alatt továbbít. Hesse Rudolf Bécs I., Seilerstätte 2.

Dr. FABINYI

specialista nemi bajokban emeritált kórházi orvos

gyökeresen és rövid idő alatt gyógyít a rendszeres foglalkozás megzavarása nélkül mindennemű

titkos betegséget

(hugycsőfolyást, sebeket, syphillist és önfertőzésből támadt idegbajokat).

Meglepi az eredmény FÉRFIU GYENGESÉGNEL (IMPOTENTIA) még öreggobb egyénekknél is. Bistos siker folytán honorárius utólag is fizethető.

Levelekre díjlanul válasz; kívánatra gyógyszernek. Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig. Budapest, Erzsébet-kört 12. sz. Főmelet: bejárat a lépcsőnél. Külön váróterem

Gumm

és halhályag-érv különlegességek, valódi francia gyártmány, eredeti pártal csomagolásban (Orvosjel) ajánlja, feltétlen biztos és ártalmatlan! Árak koronáértékben: Tucatontkint: 2, 4, 6, 8, 10, 12. Ered. amerikai ujdonság! „Newerrip“. Feltülmulhatatlan! Ruganyos! Elvithathatlanul a jelenkor legjobb óvszere!!!

Routs-american. tucatontkint 6, 8, 10. Néi óvszer „Pessarium occlusivum“ óvszeres tanár szerint, orvosai rendelésre adatik ki. Ára 3-5 korona. Valódi francia óv biztonsági szivacsok (safety-sponges) ára tucatontkint 6—12 korona.

Uj! „Auto Vaginal Spray“: a legbiztosabb és legkényelmesebb női különlegesség, ára kor. 15.—

Bianco-örv (haribaj-körs) huskók. Gumm gőrsér-haribajok, fesskendők, irritárok, bidets, szobalatrakok stb., a legolcsóbb árak mellett.

Figyelemre méltó! Legjobb és. 63 kic. szék. Kelet-Érdélyi sórvíz, pneumatikus gumm-gyomogok, a legbiztosabb óvszer nőknél; Legújabb képes arjogyzokok, zárt borítékban, titoktartás mellett küld.

KELETI J. orvos-sebész m. és k. k. kótszerjegy. Alapítva 1878.

Budapest, IV., Koronaherceg-ú. 17. A hirdetésre hivatközök gummiáru rendeléseknél 20 százalékos árkedvezményben részesülnek!

Az ATHENAEUM irod. és nyomdai r.-d. kiadásában (Budapest, VII., Kerepesi-út 54. sz.) megjelent:

Magyar Irodalom

Története. Képes díszmú két kötetben. A legjelesebb szakférfiak közreműködésével szerkesztette: BEÖTHY ZSOLT.

MÁSODIK KIADÁS. Kb. 500 szövegkoppal és küllő 80 műlappal. A két kötet ára pompás díszkötésben 40 kor.

Mezőgazdák, szarvasmarha- és sertéstenyésztők figyelmébe!

Az elismert legjobb takarmányfűszer mindenféle házi állat és szárnyas részére a

szászsebesi **Étvágy** takarmányfűszer. MEISE LAJOS vegyészeti gyáraiból

Szászsebesen (Erdély) és Regensburg (Bajorország).

Fényes eredményekről számos elismerésvétel tesz tanuságát. — Minden kiállításon a legmagasabb kitüntetések! — Gyorsítja a vagomárnák hizását, a husukat javítja és a tejet szaporítja, elősegíti a nővést és az összes házi állatokot jó egészségen tartja.

Egy 1/2 kgr. csomag ára 90 fillér. Egy 9 csomagot — 4 1/2 kgr. — tartalmú postaküldeményre ára bérmentes küldéssel 6 korona utánvétel mellett.

Meise Lajos szászsebesi vegyészeti gyár központi elárúsító irodája Budapest, VI. kerület, Nagy János-utca 5. szám.

Eredeti MABILLE-rendszerű borsajtolók

kettős áttétellel együzeműen

szőlőzúzók

szavatolt legjobb minőségben jutányos áron

Szücs Zsigmondnál

Budapest, VI., Nagymező-ú. 68.

3.95

12 ft

Nagy butor-eladás.

Tulhalmozott raktár folytán mindennemű legjobb minőségű, modern stíli BUTOROK, mint hálószobák, ebédlők, uriszoba és szalonberendezések mélyen leszállított árakon adtnak ol.

HERZFELD ZSIGMOND, Kossuth Lajos-utca II. szám, I. emelet.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

Lohengrin.

Rögényes opera 3 felvonásban. Irtá és zenéjét szerzette Wagner Richard. Fordították Bőhm Gusztáv és Ormay Ferenc.

Személyek:

I. Henrik	Ney D.	A király hír.	Ney B.
Lohengrin	Antes	1) Pichler	
Elsa	Vasquezné	2) Kiss	
Gottfried h. Balogh	3) lovag	Szemera	
Torlamund Beck	4)	Kárpát	
Ortrud, neje	Diósyne		

Kezdeté 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

A kegyenc.

Tragédia 5 felvonásban. Irtá gróf Teleki László.

Személyek:

Valentinianus	Ivánfi	Sidonius	Molnár L.
Aetius	Bakó	Vigilius	Mészáros
Gaudentius	Dezso	Orestes	Kőrösmezsei
Boethius	Egressy	Causinius	Szöke
Petronius	Szacsavay	Julianus	Pethes
Avienus	Gál	Avenarius	Náday B.
Trigetus	Pálffy	Marous	Mátray
Basilus	Horváth	Endocia	Fáy Sz.
Fulgentius	Mihályfi	Julia	Jászai
Palladius	Bercgi	Piacidia	Molnár R.
Heraclous	Gabányi	Polgár	Rózsahegy

Kezdeté 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

Herbelin papa.

Böhözát 3 felvonásban. Irták Richó és Bernéde. Fordította Farkasdy Zsigmond.

Személyek:

Herbelin	Hegedüs	Egantine	Gazsi
Holné	Varsányi	Tacot néni	Nikó
Montrouxné	Haraszthy	Mathurin	Szerényi
Davannos	Balassa	Lecoche	Rónaszéky
Jacques	Tapolczai	Lamouche	Gyözö
Colie	Vendrei	Kildőne	Kassay

Kezdeté 7 1/2 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

Cigányélet.

Eredeti népszínmű 3 felvonásban. Irtá és zenéjét szerzette Dankó Pista.

Személyek:

Tollas Zaiga	Ujvári	Csicó	Kovács
Dadó Ruza	Siposné	Polyva	Szabó
Lajos	Szirmai	Macska László	Kiss M.
Marcia	Szentmiklósy	Móric bécsi	Solymosi
Darás Etel	Balázs	Tudomány	Pázmán
Lajoska	Dezsofi	Dávid	Marton

Kezdeté 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

A drótosztó.

Nagy operetta előjátékkal, 2 felvonásban. Irtá Leon Viktor. Fordították Ruttkai György és Mérei Adolf. Zenéjét szerzette Lehár Ferenc.

Személyek:

Günther	Boross	Pfefferkorn	Tollag
Mici	Kornai	Zauszka	Szentgyörgyi
Jankó	Rubos	Milos	Ráthonyi

Kezdeté 7 1/2 órakor.

URANIA SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

Szerbia.

Irtá: dr. Strausz Adolf.

Kezdeté 7 1/2 órakor.

FŐVÁROSI NYIRI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1903. szeptember hó 19-én.

Éjjeli menedékhely.

Jelenetek a mélységből 4 felvonásban. Irtá Gorkij. Kezdeté 7 1/2 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI., Nagymező-utca 17.

Alkers

a víz alatt élő emberek

A felülmúlhatatlan hatású mutatványokat a n. é. közhírnök szíves figyelmébe ajánlja az igazgatóság.

Kezdeté 8 órakor kezdődik.

Fényes korszak.

Élővétel 10-1 és 2-6 a pénztárnál.

A kékteremben reggel 5 óráig Vörösmarty Elek előadására hangverseny.

Szabott árak! Szabott árak!

Cs. és kir. udvari szállítók.

LEGUJABB

divatú 6szi felöltő 30 kor. és följebb
 sacco-öltöny 24 "
 télikabát 32 "
 gyermek-öltöny 8 "

Minden darab szantarió gyapjuszövetből való elkészítéséért szavatolnak

KOHN HELLMANN és FIAI

cs. és kir. udv. szállítók
 az „Angol szabó-”hoz
 BUDAPEST,
 IV., Károly-körút 12.
 Fiók: Károly-körút 30.

TELEFON 17-19.

Nélküldözhetlen háztartási cikk

a „Viktoria” főzelék- és gyümölcsalyu, mely egymaga pótolja a tök-, répa-, káposzta- és uorkagyalut és eddig nem látott szép formákba aprít kőritéat és befűtett. — Ara a pénz eltervesz beklődése mellett bérmentve 30 és 50 kr., vagy utánvétel 25 és 40 kr.

„Viktoria” gyáru- gyár
 Budapest, Nagykorona-ú. 11.
 Vizszenteladók kerestetnek

Az egyedül létező val. angol

Szépítőszert

a Balassa-féle valódi angol UGORKATEJ,

mely azonnal eltávolít minden szepit, májfoltot, pattanást, bőrtudást, (milieury) seb, és az arcunkat frisse üdeséget, fiataloságot kölcsönöz.

1 üveg ára 2 k. Ehhez uorkakaszappan 1 kor., poure 2 kor.

Főzetköl- dőt hely: Balassa Kornél gyógyszorára Temesvár. Kapható minden gyógyszerárban. Főraktár Budapestben: Török József gyógytárban, Király-u. 12 és Andrássy-u. 20.

Legdivatosabb blouzok

olcsón

Zoltán Dezső-nél

Budapest, Király-utca 30.

Legnagyobb bluzáruház, ingyen divattap.

Ideal

IRÓGÉP

azonnal és állandóan látható írással. Tiszede rovatolnaki. Prospektusát és írásmintákat küldenek:

Schott H. és Donnhát

Budapest, VII., Erzsébet-körút 1. szám.

Kiváló szerencse Töröknél.

Alig 5 havi rövid idő alatt

a három legnagyobb nyereményt és pedig

a 600.000, 100.000, 90.000

koronás főnyereményeket

a szerencse által kiválóan kegyelt bankházunkban nyerték. Ennekfogva tisztelettel ajánlunk sorsjegyeket a magy. kir. szabadalmazott osztálysorsjáték

VI. osztályának fő- és záróhúzásához

mely f. é. szeptember hó 24-től október hó 21-ig tart.

Ezen osztályban csak rövid 4 hét alatt

10 millió 555,000 koronát

készpénzben! sorsolnak ki.

A VI. oszt. sorsjegyek megújítási árai:

(melyek az V. osztályban már játszottak.)

Egy egész eredeti sorsjegy	-----	Korona 24.-
Egy fél " "	-----	" 12.-
Egy negyed " "	-----	" 6.-
Egy nyolcad " "	-----	" 3.-

A VI. osztályu vételsorsjegyek árai:

(Uj verűknek.)

Egy egész eredeti sorsjegy	-----	Korona 160.-
Egy fél " "	-----	" 80.-
Egy negyed " "	-----	" 40.-
Egy nyolcad " "	-----	" 20.-

Török A. és Tsa

bankháza, Budapest.

Központ: VI. TERÉZ-KÖRUT 46/b.

Fiókok: Váci-körút 4., Muzeum-körút 11., Erzsébet-körút 54.

== Legnagyobb osztálysorsjegyzűlet hazánkban. ==

Acetylen-lámpák.

Kocsirud-Spritzbogenszappna

lámpák

kerti-udvari-istálló-és kézi-asztali.

Szőlőpile acetylenlámpa.

Automobil- és kerékpár-acetylenlámpák.

Rijjeli szántásoknál gyelekre kiválóan alkalmasak, mert nappali fényt adnak, levegőn nélkül visszandom.

BÁRDI JÓZSEF

BUDAPEST,
 VI., Gyár-utca 48. sz.
 Árjegyzék ingyen.

=Kérje ingyen=

világhírű találmányomat a Guzi kenőcsöt, melyet mindenkinek, ki címét velem közli, nagy képen árjegyzékemmel ingyen és bérmentve küldöm. Minden újdán vásárlt cipőre 1 évi írásbeli jótállást vállallok, hogy a bőr repedése ki van zárva, ha Guzi kenőccsel bekent. Időelőlti elszakadás esetén teljesen ingyen megjavitom.

Minden nálam vásárolt cipő

höz 1 tégely Guzi kenőcsöt és 1 pár elegáns cipőszámfát adok ingyen.

Legpontosabb méreték, ha harisnyában egy papírrapra állva, a lábaltal körvonalaát lerajzoljuk. Nem megfelelőit kicserélek saját költségemen vagy a pénzt minden levonás nélkül visszandom.

Férfi sima víz ugosz. 3.20	Női valdici zörgő fűzős v. ugosz. cipő 3.20
Elegáns szallitó víz fűzős cipő, angol varrott talppal 4.20	Diratos barna szergo. fűzős, elegáns 3.20
Divatos barna bagaria fűzős cipő 3.20	Feltűző elegáns box fűzős cipő, elegáns kivitelben 3.90
Salonkák feltűző elegáns fűzős cipő, kutyabőr szallit 4.50	Salonkák fűzős cipő, eleg. kivitelben 3.70
Feltűző eleg. box fűz. cipő, derby szab. 4.20	Keresztöltés elegáns szallitok v. kutyabőr utcai cipő 3.20
Gyermekcipő 3 évig 1 fti 20 krajczár. 3 évitől 7 évig 1 fti 60 kr. 7 évitől 10 évig 3 fti.	

Agulár Ignác

BUDAPEST,
 Főüzlet: Kerepesi-ut 30. sz.,
 a Rokus-kórház templomával szemben.
 Fiókküzlet: Király-utca 6. szám.

Színházak heti műsora.

	Nagy. kir. O. era.	Nemzeti színház	Vigszínház	Népszínház	Magyar színház
d. u. Vasárnap este			A korbács	A cigányélet	A drótosztó
	A denovér	Agglégények	Herbelin papa	A eszigányélet	A drótosztó

